

**T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ**

**DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLERİNİN BİLGİSAYAR DESTEKLİ
EĞİTİME İLİŞKİN TUTUMLARI VE BU TUTUMLARI
ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

-Edirne Örneği-

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Veysel ÖZGAN

BURSA 2010

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ**

**DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLERİNİN BİLGİSAYAR DESTEKLİ
EĞİTİME İLİŞKİN TUTUMLARI VE BU TUTUMLARI
ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

**-Edirne Örneği-
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Veysel ÖZGAN

**Tez Danışmanı:
Doç. Dr. M. Akif KILAVUZ**

BURSA 2010

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünde 20003130 numaralı Veysel ÖZGAN'ın hazırladığı “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler –Edirne Örneği-” konulu Yüksek Lisans Yeterlik Tezi ile ilgili tez savunma sınavı,/...../ 20.... günü -saatleri arasında yapılmış, sorular sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının
.....(başarılı/başarısız) olduğuna(oybirliği/oy çokluğu)
ile karar verilmiştir.

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ÖZET

Yazar : Veysel ÖZGAN
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği
Bilim Dalı :
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : ii +123
Mezuniyet Tarihi : / /
Tez Danışmanı : Doç. Dr. M. Akif KILAVUZ

“Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler –Edirne Örneği-”

Bu araştırmada, “Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler” Edirne ili örneği ele alınarak incelenmiştir. Öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum düzeyleri tespit edilmiş ve bunların araştırma ölçeğinde belirlenen bağımsız değişken faktörlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu nedenle tezde, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum düzeylerinin, hangi değişkenlere göre farklılaştığını tespit amacıyla yapılan bu araştırmada duygusal, bilişsel ve psikomotor olmak üzere 3 boyutlu tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma ölçme aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel özellikleri, ikinci bölümde ise bilgisayar destekli eğitime ilişkin öğretmen tutumları yer almaktadır. Tutumlara sahip olma düzeyleri Likert tipi beşli derecelendirme ölçeğiyle toplanmıştır.

Evrenin tümüne gidildiğinden araştırmanın örnekleme bulunmamaktadır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, SPSS programı kullanılarak varyans analizi, Anova testi, ilişkisiz örneklemler t-testi, LSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik katsayılarının belirlenmesinde Cronbach Alfa katsayısı ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre Edirne ilinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin duygusal, bilişsel ve psikomotor olmak üzere her üç boyutta yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Bilgisayar Destekli Eğitim, Bilgisayar Destekli Öğretim, Din Eğitimi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

ABSTRACT

Yazar : Veysel ÖZGAN
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği
Bilim Dalı :
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : ii + 123
Mezuniyet Tarihi : /.... /
Tez Danışmanı : Doç. Dr. M. Akif KILAVUZ

Approaches And Attitudes Of Teology Teachers Against Computer Enhanced Teaching And The Factors That Affect These Approaches - Edirne Sample-

In this study, taking Edirne sample into consideration, approaches and attitudes of teology teachers(Religious Culture and Ethic course teachers) against computer enhanced teaching and the factors that affect these approaches have been examined. The teachers' attitude levels against computer enhanced teaching have been determined and it was researched that whether these attitudes vary according to independent arguments on the research scale. Thus, relational model screening has been employed in this thesis.

There dimentional attitude scale (cognitive-emotioan-pyschomotor) has been employed in this research which was carried out to reveal the attitude levels of the teology teachers against computer enhanced teaching and to reveal the factors which make these attitudes vary. Research measuring tool is composed of two parts. The firs part covers the personal characteristics of the teachers while the second covers teachers' attitudes regarding computer enhanced teaching. The level of having attitude has been measured through five rating scale.

A sample is not available in the population. In the process of anylyzing research data, by using SPSS anylysis of Variance, Anova Test, unrelated sample T- Test and LSD multiple comparison test have been carried out. In order to determine the reliability and validity coefficients Cronbach Alfa coefficient and Meyer- Olkin (KMO) have been used.

According to the research results, it has been found out that the teology teachers who serve in the province of Edirne, have high level of attitude in each dimension (cognitive,emotional and pyschomotor)

Key Words: Computer Assisted Education, Computer Assisted Instruction, Religious Education, Religious Culture and Ethic Course

ÖNSÖZ

İnsan akıllı ve düşünen bir varlıktır. İnsan aklının bir ürünü olan bilim ve teknoloji, karşılıklı etkileşim içerisinde tarih boyunca birbirini besleye gelmiştir. İnsan, sahip olduğu ve düşünme kabiliyeti sayesinde karşılaştığı problemlerin çözüm yollarını araştırmıştır. Hayatını kolaylaştırıcı pek çok önemli buluşlar gerçekleştirmiştir. Tekerlekten motorlu taşıtlara, sabandan modern zirai aletlere kadar pek çok sahada önemli adımlar tarihsel bir birikim ve deneyim içerisinde atılmıştır. Her yeni buluş bir öncekine yapılan eklemeler ve çıkarmalarla daha da gelişmiştir. Aklın, tecrübenin ve bilgi birikiminin önemli bir yansıması da bilgisayar teknolojisi olmuştur. Bilgisayar, insan beyninin en büyük buluşlarından birisidir. Üzerine büyük teknik ve elektronik sistemler kurulmuştur. Bu buluş, pek çok önemli teknolojik gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. Günümüz dünyasında bilgisayar teknolojileri hayatın her alanına nüfuz etmiş durumdadır. İnsanlık tarihinin en önemli buluşu olarak yediden yetmişe herkesin ilgi sahasına girmiştir. Zira bilgisayar, hayata büyük bir kolaylık getirmiştir. Her fırsatta bu teknolojiden yararlanma yoluna gidilmektedir. Her kurum, kuruluş ve sektör bilgisayar teknolojisinden yararlanmaktadırlar.

Pek çok alanda kullanılan bilgisayarın, eğitim alanında da kullanılması elbette eğitim teknolojilerinin lokomotifi olmuştur. Diğer sektörlerin kendi alanlarıyla ilgili yazılımlarla bilgisayar teknolojisinden yararlanması gibi, eğitim ile ilgili kurum ve kuruluşlar da bilgisayardan azami ölçüde yararlanma yoluna gitmiştir. Gerek eğitim-öğretim çalışmalarının programlanmasında, gerek yazı ve yazışmaların yapılmasında, yönetim ve organizasyon işlerinin yürütülmesinde bilgisayardan yararlanılmaktadır.

Bütün bu çalışmalarla birlikte bilgisayar teknolojisinin eğitim-öğretim uygulamalarında bir öğretim materyali olarak kullanılması üzerinde durulmuş ve eğitim teknolojisi uzmanları bu konuyla yakından ilgilenmişlerdir. Yapılan araştırmalar sonucunda bilgisayarların, eğitim-öğretimde yardımcı bir unsur olarak etkili ve yararlı olduğu saptanmış ve zamanla eğitim – öğretimin birer yardımcı unsuru haline gelmiştir. Eğitim-öğretim ortamına bir metot, yöntem ve teknik olarak renk katmıştır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, bilgisayar destekli eğitim-öğretimin klasik yöntemlere göre daha etkin ve verimli olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Elbette böyle yararlı ve etkili bir teknolojinin eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılması, bu faaliyetlerin planlayıcısı ve uygulayıcısı olan ve sahada aktif görev yapan öğretmenlerin bilgisayar teknolojisine ilişkin tutumlarıyla yakından ilgilidir. Bu konu eğitim teknolojisine yatırım yapanları yakından ilgilendirmektedir. Zira gerekli ilgi ve isteği ortaya

koyamayan, eğitim-öğretim faaliyetlerinde bilgisayar teknolojisini işe koşmayan öğretmenlerin ve eğitimcilerin var olması onca emek ve yatırımı atıl bırakacaktır.

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tez konusu olarak belirlenip hazırlanan bu çalışmada, Edirne ili ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları ve bu tutumları belirleyen faktörler araştırılmıştır.

Bilindiği üzere Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri, konuları itibariyle soyut ağırlıklıdır. Derslerin işlenişi esnasında pek çok metot ve tekniğe ihtiyaç vardır. Pek çok duyu organının işe sokulması derslerin verimli ve etkili olması açısından önemlidir. Bu arada bilgisayar teknolojileri, hem görsel hem işitsel hem de yazılı materyallerle alanın öğretmenlerine büyük imkanlar sunmaktadır. Böyle yararlı bir teknolojiye uzak kalınması eğitim - öğretim adına bir kayıptır. Bu açıdan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin bilgisayarlara ilişkin tutumlarının bilinmesine ihtiyaç vardır.

Evren tüm Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleridir. Araştırmada evrenin tümüne gidilmemiştir. Araştırma Edirne ilinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri örneklemeyle sınırlıdır. Örneklemin tümüne gidilmiştir.

Araştırmanın giriş bölümünde problem durumu açıklanmış, araştırma ile ilgili amaçlar, yöntemler, hipotezler, varsayımlar ve sınırlılıklar üzerinde durulmuştur. Ayrıca araştırma konusu ile ilgili yapılmış bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Birinci bölümde araştırmanın literatür incelemesi yapılmıştır. İkinci bölümde ise elde edilen bulgular ve bulgularla ilgili yorumlar ele alınmıştır. Sonuç bölümünde ise araştırma sonuçlarına ve sonuçlarla ilgili olarak önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sürecinde değerli görüş ve önerileriyle yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. M. Akif Kılavuz'a, değerli katkıları için hocalarım Prof. Dr. Mehmet Emin Ay ve Yard. Doç Dr. Mustafa Öcal' a, anket çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen Edirne il, ilçe, kasaba ve köylerinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni meslektaşlarıma ve Yüksek Lisans eğitimimi tamamlama konusunda beni destekleyen ve sabır gösteren eşime teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Veysel ÖZGAN

Bursa – 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
TABLolar	x
GİRİŞ.....	1
1. PROBLEM.....	1
2. ARAŞTIRMANIN KONUSU	3
3. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	4
5.1. Araştırmanın Modeli.....	4
5.2. Evren.....	4
5.3. Veri Toplama Aracıyla İlgili Yapılan Çalışmalar	4
5.4. Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	5
5.5. Verilerin Çözümlemesi	11
6. HİPOTEZLER	11
7. SAYILTILAR(VARSAYIMLAR)	12
8. SINIRLILIKLAR.....	13
9. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	13
9.1. Bilgisayar Destekli Eğitim İle İlgili Yapılan Araştırmalar	13
9.2. Bilgisayar Destekli Din Eğitimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar	16
BİRİNCİ BÖLÜM	20
BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM İLE İLGİLİ LİTERATÜR.....	20
1. EĞİTİM TEKNOLOJİSİ	21
2. ÖĞRETİM TEKNOLOJİSİ	23
3. BİLGİSAYARIN EĞİTİM - ÖĞRETİM ALANINDA KULLANILMASI.....	23
3.1. Bilgisayar Denetimli Öğretim	24
3.2. Bilgisayara Dayalı (Temelli) Öğretim	25
3.3. Bilgisayar Destekli Eğitim ve Öğretim	25
3.4. Bilgisayar Destekli Eğitimin Amaçları	28
3.5. Bilgisayar Destekli Eğitim ve Öğretimin Yararları.....	28
3.6. Bilgisayar Destekli Eğitimin Sınırlılıkları.....	28
4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM UYGULAMALARI	29
4.1. Dünyada Bilgisayar Destekli Eğitim Uygulamaları	29
4.2. Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitim Uygulamaları	31
5. BİLGİSAYAR DESTEKLİ DİN EĞİTİMİ VE DİKAB ÖĞRETMENİNİN ROLÜ.....	35
İKİNCİ BÖLÜM	39
BULGULAR VE YORUMLAR.....	39
1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ	40
2. TUTUM DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	49
1. Duygusal Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri.....	49
2. Bilişsel Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri	63

3. Psikomotor (Davranışsal) Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri	76
SONUÇLAR	92
1. Duygusal Boyut İle İlgili Sonuçlar.....	92
2. Bilişsel Boyut İle İlgili Sonuçlar.....	93
3. Psikomotor (Davranışsal) Boyut İle İlgili Sonuçlar	94
ÖNERİLER	96
KAYNAKÇA	99
EKLER	102
EK: 1 ANKET FORMU	102
EK: 2 RESMİ YAZIŞMALAR	107

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
a.g.tz.	adı geçen tez
BDE	Bilgisayar Destekli Eğitim
BDÖ	Bilgisayar Destekli Öğretim
DİKAB	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
C	Cilt
vb.	ve benzeri
vs.	ve saire
s	sayfa
S.	Sayı
P	Anlamlılık Düzeyi
Sd	Sabit değer
SPSS	Statistical Package for Social Sciences
N	Toplam Sayı
f	frekans
S	Standart Sapma
\bar{X}	Ortalama

TABLolar

Tablo 1: Likert Tipi Beşli Derecelendirme Ölçeği Örneği	5
Tablo 2: Duygusal Boyut KMO and Bartlett's Testi Sonuçları	6
Tablo 3: Duygusal Boyut Faktör ve Madde Analiz Sonuçları.....	6
Tablo 4: Bilişsel Boyut KMO and Bartlett's Testi Sonuçları	8
Tablo 5: Bilişsel Boyut Faktör ve Madde Analiz Sonuçları	8
Tablo 6: Psikomotor (Davranışsal) Boyut KMO and Bartlett's Testi Sonuçları.....	9
Tablo 7: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Faktör ve Madde Analiz Sonuçları	10
Tablo 8: Cinsiyet.....	40
Tablo 9: Medeni Durum	40
Tablo 10: Aylık Ortalama Gelir	41
Tablo 11: Meslekteki Toplam Çalışma Süresi.....	41
Tablo 12: Mezuniyet Düzeyi	42
Tablo 13: Mezun Oldukları Bölüm.....	42
Tablo 14: Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçenek.....	43
Tablo 15: Evinde Bilgisayar Bulunma Durumuna Göre Dağılım	43
Tablo 16: Evinde ADSL (24 Saat İnternet Hizmeti) Bulunma.....	44
Tablo 17: Evinde Bilgisayarı Olmayan Öğretmenlerin Bilgisayara Sahip Olamamasının En Önemli Nedeni	44
Tablo 18: Okuldaki Bilgisayarları Kullanma İmkanının Bulunması	45
Tablo 19: Görev Yaptığı Okul Türü	45
Tablo 20: Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri	46
Tablo 21: Bilgisayarın Eğitimde Yardımcı Araç Olarak Kullanılması Anlamına Gelen Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) Yapma.....	46
Tablo 22: Bilgisayar Destekli Eğitimde Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiği.....	47
Tablo 23: Bilgisayar Destekli Eğitimde Kullanılan Programların Eğitim Programlarını Destekleyici Nitelikte Olması	47
Tablo 24: Bilgisayar Destekli Eğitimde Kullanılan Programların Öğrencilerin Gelişimsel Düzeylerine Uygun Olması	48
Tablo 25: Bilgisayar Destekli Eğitimde Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol	48
Tablo 26: Duygusal Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri	50
Tablo 27: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları.....	51
Tablo 28: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları	52
Tablo 29: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Analizi (ANOVA).....	52
Tablo 30: Duygusal Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Varyans Analizi Sonuçları	52
Tablo 31: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Kıdeme Göre Analizi (ANOVA)	53
Tablo 32: Duygusal Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Varyans Analizi Sonuçları	53
Tablo 33: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Mezuniyet Düzeyine Göre T-Testi Sonuçları	54

Tablo 34: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Mezun Oldukları Bölüme Göre Analizi (ANOVA)	54
Tablo 35: Tutumların Duygusal Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüme Göre Varyans Analizi Sonuçları	55
Tablo 36: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçeneğe Göre Analizi (ANOVA).....	55
Tablo 37: Tutumların Duygusal Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmelerinde En Etkili Olan Seçeneğe Göre Varyans Analizi Sonuçları	56
Tablo 38: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Evinde Bilgisayar Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	56
Tablo 39: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tutumlarının Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Evinde ADSL (24 Saat İnternet) Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	57
Tablo 40: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Evinde Bilgisayar Olmamasının Nedenine Göre T-Testi Sonuçları	58
Tablo 41: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Görev Yaptığı Okul Türüne Göre T-Testi Sonuçları	58
Tablo 42: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Göre Analizi(ANOVA)	59
Tablo 43: Tutumların Duygusal Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Göre Varyans Analizi Sonuçları	59
Tablo 44: Duygusal Boyut Toplam Puanların Bilgisayarın Eğitimde Yardımcı Araç Olarak Kullanılması Anlamına Gelen Bilgisayar Destekli Eğitim Yapma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	60
Tablo 45: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tutumlarının Duygusal Boyut Toplam Puanlarının BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Analizi (ANOVA).....	61
Tablo 46: Duygusal Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Varyans Analizi Sonuçları	61
Tablo 47: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının BDE’de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumuna Göre Analizi (ANOVA)	62
Tablo 48: Duygusal Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programları Elde Etmelerinde En Etkili Olan Yola Göre Varyans Analizi Sonuçları	62
Tablo 49: Bilişsel Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri	63
Tablo 50: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları	64
Tablo 51: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları.....	64
Tablo 52: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Analizi (ANOVA).....	65
Tablo 53: Bilişsel Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Varyans Analizi Sonuçları	65
Tablo 54: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Kıdeme Göre Analizi (ANOVA).....	66

Tablo 55: Bilişsel Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Varyans Analizi Sonuçları	66
Tablo 56: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Mezuniyet Düzeyine Göre T-Testi Sonuçları	67
Tablo 57: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Mezun Oldukları Bölüme Göre Analizi (ANOVA)	67
Tablo 58: Bilişsel Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüme Göre Varyans Analizi Sonuçları	67
Tablo 59: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçeneğe Göre Analizi (ANOVA).....	68
Tablo 60: Tutumların Bilişsel Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmelerinde En Etkili Olan Seçeneğe Göre Varyans Analizi Sonuçları	69
Tablo 61: Bilişsel Boyutu Toplam Puanların Evinde Bilgisayar Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	69
Tablo 62: Bilişsel Boyut Toplam Puanların Evinde ADSL (24 Saat İnternet) Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	70
Tablo 63: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Evinde Bilgisayar Olmamasının Nedenine Göre T-Testi Sonuçları	71
Tablo 64: Bilişsel Boyut Toplam Puanların Görev Yaptığı Okul Türüne Göre T-Testi Sonuçları	72
Tablo 65: Bilişsel Boyut Toplam Puanların Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Göre Analizi (ANOVA)	73
Tablo 66: Tutumların Bilişsel Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Göre Varyans Analizi Sonuçları	73
Tablo 67: Bilişsel Boyut Toplam Puanların Bilgisayarın Eğitimde Yardımcı Araç Olarak Kullanılması Anlamına Gelen BDE Yapma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları.....	74
Tablo 68: Bilişsel Boyut Toplam Puanların BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Analizi (ANOVA)	74
Tablo 69: Bilişsel Boyut Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları	75
Tablo 70: Bilişsel Boyut Toplam Puanların BDE’de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumuna Göre Analizi (ANOVA).....	75
Tablo 71: Bilişsel Boyut Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programları Elde Etmelerinde En Etkili Olan Yola Göre Varyans Analizi Sonuçları ...	76
Tablo 72: Psikomotor (Davranışsal) Boyutta Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri.....	76
Tablo 73: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları	78
Tablo 74: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tutumlarının Psikomotor (Davranışsal) Boyutu Toplam Puanlarının Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları	78
Tablo 75: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Analizi (ANOVA)	79
Tablo 76: Psikomotor (Davranışsal) Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerin Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Varyans Analizi Sonuçları	79
Tablo 77: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Kıdeme Göre Analizi (ANOVA)	80

Tablo 78: Psikomotor (Davranışsal) Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Varyans Analizi Sonuçları	80
Tablo 79: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tutumlarının Psikomotor (Davranışsal) Boyutu Toplam Puanlarının Mezuniyet Düzeyine Göre T-Testi Sonuçları	81
Tablo 80: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Mezun Oldukları Bölüme Göre Analizi (ANOVA).....	81
Tablo 81: Psikomotor (Davranışsal) Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüme Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	82
Tablo 82: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçeneğe Göre Analizi (ANOVA).....	83
Tablo 83: Psikomotor (Davranışsal) Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmelerinde En Etkili Olan Seçeneğe Göre Varyans Analizi Sonuçları	83
Tablo 84: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Evinde Bilgisayar Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları.....	84
Tablo 85: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Evinde ADSL (24 Saat İnternet) Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	84
Tablo 86: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Evinde Bilgisayar Olmamasının Nedenine Göre T-Testi Sonuçları	86
Tablo 87: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Görev Yaptığı Okul Türüne Göre T-Testi Sonuçları.....	87
Tablo 88: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yerine Göre Analizi (ANOVA)	88
Tablo 89: Psikomotor (Davranışsal) Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yerine Göre Varyans Analizi Sonuçları	88
Tablo 90: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Bilgisayarın Eğitimde Yardımcı Araç Olarak Kullanılması Anlamına Gelen Bilgisayar Destekli Eğitim Yapma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	89
Tablo 91: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Analizi (ANOVA)	90
Tablo 92: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Varyans Analizi Sonuçları	90
Tablo 93: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların BDE’de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumuna Göre Analizi (ANOVA)	90
Tablo 94: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programları Elde Etmelerinde En Etkili Olan Yola Göre Varyans Analizi Sonuçları	91

GİRİŞ

1. PROBLEM

Bilgi ve iletişim teknolojileri son yıllarda hızlı bir şekilde gelişmelere sahne olmuştur. Yaşanan bu hızlı gelişmeler, eğitim sistemlerini derinden etkilemiş ve yeni öğretim yöntem-tekniklerinin eğitim sistemleri içerisinde yaygınlaşmasını sağlamıştır.

Bilgisayar teknolojileri alanındaki gelişmeler de 20. yüzyılla başlayıp 21. yüzyılda da hızla gelişerek devam etmektedir. Bilgisayar, devletler ve toplumlar nezdinde büyük bir yer edinmiş ve giderek yaygınlaşmaya devam etmektedir. Diğer alanlarla birlikte, eğitim-öğretim sisteminin teknolojiye özellikle bilgisayar teknolojilerinden etkilenmemesi mümkün değildir. Gelişen bu teknolojiler karşısında öğretmenlerin rolleri ve görev tanımları da etkilenmektedir.

Bu çağın öğretmenleri, teknolojiyi sadece bir ilgi ya da hobi alanı olarak görmekten öte başka bir tavır ve tutum geliştirmek durumundadırlar. Teknolojinin gelişimini takip etmesi, teknolojiyi eğitim-öğretim sürecine sokması günümüz eğitim-öğretim işleriyle meşgul olan her öğretmen için bir gerekliliktir. Zira günümüz öğrencileri teknolojiyi yakından takip etmekte, aktif olarak kullanmakta ve teknolojiyle fazlasıyla meşgul olmaktadır. Böyle bir ortamda öğretmenlerin bu gelişmelere kayıtsız kalmaları düşünülemez.

Günümüzdeki toplumlar ve kuruluşlar, klasik sistemlerini tamamen bilgisayar temelli olarak yeniden yapılandırma çabaları içine girmişlerdir. Günümüzde bilgisayarlar, eğitim araştırmaları, eğitim-öğretim ortamlarını planlama ve tasarım faaliyetleri, okul yönetiminin işleri, öğrenci işleri, eğitim-öğretim faaliyetleri gibi eğitimin pek çok alanında kullanılmaktadır.

Bilgisayarın eğitim alanında kullanılmasını gerekli kılacak pek çok sebep bulunmaktadır. Öğrenci sayısı hızla artmış, öğretmen/öğrenci oranlamasında öğretmen yetersizliği ortaya çıkmış, bireylere öğretilmesi gereken bilgi miktarı hızla artmış ve eğitim içeriği de bunlara paralel olarak daha karmaşık bir hal almıştır. Buna karşın eğitime olan talep de sürekli olarak artmıştır. Bireylerin eğitim olanaklarından daha fazla yararlanma istekleri de bireysel öğretimi önemli hale getirmiştir. İşte gerek bilgisayara, gerekse eğitime ilişkin olarak belirtilen bu gibi nedenlerden dolayı, bilgisayarların eğitimde kullanımı zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca bilgisayarın öğrenciyi daha çok güdülemesi, yaşam boyu eğitimi desteklemesi, öğretim

programlarındaki esnekliği arttırması da eğitimde bilgisayar kullanımının gerekçesi olarak ileri sürülmüştür.¹

Bilgisayar destekli eğitim konusunda yapılan araştırmalar, bilgisayarların eğitimde kullanılmasının pek çok yararı olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Zira öğretmen, “fertleri ve toplumu belli gayeler doğrultusunda planlı, programlı, metotlu ve şuurlu bir şekilde yetiştirme ve yönlendirme çalışmalarını eğitim- öğretim faaliyetleriyle yürüten kişidir.”² Bu bağlamda fertleri sosyal hayata hazırlayıp katan öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretmenin sözü edilen görev ve sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebilmesi için genel kültür, meslek bilgisi, pedagojik formasyon, kişilik ve karakter gibi her bir öğretmende bulunması gereken vasıflara ek olarak eğitim teknolojilerinden en iyi şekilde yararlanması bir görev haline gelmektedir.

Şüphesiz ki bilgisayarların hayatın her alanında etkin bir şekilde kullanımı kaçınılmazdır. Ancak bilgisayar teknolojisinin eğitim- öğretim alanında kullanılması ve yaygınlaşması elbette bu faaliyetleri yürüten öğretmenlerin yaklaşımlarına ve bilgi teknolojisini ne kadar öğrenip kullandığına bağlıdır. Fertleri sosyal hayata hazırlayıp topluma katma, toplumun gelişmesi ve yarınlara inşasını sağlama görevini üstlenmiş öğretmenlerin kendilerini bu bağlamda iyi yetiştirmeleri gerekmektedir.

Okullarda okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DİKAB) dersinin programında yer alan konular genellikle soyut içerikteki konulardır. Örneğin, inanç, ahlak ve ibadetin teorik boyutuyla ilgili konu ve kavramlar böyledir. Bu konu ve kavramların öğretiminde bilgisayar teknolojisinin kullanılması amaçların gerçekleşmesine önemli bir katkı sağlayacaktır. Zira öğrenme işlemine katılan duyu organlarının sayısı ne kadar fazla ise kazandırılması hedeflenen bilgi ve davranış o kadar çabuk ve iyi öğrenilir ve o kadar geç unutulur. Öğrenmede, gözün görme yetisinin etkili olduğu unutulmamalıdır.³

Geleneksel öğretim ortamlarıyla karşılaştırıldığında, Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE)‘nin öğrenci başarısına etkisinin %30 oranında daha fazla olduğu tespit edilmiştir. BDE,

¹ Uşun , Salih, “Eğitim ve Öğretimde Bilgisayarların Yararları ve Bilgisayarlardan Yararlanmada Önemli Rol Oynayan Etkenlere İlişkin Öğrenci Görüşleri”, (Öğrenci Görüşleri...) Kastamonu Eğitim Dergisi, 2003, C. 11, S. 2, s. 367-378,

² Öcal, Mustafa, *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar*, TDV Yayınları. Ankara, 2003, s. 14

³ Yalın, Halil İbrahim, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayınları, Ankara, 2007, s. 21.

geleneksel öğretime oranla %30 daha az zamanda başarmaktadır. Keza BDE, öğrencilerin bilgisayara ve konuya karşı olan tutumlarını pozitif yönde etkilemektedir.⁴

İşte bu çerçevede araştırma, Edirne ili ve ilçelerinde görev yapan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarını ve bu tutumların ne düzeyde olduklarını, BDE'ye ilgi ve yaklaşımlarını, eğitim-öğretim sürecinde bilgisayardan ne kadar yararlandıklarını, BDE ile ilgili görüş ve düşüncelerini, etkileyici faktörleriyle birlikte araştırıp bilimsel veri ortaya koymayı problem edinmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusunu, DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları ile bu tutumları etkileyen faktörlerin neler olduğunu ankete dayalı olarak yapılacak bir araştırma ile belirlemek oluşturmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin DİKAB öğretmenlerinin tutum düzeylerinin ne olduğu ve tutum düzeylerini etkileyen faktörlerin neler olduğu geliştirilen tutum ölçeği ile üç boyutlu olarak incelenerek öğretmenlerin bilgisayara karşı olumlu ya da olumsuz ne tür bir tutum içerisinde olduklarını ve bu tutumları nelerin etkilediğini tespit edip bilimsel veriler ortaya koymaktır.

4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yapılan bu araştırma;

- DİKAB öğretmenlerinin BDE'den yararlanıp yararlanmama durumlarının belirlenmesi,
- DİKAB öğretmenlerinin BDE'ye ilişkin tutumlarının ortaya konulması,
- DİKAB öğretmenlerinin BDE ile ilgili tutumlarını etkileyen faktörlerin saptanması,
- DİKAB öğretmenlerinin eğitim-öğretimde bilgisayar teknolojisinden yararlanabileceği fikrini oluşturmaya yardımcı olması,
- DİKAB öğretmenlerinin BDE ile ilgili tutumları yapılacak bilimsel çalışmalara da veri oluşturacağı,
- Din eğitim – öğretim konusunu çalışma sahası edinen kişi ve kurumların araştırma sonuçlarından yararlanabilmesi ve araştırma sonuçlarının yeni yapılacak çalışmalara yön vermesi açısından önemlidir.

⁴ Yıldırım, Soner, http://host.nigde.edu.tr/uludogan/dokumanlar/egitimde_bilgisayar_uygulamalari.pdf, 28.01.2008 tarihinde alınmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Edirne ilinde ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum düzeylerinin, hangi değişkenlere göre farklılaştığını tespit amacıyla yapılan bu araştırmada geçerlik ve güvenilirlik özelliklerine sahip yüksek faktör yük değerlerine sahip üç faktörlü ölçek ve bu ölçeğe dayalı ölçme aracı kullanılmıştır. Yapılan çalışmayla ilgili olarak Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne yasal izin başvurusu yapılarak izin alınmış ve bu izinle Edirne Valiliği'ne müracaat edilerek il, ilçe, kasaba ve köydeki ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan DİKAB öğretmenleri üzerinde araştırma yapılabilmesi için gerekli valilik oluru alınmıştır. İl genelinde ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan toplam 70 DİKAB öğretmenine uygulanmıştır.

Bu bölümde araştırmada kullanılan model, araştırmada kullanılan örneklem, verilerin toplanması, analizi ve analizinde kullanılan istatistik yöntem ve teknikler üzerinde durulmuştur.

5.1. Araştırmanın Modeli

Edirne ilinde ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum düzeylerinin, hangi değişkenlere göre farklılaştığını tespit amacıyla yapılan bu araştırmada, Altaş danışmanlığında Ekici⁵ tarafından geliştirilip kullanılan anket ölçeği düzenlenerek ve gözden geçirilerek kullanılmıştır

Tezde, ilişkişel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkişel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir.

5.2. Evren

Evren tüm Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleridir. Araştırmada evrenin tümüne gidilmemiştir. Araştırma Edirne ilinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenleri örneklemiyle sınırlıdır. Örneklemin tümüne gidilmiştir.

5.3. Veri Toplama Aracıyla İlgili Yapılan Çalışmalar

DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum düzeylerinin, hangi değişkenlere göre farklılaştığını tespit amacıyla yapılan bu araştırmada duygusal boyut, bilişsel ve psikomotor olmak üzere 3 boyutlu tutum ölçeği kullanılmıştır. Uygulamada kullanılan

⁵ Ekici, Yakup, *Afyonkarahisar İlinde Görev Yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.

ölçme aracında iki bölüme yer verilmiştir. Birinci bölümde araştırmaya katılan öğretmenlere ait kişisel bilgilerini içeren araştırmanın bağımsız değişkenlerinden oluşan 18 adet soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik toplam 58 sorudan oluşan tutum ölçeği bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin belirlenen tutumlara sahip olma düzeyleri kendi görüşlerine dayalı olarak Likert tipi beşli derecelendirme ölçeğiyle toplanmıştır.

Likert ölçeği en kullanışlı tutum belirleme formlarından birisidir. Bu ölçek 1932'de Rensis Likert tarafından geliştirildiği için bu şekilde adlandırılmıştır. Likert ölçeği, bir şahsın tek bir objeye karşı gösterdiği tutuma ilişkin olarak hazırlanmış cümle serisini içerir.

Bu ölçeğin en çok kullanılan formatında, ölçeğin uygulandığı cevaplayıcılar her bir cümleyi onaylama derecesini göstermek üzere yönlendirilir. Kısaca, bireye bir cümle sunulur ve onun üç, beş ya da yedi seçeneği olan ölçekte, katılıp katılmadığı sorulur. Aşağıda 5'li ölçeğe uygun bir örnek verilmektedir.⁶

Tablo 1: Likert Tipi Beşli Derecelendirme Ölçeği Örneği

Derece/Seçenek	Puan	Puan Sınırı
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1.00-1.79
Katılmıyorum	2	1.80-2.59
Fikrim Yok	3	2.60-3.39
Katılıyorum	4	3.40-4.19
Tamamen Katılıyorum	5	4.20-5.00

5.4. Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırma veri toplama aracının güvenilirlik çalışmalarında Cronbach Alfa katsayısı kullanılmıştır. Ölçek maddelerinin tek bir yapıyı ölçüp ölçmediğini belirlemek için faktör analizi uygulanmıştır. Geçerlik güvenilirlik çalışması ve elde edilen verilerdeki tutumun saptanması için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğini belirtmek için Barlett Testi uygulanmıştır. Ölçekteki tutum boyutlarıyla ilgili yapılan geçerlik ve güvenilirlik testleri aşağıda verilmiştir.

⁶ Tavşancıl, Ezel, Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi, Nobel Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2006, s.138-146

5.4.1. Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumların Duygusal Boyutu

Tablo 2: Duygusal Boyut KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,855
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1028,087
	Df	190
	Sig.	,000

Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının “duygusal boyutu” ile ilgili yapılan analiz sonucu elde edilen yeterlik puanı yaklaşık .86’dır. Bu durum verilerin yeterliğinin mükemmellik düzeyini ifade eder.

Tutumların duygusal boyutunda ortaya çıkan varyans % 50,664’tür. Yani bu boyutta yer alan maddeler duygusal boyutta tutumların yaklaşık % 51’ini açıklamaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının DİKAB öğretmenlerinin duygusal boyutta görülen tutumlara ne derece sahip olduklarını gösterir faktör ve madde analizi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3: Duygusal Boyut Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların Duygusal boyutunu oluşturan maddeler:	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Duygusal Boyut 21. DİKAB öğretmenin bilgisayar destekli eğitim hakkında bilgi sahibi olması gerekir.	,834	,7995
Duygusal Boyut 9. BDE, geleneksel eğitime oranla, öğrenci başarısını olumlu yönde etkiler ve motivasyonu artırır.	,809	,7800
Duygusal Boyut 7. Okulda bilgisayar destekli eğitim (BDE) amaca yönelik olarak kullanılmalıdır.	,801	,7647
Duygusal Boyut 20. Üniversitelerin DİKAB öğretmeni yetiştiren bölümlerine bilgisayarla ilgili dersler konulmalıdır.	,797	,7616
Duygusal Boyut 13. DİKAB konuları görsel ve işitsel öğelere daha çok yer verilerek daha iyi öğrenilir.	,788	,7385
Duygusal Boyut 22. Bilgisayarı derslerimde daha etkili kullanmanın yollarını araştırdım.	,783	,7362
Duygusal Boyut 10. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile konular daha sistemli ve daha kısa sürede öğrenilebilir.	,756	,7194

Duygusal Boyut 6. Bilgisayar destekli eğitim (BDE)'in DİKAB öğrenimini kolaylaştırdığını düşünüyorum.	,734	,6861
Duygusal Boyut 8. Bilgisayarın DİKAB dersinde kullanılması, öğrencilerin derse olan ilgisini artıracaktır.	,726	,6789
Duygusal Boyut 17. DİKAB dersinde bilgisayar kullanılmasının gereğine inanıyorum.	,719	,6129
Duygusal Boyut 19. Eğitimde bilgisayarın kullanımı öğretmene büyük destek sağlayacaktır.	,713	,6704
Duygusal Boyut 5. DİKAB dersinde bilgisayar destekli eğitim (BDE) 'i gerekli buluyorum.	,691	,6488
Duygusal Boyut 18. Dini konuların öğrenilmesinin bilgisayar destekli eğitim (BDE) sayesinde daha eğlenceli olacağını düşünüyorum.	,670	,6190
Duygusal Boyut 11. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ilgimi çekmektedir.	,670	,6199
Duygusal Boyut 3. Bilgisayarların okullarda kullanılmaya başlanması eğitimimize bir dinamizm kazandıracaktır.	,641	,6069
Duygusal Boyut 17. Bilgisayar destekli eğitim (BDE)'e en çok ihtiyacı olan derslerden birisi DİKAB'dır.	,641	,6129
Duygusal Boyut 2. Eğitimde bilgisayar kullanımına bir an önce geçilmelidir.	,640	,6239
Duygusal Boyut 15. Çeşitli amaçlarla hazırlanmış haritalar, şemalar, fotoğraflar, dünyada yaşanan önemli gelişmelerle ilgili yazılar... vb. aynı anda ancak bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile verilebilir.	,634	,6111
Duygusal Boyut 14. Gezi-gözlem yönteminin uygulanmadığı durumlarda BDE kullanılmalıdır.	,587	,5414
Duygusal Boyut 4. En az bir bilgisayar programını çok iyi öğrenmek isterim.	,508	,4678

Cronbach's Alpha: ,9424

Açıkladığı Varyans: 50,664

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının duygusal boyutunda sahip olunması gerektiği düşünülen 20 tutum ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizine göre maddelerin birinci faktör yük değerleri 50 ile 83 arasında değişmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve tutumların duygusal boyut olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü sonucu elde edilmektedir.

Ölçekte yer alan 1. , 16. , 23. ve 24. maddeler, faktör analizinde faktör yük değerleri bakımından farklı boyutta çıktıklarından söz konusu dört madde tamamen çıkarılmış ve analiz ve değerlendirmelerde dikkate alınmamıştır.

Madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .46 ile .79 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 20 tutum ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Güvenirlik katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin mükemmel düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu, duygusal boyutta geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğunu göstermektedir.

5.4.2. Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumların Bilişsel Boyutu

Tablo 4: Bilişsel Boyut KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,899
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	873,739
	Df	66
	Sig.	,000

Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyutu ile ilgili yapılan analiz sonucu elde edilen yeterlik puanı yaklaşık .90'dır. Bu durum verilerin yeterliğinin mükemmellik düzeyini ifade eder. Tutumların bilişsel boyutunda ortaya çıkan varyans % 70,878'dir. Yani bu boyutta yer alan maddeler bilişsel tutumların yaklaşık % 71'ini açıklamaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının bilişsel boyutunda madde faktör analizi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5: Bilişsel Boyut Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların bilişsel boyutunu oluşturan maddeler:	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Bilişsel boyut5. Bilgisayardan film açıp izleyebilirim.	,907	,8804
Bilişsel boyut3. Bilgisayardaki bir programı açıp kullanabilirim.	,887	,8529
Bilişsel boyut11. Elektronik posta (e-posta) alıp gönderebilirim.	,886	,8552
Bilişsel boyut8. Power point programında slayt hazırlayabilirim.	,877	,8546
Bilişsel boyut6. Word programında istediğim bir yazıyı yazabilirim.	,867	,8404
Bilişsel boyut10. İnternette arama motorları sayesinde araştırdığım konu hakkında bilgilere ulaşabilirim.	,855	,8150

Bilişsel boyut9. İnternete bağlanıp istediğim siteyi ziyaret edebilirim.	,846	,8040
Bilişsel boyut1. Bilgisayar kullanmayı biliyorum.	,832	,8087
Bilişsel boyut2. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) uygulamasında kendimi yeterli buluyorum.	,813	,7730
Bilişsel boyut4. Bilgisayardan müzik parçası dinleyebilirim.	,804	,7565
Bilişsel boyut12. Herhangi bir fotoğraf ya da resmi, kitabı, belgeyi tarayıcıdan taratıp bilgisayar ortamına aktarabilirim.	,769	,7248
Bilişsel boyut7. Excel programında tablo oluşturabilirim.	,745	,7010

Cronbach's Alpha: ,9544

Açıkladığı Varyans: 70,878

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyutunda sahip olması gerektiği düşünülen 12 tutum ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizine göre maddelerin birinci faktör yük değerleri.74 ile.90 arasında değişmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve tutumların “bilişsel” boyutu olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da.70 ile.88 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 12 tutum ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Güvenirlik katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Ölçeğin mükemmel düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu, bilişsel boyutta geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğunu göstermektedir.

5.4.3. Psikomotor (Davranışsal) Boyut Tutum Maddeleri

Tablo 6: Psikomotor (Davranışsal) Boyut KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,903
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1543,925
	Df	190
	Sig.	,000

Yapılan analiz sonucu elde edilen yeterli puanı yaklaşık .90'dır. Bu durum verilerin yeterliğinin mükemmellik düzeyini ifade eder. Tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda ortaya çıkan varyans % 64,550'dir. Yani bu boyutta yer alan maddeler psikomotor (davranışsal) tutumlarının yaklaşık % 65'ini açıklamaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının psikomotor (davranışsal) boyutunda madde faktör analizi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunu oluşturan maddeler:	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Psikomotor11. Konuların işlenişinde bilgisayarı kullanıyorum.	,936	,9256
Psikomotor16. Derslerimde bilgisayar aracılığıyla müzik, film ve animasyon gibi sesli ve görüntülü öğelerden yararlanıyorum.	,908	,8960
Psikomotor17. Konuyla ilgili resimleri ders işleniş sırasında bilgisayar aracılığıyla öğrencilerime aktarıyorum.	,908	,8952
Psikomotor8. Bilgisayarı derslerde kullanıyorum.	,890	,8753
Psikomotor14. Derste kullanmak üzere slaytlar ve sunular hazırlıyorum.	,871	,8572
Psikomotor12. Bilgisayarda dersimle ilgili konularda bilgisayarda materyal hazırlıyorum.	,855	,8359
Psikomotor4. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) çalışmalarını yakından takip ediyorum.	,847	,8277
Psikomotor20. DİKAB dersinde bir öğretim materyali olarak projeksiyon kullanıyorum.	,834	,8130
Psikomotor3. Bilgisayar ile ilgili teknolojik gelişmeleri yakından takip ediyorum.	,825	,7997
Psikomotor5. Okulumdaki bilgisayarları eğitim amaçlı kullanıyorum.	,818	,7983
Psikomotor1. Bilgisayarı aktif olarak kullanıyorum.	,816	,7897
Psikomotor15. Başkalarının hazırlamış olduğu slaytları kullanarak ders işliyorum.	,785	,7627
Psikomotor13. Bilgisayarda kavram haritaları oluşturuyorum.	,773	,7481
Psikomotor18. DİKAB dersi ile ilgili internet sitelerini takip ediyorum.	,772	,7418
Psikomotor19. Diğer meslektaşarımla internet aracılığıyla haberleşip bilgi alış verişinde bulunuyorum.	,767	,7358
Psikomotor6. Merak ettiğim konuları internetten araştırırım.	,720	,6893
Psikomotor7. Bilgisayardan müzik dinler, film izlerim.	,689	,6586
Psikomotor9. Yazışmalar ve resmi evraklar için bilgisayarı kullanıyorum.	,679	,6453

Psikomotor2. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile ilgili yazı, kitap ve makaleler okurum.	,679	,6424
Psikomotor10. Yıllık ve günlük planlarımı bilgisayarda hazırlıyorum.	,603	,5736

Cronbach's Alpha: ,9701

Açıkladığı Varyans: 64,550

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutunda sahip olunması gerektiği düşünülen 20 tutum ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizine göre maddeler, birinci faktör yük değerlerinin.60 ile.93 arasında değişmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutu olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü sonucu elde edilmektedir.

Madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da.57 ile.92 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 20 tutum ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Güvenirlik katsayısı.97 olarak bulunmuştur. Ölçeğin mükemmel düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu ve tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutu tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğunu göstermektedir.

5.5. Verilerin Çözümlemesi

Veriler SPSS 10 paket programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Değişkenler için aritmetik ortalama ve standart sapmalar bulunmuştur. Değişkenler arasında fark olup olmadığı.05 anlamlılık düzeyinde varyans analizi, Anova testi, ilişkisiz örneklem t-testi, LSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik katsayılarının belirlenmesinde Cronbach's Alpha katsayısı ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) kullanılmıştır. Tutumlara sahip olma düzeyleri, öğretmenlerin kendi görüşlerine dayalı olarak Likert tipi beşli derecelendirme ölçeğiyle toplanmıştır.

6. HİPOTEZLER

Edirne'de görev yapan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları,

- Cinsiyet,
- Medeni durum,
- Gelir düzeyi,
- Mesleki kıdem,
- Mezuniyet düzeyi,
- Mezun oldukları bölüm,

- Evinde bilgisayar bulunma,
- Evinde bilgisayar bulunmama nedeni,
- Evinde 24 saat ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line) internete sahip olma,
- Görev yaptıkları okul türü,
- Görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim merkezi,
- Bilgisayar destekli eğitim yapma,
- Bilgisayar destekli eğitimde kullanılan programların en çok hangi konuları içerdiği,
- Bilgisayar destekli eğitimde kullanılan programların eğitim programlarını destekleyici nitelikte olması,
- Bilgisayar destekli eğitimde kullanılan programların öğrencilerin gelişimsel düzeylerine uygunluğu,
- Kullanılan bilgisayar programlarının elde edilmesinde en etkili yol durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta ve bunlar arasında da anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

7. SAYILTILAR(VARSAYIMLAR)

Bu araştırmada aşağıda belirtilen sayılıtlardan hareket edilmiştir;

- DİKAB öğretmenleri BDE ile ilgili yüksek düzeyde olumlu tutuma sahiptirler.
- DİKAB öğretmenleri teknolojiyi yakından takip etmektedirler.
- DİKAB öğretmenleri gelişen teknolojiye ayak uydurmaktadırlar.
- DİKAB öğretmenleri günlük iş ve işlemlerinde bilgisayardan yararlanmaktadırlar.
- DİKAB öğretmenleri derslerinde BDE yer vermektedirler.
- DİKAB öğretmenleri kendilerini teknik ve donanım olarak geliştirmeye açıktırlar.
- Araştırma kapsamında yer alan DİKAB öğretmenleri, araştırmaya ilişkin verilen anket yönergesine uygun hareket etmişlerdir.
- Araştırmada kullanılan veri toplama aracı DİKAB öğretmenlerinin BDE'ye ilişkin tutumlarını ve görüşlerini belirleyecek niteliktedir.
- Ölçme aracı yeteri kadar geçerli ve güveniliridir.
- Cevaplayıcılar, anket sorularına doğru yanıt vermişlerdir.

- Ankete cevap veren öğretmenler ankette yer alan soruları içtenlikle cevaplandırmışlardır.
- Problem çözümünde seçilen araştırma yöntemi, amacına uygundur.

8. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma aşağıda belirtilen sınırlılıklar içerisinde yürütülmüştür.

1. Edirne İl Milli Eğitim evreninde görev yapan DİKAB öğretmenleri ile,
2. Ölçme aracının içeriğini oluşturan soru ve tutum maddeleri ile,
3. Ölçme aracının uygulandığı zaman dilimi ile sınırlıdır.

9. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Eğitimde yeni teknolojilerden yararlanılmasına ihtiyaç duyulması ve bilgisayarların eğitsel yönünün eğitimde öne çıkması, akademik çevrelerce araştırılmaya değer bulunmuştur. Teknolojinin eğitimle buluşmasından doğan bilgisayar destekli eğitim ile ilgili yapılan bazı çalışmalara yer verilecektir.

9.1. Bilgisayar Destekli Eğitim İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Türkiye'de örgün eğitimde bilgisayar destekli eğitime yönelik çalışmalar, akademik çevrelerce ilgiyle karşılanmış ve bilgisayarın eğitim-öğretimde kullanımı konusunda pek çok yazılı eserler verilmiştir. Ayrıca lisansüstü seviyesinde ve bilimsel makalelerle araştırmalara konu olmuştur. Bilgisayarın bir eğitim aracı olarak kullanıldığı bilgisayar destekli eğitim ve bilgisayar destekli eğitimde öğretmen ve öğrenci tutumlarıyla ilgili farklı alanlarda çok sayıda araştırmalar yapılmıştır. Bu bölümde yapılan bazı araştırmalar üzerinde durulacaktır.

Keser, “Ortaöğretim Kurumları İçin Bilgisayar Destekli Öğretim Model Önerisi” adlı doktora tezinde bilgisayar destekli öğretimi ana hatlarıyla tanıtmayı ve Türkiye’de orta öğretim düzeyinde bilgisayar destekli öğretim için bir model önerisi geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışmasında “Türkiye’de ortaöğretim kurumlarında bilgisayar destekli öğretim için nasıl bir model geliştirilmelidir?” sorusuna cevap aramış ve çözüm getirmek üzere bir model önermiştir. Araştırma anket sonuçlarına dayanarak bilgisayar eğitimi ve bilgisayar destekli eğitimle ilgili benimsenecek model, çalışmaları yürütecek örgüt yapısı, kullanılacak yazılım ve donanım üzerinde öneriler geliştirmiştir.⁷

⁷ Keser, Hafize, *Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Bir Model Önerisi*, A.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara,1988.

Arslan, bilgisayar destekli eğitime tabi tutulan ortaöğretim öğrencileriyle bu süreçte eğitici olarak rol alan öğretmenlerin BDE' e ilişkin görüşlerinin neler olduğunu araştırmanın problemi edinmiştir. Araştırmada, bilgisayar çağının hızla yaşandığı ülkemizde bu alanda verilen eğitim ve bilgisayar olgusunun eğitim hayatımızı ne şekilde etkilediği, sayıları gün geçtikçe artan öğrenci potansiyelinin nasıl en iyi şekilde yetiştirilebileceği ve bunun olmasında bilgisayarın rolü nasıl etkin olarak artırılabilirliği incelenmiştir. Dolayısıyla bilgisayar destekli eğitim sürecinin temel parçaları olan öğretmen ve öğrencilerin BDE' e ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmasının sonuç kısmında, araştırmadan elde edilen sonuçların ve yapılan önerilerin günümüzde de güncelliğini koruduğu gözlemlendiği, araştırmaya göre BDE'in sakıncalarının, olumsuzluklarının eskiye nazaran azalma gösterdiğini ancak bu eğitimlerden daha fazla verim alınması için istekli öğretmenlerin yönlendirilmesinin daha etkili sonuç vereceğine inandığını söylemiştir. Yine BDE'de öğrencinin bilgisayarla baş başa bırakılmaması gerektiğini bir başka deyişle öğrenci, öğretmen ve bilgisayar etkileşiminin söz konusu olması gerektiğini söyleyerek öğrencilerin BDE'de öğretmenlerden yardım alarak ilerlemesi gerektiğini belirtmiştir.⁸

Güneş, “Bilgisayarla Öğretimde Değişik Yaklaşımların Öğrenme Üzerindeki Etkileri” adlı bir araştırma yapmıştır. Araştırma deney ve kontrol grupları oluşturularak yapılmıştır. Bilgisayarların öğrenci başarısına etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu deneysel araştırmada, bilgisayarla öğretim yöntemlerinin etkisi geleneksel yöntem ile karşılaştırılarak ortaya konmaya çalışılmıştır,

Öğrencilerin başarılarının ortalamaları arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığına bakılarak deney ve kontrol gruplarının başarılarına ilişkin bulgular incelendiğinde uygulanan ön test ile son test puanları arasında son test grubunun son test matematik ortalamaları farkının rastlantılara bağlanamayacak düzeyde olduğunu, bu farkın iki grupta uygulanan iki değişik öğretim yönteminin etkenliğinden ileri geldiğini kanıtlamıştır. Araştırmacı bu çalışmayla, geleneksel yöntemin, bilgisayar destekli öğretim yöntemiyle desteklenerek, matematik dersini alan deney grubundaki öğrencilerin, geleneksel yöntemle ders gören kontrol grubundaki öğrencilerden daha başarılı oldukları bulgusunu elde etmiştir. Araştırma sonunda elde edilen bulguların ışığında, öğrenme düzeyi yükseldikçe bilgisayarla öğretim yönteminin etkisinin arttığı, bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile öğretimde daha

⁸ Arslan, Berrin, *Bilgisayar Destekli Eğitime Tabi Tutulan Ortaöğretim Öğrencileriyle Bu Süreçte Eğitici Olarak Rol Alan Öğretmenlerin BDE'ye İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1996.

etkili sonuçlar alabilmek için donanım-yazılım ve insan gücü anlamında iyi bir altyapı oluşturularak eşgüdümle çalışılması gerektiği yargılarına ulaşılmıştır.⁹

Bilgisayar destekli öğretimin matematik başarısı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla, Emel Bayraktar tarafından bir araştırma¹⁰ yapılmıştır. Araştırma, Ankara'da Gazi Endüstri Meslek Lisesi birinci sınıf öğrencileriyle 15'er kişiden oluşan iki grup üzerinde yürütülmüştür, öğretim kontrol grubunda geleneksel yöntemle, deney grubunda ise bilgisayar destekli öğretim yöntemiyle yapılmıştır. Kontrol gruplu öntest ve sontest deneysel araştırma modeli kullanılan çalışmada deney grubunda matematik başarısının, kontrol grubunun matematik başarısından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Demir ve Kabadayı, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 3-4 yaş çocuklarına ana ve ara renk kavramlarını kazandırmada bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin etkililiğini karşılaştırmak amacıyla yaptıkları araştırmalarında çocuklar bir deney ve bir kontrol grubu olarak ikiye ayrılmıştır. Deney grubuna, bilgisayar destekli öğretim, kontrol grubuna da geleneksel öğretim yöntemi ile ana ve ara renk kavramı eğitimi verilmiştir. Eğitimden sonra "Renk Değerlendirme Çizelgesi" uygulanmıştır. Renk değerlendirme çizelgesinin tüm sayfalarını kapsayan toplam puanlar istatistiksel olarak değerlendirildiğinde; bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı grupların ana ve ara renkleri kavrama düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bilgisayar destekli öğretim alan grubun, geleneksel öğretim yöntemi ile eğitim alan gruba göre ana ve ara renk kavramını kazanmada daha başarılı olduğu bulunmuştur.¹¹

Uşun, eğitim ve öğretimde bilgisayarların yararları ve bilgisayarlardan yararlanmada önemli rol oynayan etkenlere ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemek için bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmadan, bilgisayarların öğretimde kullanımında rol oynayan en önemli etkenin öğretmenler olduğu ve eğitimde bilgisayar kullanımına yönelik olarak hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yoluyla öğretmenlerin yetiştirilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrenciler en yüksek frekans ve katılım oranı ile

⁹ Güneş, Neşe, *Bilgisayarla Öğretimde Değişik Yaklaşımların Öğrenme Üzerindeki Etkileri*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1991.

¹⁰ Bayraktar, Emel, *Bilgisayar Destekli Matematik Öğretimi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1988

¹¹ Demir, N. - Kabadayı, A., "Erken yaşta renk kavramının kazandırılmasında bilgisayar destekli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin karşılaştırılması", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2008.
<http://www.insanbilimleri.com>, İnternette 02.02.2008 tarihinde alınmıştır.

bilgisayarın öğretim amaçlı kullanımının sağladığı öncelikli yararın bilgiye ulaşmayı kolaylaştırma olduğunu belirtmişlerdir.¹²

9.2. Bilgisayar Destekli Din Eğitimi ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Din eğitimi ve DİKAB derslerinde bilgisayar destekli eğitim ve BDE ile ilgili öğretmen tutumları üzerine çalışmalar değişik vesileler ile ya bir makale konusu ya da lisansüstü tez konusu çerçevesinde ele alındığı görülmektedir. Bilgisayar Destekli Eğitim ile ilgili araştırmalar diğer bütün branşlarda olduğu gibi DİKAB alanında da yeni bir ilgi ve çalışma alanı olmuştur. Ancak bu alandaki çalışmaların henüz yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Bu nedendir ki araştırmamız, hem din eğitimi bilimi araştırmaları açısından hem de DİKAB dersi açısından önem taşımaktadır.

Eğitim – Öğretimde bilgisayar kullanımı konusu pek çok araştırma ve incelemeye ya direk ya da dolaylı olarak problem teşkil etmiştir. Aşağıda bazı araştırmalara da değinileceği üzere Din eğitimi ve DİKAB dersleriyle ilgili bilgisayar destekli öğretim üzerine yapılmış araştırma ve incelemeye dayalı önemli çalışmalar da mevcuttur.

Taştekin, eğitim ve öğretimin etkin olabilmesi için kullanılan birçok ilke ve yöntem yanında bilgisayar destekli teknolojinin de yer alması gerektiğini, farklı branşlardaki dersler için geçerli olan bu yaklaşımın, DİKAB dersi için de uygulanabilir olduğunu örneklerle ele almıştır. Bilgisayar Destekli Teknolojinin din öğretimini, daha zengin öğretim metotlarının kullanıldığı, konuların daha planlı bir şekilde ele alındığı, öğrenmede görsellik ve duyusallığın aktif hale getirildiği, öğretmenine etkin ve kolektif bir çalışma anlayışını kazandıran eğitim-öğretim faaliyeti konumuna taşıyacağını belirtmiştir.¹³

Yorulmaz, yaptığı araştırmada öğretim teknolojileri ve materyaller yardımıyla istenilen DİKAB dersinin daha verimli ve kalıcı olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca Yorulmaz,¹⁴ ilköğretim öğrencileri üzerinde ön test, son test ve kalıcılık testi uygulayarak öğretim teknolojileri ve materyallerin din eğitiminde kalıcılığa ve verimliliğe etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada deney ve kontrol grupları oluşturulmuş olup, öğretim teknolojileriyle geleneksel yöntemler karşılaştırılmıştır. Deney grubunda çeşitli öğretim teknolojisi ve materyaller kullanılmış, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemler kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre kontrol grubu ön testte ön bilgi bakımından deney grubuna göre anlamlı bir

¹² Uşun, Öğrenci Görüşleri..., s. 367-378.

¹³ Taştekin, Osman, "Bilgisayar Destekli Teknolojinin Görsel Sınıf Projesinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisine Uygulanabilirliği", Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi Yıl:2003 Sayı:12, İstanbul, 2003. , s. 179

¹⁴ Yorulmaz, Bilal, *Teknoloji Destekli Din Eğitiminin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005.

farklılık gösterirken son test ve kalıcılık test sonuçlarında anlamlı fark deney grubu lehine dönmüştür. Araştırmacı elde ettiği bilimsel verilere göre farkın kaynağını öğretim teknolojileri ile anlatımın daha etkili bir yöntem olduğu şeklinde açıklamaktadır. Ayrıca araştırma, öğretim teknolojileri destekli işlenen derslere göre geleneksel yöntemlerle işlenen DİKAB derslerinin veriminin oldukça düşük olduğu bulgusuna ulaşmıştır.¹⁵

Asan, bilgisayar destekli din eğitimi konusunda yaptığı çalışmada, BDÖ alanında yapılan araştırma ve çalışmaların incelenmesi sonunda geliştirdiği ve Windows ortamında kolaylıkla çalıştırılabilecek bir yazılım programı oluşturmuştur. Bu yazılımı Fatiha suresinin öğretiminde uygulamış ve bilgisayar destekli eğitimin din eğitimin başarısı üzerindeki etkisini incelemiştir. Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon İlahiyat Meslek Yüksekokulu birinci sınıf öğrencilerinden toplam 20 öğrenci üzerinde (deney grubu) uyguladığı ders yazılımıyla bilgisayarın din eğitiminde de kullanılabileceğini ortaya koymaya çalışmıştır. Oluşturduğu deney grubuna ön test ve son test uygulamıştır. Öğrencilerin ön test puanları ortalaması 47 iken son testte bu ortalamanın 87.75'e yükseldiğini tespit etmiştir. Grubun iki testten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasında son test lehine 40.75 puanlık bir fark olduğunu gözlemlemiştir. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerin bilgisayar destekli eğitime ilgilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.¹⁶

“Bilgisayar din eğitiminde kullanılabilir mi?” sorusuna öğrencilerin, %95’i evet cevabını vermişlerdir. Asan, araştırmadan ulaştığı sonuçları göz önünde bulundurarak bilgisayar destekli din eğitimi konusunda öneriler geliştirmiştir. BDE’nin matematik, fen, fizik, kimya, tarih, coğrafya öğretiminde olduğu gibi, din eğitimi ve öğretimi alanında da bir araç olarak kullanılabileceğini ancak bunun etkili öğretim ilkelerine dayalı olarak düzenlenmesine bağlı olduğunu, bilgisayar destekli din öğretimi için ders yazılımı geliştirilirken, psikoloji alanında araştırma bulguları, program geliştirme modelleri, bilişsel ve davranışsal öğrenme-öğretme yaklaşımı ilkeleri göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, eğitsel niteliklere sahip ders yazılımlarının öğrenci başarısına ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisinin daha olumlu yönde olacağını görüşündedir.

Kılavuz, yazmış olduğu makalesinde şu tespitlerde bulunmuştur: Eğitim iletişimidir. Çağdaş teknolojinin en önemli iletişim araçlarından birisi de bilgisayardır. Bilgisayar, din eğitimi alanında kullanıldığında çocuğun hem zihinsel hem duygusal boyut bakımından dengeli bir şekilde yetişmesinde yardımcı olacaktır. Kitle iletişim araçlarının genellikle beynin sağ

¹⁵ Yorulmaz, Bilal, “Teknoloji Destekli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığına Etkisi [Teknoloji Destekli(1) J]”, Değerler Eğitimi Dergisi, C. 3, S. 10, İstanbul, 2005, s. 111-136

¹⁶ Asan, Aşkın, “Bilgisayar Destekli Din Eğitimi”, Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, S. 7, Emre Matbaacılık, İstanbul, 2000, s. 199-206

tarafına, sesli ve görüntülü bilgisayarın ise beynin her iki tarafına hitap etmektedir. Bilgisayar eğitsel değeri sayesinde, çocuğun hem zihinsel hem duygusal boyut bakımından dengeli bir şekilde yetişmesine yardımcı olacaktır. BDE ile ilgili yapılan araştırmalar, bu düşünceleri destekleyici niteliktedir.¹⁷

Ekici'nin, DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları ile ilgili çalışması DİKAB öğretmen tutumları üzerine yapılan ilk araştırma olma niteliğindedir.

Araştırmada, Afyonkarahisar ilinde görev yapan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum düzeyleri tespit edilmiş ve bunların tutumlara sahip olmasında cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durum, ortalama aylık gelir, mezuniyet düzeyi, mezun olunan üniversite, mezun olunan bölüm, bilgisayar kullanmayı öğrenmede en etkili olan seçenek, bilgisayarla ilgili herhangi bir kurs ya da hizmet içi eğitim alma durumu, alınan kursların ortalama süresi, evinde bilgisayar bulunma durumu vb. gibi faktörlere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDE'ye ilişkin duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutta tutumlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak duygusal boyutta kıdem, bilgisayar dersi alma durumu, evinde bilgisayar olmamasının en önemli nedeni, evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumu, kendine ait aktif olarak kullandığı e-posta adresi olması durumu ve bilgisayar destekli eğitim yapma gibi değişken durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tutumların bilişsel boyutunda, yaş, medeni durum, kıdem, mezun oldukları bölüm, üniversitede bilgisayar dersi alma durum, hizmet içi eğitim ve kursların ortalama süresi, evinde bilgisayar bulunma durumu, evinde printer (yazıcı) bulunma durumu, evinde scanner (tarayıcı) bulunma durumu, evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumu, kendine ait aktif olarak kullandığı e-posta adresi olması durumu, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim yeri, lisansüstü (tezli) çalışma yapma durumu ve bilgisayar destekli eğitim yapma durumu gibi değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumları yaş, öğretmenlik mesleğindeki hizmet yılı (kıdem), mezun olunan bölüm, üniversitede bilgisayar dersi alma durumu, bilgisayarla ilgili alınan kursların ortalama süresi, evinde bilgisayar bulunma durumu, evinde bilgisayar olmamasının en önemli nedeni, evinde printer (yazıcı) bulunma durumu, evinde scanner (tarayıcı) bulunma durumu, evinde adsl (24 saat internet) bulunma durumu, kendine ait e-posta adresi olması durumu, alanla ilgili yayın takibi ve

¹⁷ Kılavuz, M. Akif, "Çocuğun Dinî Eğitim ve Öğretiminde Bilgisayarın Yeri ve Önemi", Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 7, Bursa, 1998, s. 373-378

bilgisayar destekli eğitim yapma durumu gibi değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada, bilgisayar destekli eğitim konusunda öğretmen eğitimine önem verilmesi, yaşı ilerlemiş olan öğretmenlere yönelik olarak onların durum, koşul ve seviyelerine uygun biçimde hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmesi, ilk ve ortaöğretim okullarında bilgisayar destekli eğitim uygulamalarının yapılabilmesi için gerekli olan teknolojik araç-gereç ve ders ortamları sağlanabilmesi gibi bazı önerilerde bulunulmuştur.¹⁸

Yukarıda verilen araştırmalardan anlaşılacağı üzere bilgisayarın eğitim alanına girmesi ile birlikte bu konuda yapılan çalışmalar da başlamıştır. 1950'li yılların sonlarında idari amaçlarla kullanılan bilgisayarlar 1960'lı ve 1970'li yıllarda maliyeti daha düşük bilgisayarların devreye girmesiyle, eğitim uygulamaları ile ilgili proje geliştirme çalışmaları ile başlayan süreç, son yıllarda yapılan çalışmalarla da eğitimin çeşitli uygulama alanlarında bilgisayarın uygulanabilirliği ve etkileri inceleme ve araştırmalara problem teşkil etmektedir. Sonuç olarak, günümüzde yapılan araştırmalarda, bilgisayar eğitimde daha etkili nasıl kullanılmalı sorusuna cevap aranmaya çalışılmaktadır.

¹⁸ Ekici, a.g.tz.

BİRİNCİ BÖLÜM
BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM İLE İLGİLİ LİTERATÜR

1. Eğitim Teknolojisi

Eğitim teknolojisi kavramsal olarak inceleme konusu yapıldığında bu kavramı oluşturan "eğitim" ve "teknoloji" kavramlarına ve kavramsal ilişkilerine bakmak gereklidir. Bilindiği gibi eğitim, davranış geliştirme, yetenek geliştirme, bilgi-beceri ve tutum kazanma sürecidir.¹⁹ Teknoloji sözcüğü incelendiğinde, kapsamı içerisinde makineler, işlemler, yöntemler, süreçler, sistemler, yönetim ve kontrol mekanizmaları gibi çeşitli unsurlar yer almaktadır. O halde teknoloji bu unsurların belirli bir düzende bir araya getirilmesi ile oluşan ve bilim ile uygulama arasında köprü görevi yapan bir disiplin olarak tanımlanabilir.²⁰

İlgili alt kavramların taşıdığı bu anlamlar doğrultusunda eğitim teknolojisi; genelde eğitime, özelde öğrenme durumuna egemen olabilmek için bilgi ve becerilerin işe koşulmasıyla eğitim ve öğretim süreçlerinin fonksiyonel olarak yapılaşdırılmasıdır. Diğer bir deyişle, öğrenme-öğretme süreçlerinin tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi işidir.²¹

Eğitim teknolojisinde kuramsal esaslar, hedef, öğrenci, insan gücü, yöntem-teknik, ortam, öğrenme durumları ve değerlendirme olmak üzere sekiz öge bulunmaktadır. Bu öğeler tek tek ele alındığında, eğitim teknolojisinin eğitim uygulamalarında ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Yani eğitim teknolojisi, eğitim teorisinden uygulamasına ve değerlendirmesine kadar oldukça geniş bir alanı, daha doğrusu eğitim etkinliklerinin her yönünü kapsamakta ve eğitim uygulamalarına, bütüncül bir yaklaşım sergilemektedir.

Uşun'a göre, eğitim teknolojisi, eğitimle ilgili kuramların, öğretmen ve özellikle de eğitim etkinliklerinin merkezinde yer alan öğrenci açısından en etken ve verimli uygulamalara dönüştürülebilmesi için; kuramsal esaslar, hedef, öğrenci, insan gücü, ortam, yöntem-teknik, öğrenme durumları ve değerlendirme gibi öğelerden oluşturulmuş uygulamalı bir bilim dalıdır. Yani eğitim uygulamalarına bilimsel, sistematik, bütüncül bir yaklaşımdır?"

Fiziksel bilimlere ilişkin teknolojilerin gelişmeye başladığı 18. yüzyıldan sonra Avrupa ve ABD'de, eğitim ve öğretimde yeni teknolojilerden yararlanmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda da 1960'lardan sonra "eğitim teknolojisi" terimi kullanılmaya başlanmıştır.

¹⁹ Alkan, Cevat, *Eğitim Teknolojisi*, Anı Yayınları, Yenilenmiş 7. Baskı, Ankara, 2005., s. 13.

²⁰ Uşun, Salih, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, (Öğretim Teknolojileri...)* Nobel Yayın, Ankara, 2006, s. 1.

²¹ Alkan, a.g.e. s. 13.

Eğitim teknolojisi; davranış bilimlerinin iletişim ve öğrenmeyle ilgili verilerine dayalı olarak, eğitimle ilgili ulaşılabilir insan gücü ve insan gücü dışı kaynakları uygun yöntem ve tekniklerle akıllıca ve ustaca kullanıp sonuçları değerlendirerek bireyleri eğitimnin özel amaçlarına ulaştırma yollarını incelemektedir.²²

Çağdaş teknolojik gelişmeler eğitime bilimsel ve teknolojik bir nitelik kazandırmayı gerektirmektedir. Eğitim istemlerinin karşılanması ve bu alandaki sorunların çözümü konusunda teknolojiden yararlanma önemli sayılacak bir katkı sağlayacaktır. Eğitim ve teknoloji arasında; eğitimde teknolojinin sunduğu imkanlardan yararlanma, teknik insan gücü yetiştirme ve teknolojik ortama uyum sağlayacak yeteneklerde bireyler yetiştirme olmak üzere üç yönlü bir ilişki söz konusudur.

Eğitim teknolojisi, eğitimin içeriğinde devamlılık ve bütünlük sağlamak, öğretmen in etkenliğini arttırmak ve öğretme - öğrenme süreçlerini öğrenci yeteneklerine uydurmak üzere eğitimin analiz ve programlanmasında yeni bir yaklaşım olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım, öğretme-öğrenme sistemlerini tasarılama, geliştirme, uygulama ve değerlendirmeye yönelik sistematik bir yaklaşımdır. Öğrenci sayısının hızla artması ve öğretmen gereksinimini karşılayamamak gibi sorunlar eğitimde böyle farklı bir yaklaşımın gelişmesini doğuran başlıca etmenlerdir.

Eğitim sistemlerinde yapısal değişiklik, öğretmen-öğrenci etkileşimi, görevlerin yeniden ele alınıp düzenlenmesi, yeni ortamlarla programların bütünlüştirilmesi gibi noktalar eğitim teknolojisinin eğitim için başlıca doğurguları arasında yer almaktadır. Kendi bilimsel temellerinin yetersizliği, toplumunun ileri bir teknoloji için henüz hazır olmaması, gelişen ve değişen ortam içinde bireyi eğitim sürecinin merkezinde tutabilme ve gerekli planlama, programlama ve organizasyonu uygulayabilme gibi hususlar, teknolojinin eğitim alanında kullanılmasıyla ilgili ortaya çıkan bazı sorunlar arasında görünmektedir.

Bütün bunlara rağmen, planlı eğitimin bir aracı olarak eğitim teknolojisi eğitime yeni olanaklar getirmektedir. Bu sebeple teknolojinin bütün yönleriyle geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve etkin biçimde kullanılma alanına sokulması özel bir değer taşımaktadır.

Eğitim teknolojisinden yararlanarak eğitimin genel yönetim, öğretim, değerlendirme ve benzeri tüm uzmanlık alanlarının da daha verimli hale getirilmesi olasıdır. Bu sayede öğretmen, bilgi aktarma ve tekdüze hizmet işlevlerinden kurtarılarak kişisel etkileşim için daha fazla zaman ayırabilirken, öğrenci de yetenek ve beklentilerine uygun öğrenme olanaklarına kavuşabilir.

²² Uşun, *Öğretim Teknolojileri...*, s. 2-5.

Bilim ve teknolojinin çağdaş insan yaşamının önemli bir parçası haline geldiği bu günlerde eğitimcilerin, eğitim teknolojisi alanındaki gelişmeleri yakından takip etmeleri ve bu gelişmelerin kendi mesleki alanlarına uygulama olanaklarını araştırmaları kaçınılmaz bir zorunluluk ve oldukça önemli bir sorumluluktur.²³

Teknoloji toplumda yaygınlaşmaya ve kullanılmaya başladıktan sonra, değişim kaçınılmaz hale gelmiştir. Eğitimin amaçlarından biri de toplumun gereksinimleri doğrultusunda bireyler yetiştirmek olduğuna göre; bilgi çağına uygun, bilgi toplumlarının özelliği göz önüne alınarak öğrencileri yetiştirmek zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Günümüzde eğitim ve öğretimin hedef kitlesi olan bireylerin bilgiye ulaşma, bilgiyi düzenleme, bilgiyi değerlendirme, bilgiyi sunma ve iletişim kurma becerileri ile donanmış hale getirilmeleri gerekir.²⁴

2. Öğretim Teknolojisi

Zaman zaman eğitim teknolojisiyle eş anlamlı olarak kullanılan öğretim teknolojisi terimi, öğrenme nesnelere yani öğrenme ve öğretme sürecinde yer alacak her türlü materyal ve araçları ifade eder.

Alkan öğretim teknolojisi ve eğitim teknolojisi kavramlarının birbirinden farklı olduğunu savunarak bu iki kavram arasındaki farkı şu şekilde açıklamaktadır: “Öğretim teknolojisi”, “öğretimin, eğitimin bir alt kavramı olduğu anlayışına dayalı olarak ve belirli öğretim disiplinlerinin kendine özgü yönlerini dikkate alarak düzenlenmiş, teknolojiyle ilgili bir terimdir. Örneğin ‘fen öğretimi teknolojisi’, ‘dil öğretimi teknolojisi’ gibi. Bu kavram, ilgili disiplin alanlarına özgü olarak etkili öğrenme ortamları oluşturmak üzere, amaçlı ve kontrollü olarak insan gücü ve insan gücü dışı kaynakların eş güdümünde belirli özel hedefler doğrultusunda öğrenme ve öğretme süreçlerini tasarılama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme eylemlerinin bütününe içeren sistematik bir yaklaşımı ifade etmektedir.

Eğitim teknolojisi kavramı, öğretme-öğrenme süreçleri ile ilgili özgün bir disiplini vurgularken, öğretim teknolojisi kavramı ise bir konunun öğretimi ile ilgili öğrenmenin kılavuzlanması etkinliğini ifade etmektedir.²⁵

3. Bilgisayarın Eğitim - Öğretim Alanında Kullanılması

Bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler ekonomik sistemi olduğu kadar eğitimsel ve sosyal sistemleri de kuşatmıştır. Günümüzde bilgi, gelişmiş toplumlarda ekonomik gelişmelerin

²³ Alkan, a.g.e. s. 44-45

²⁴ Akpınar, a.g.e. s. 4-5.

²⁵ Alkan, a.g.e. s. 15.

anahtarı haline gelmiştir. Teknoloji ise eğitim sürecinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bilgi teknolojisinin hızla gelişmesi, bilgi toplumlarının ortaya çıkmasını netice vermiş, toplumların yeni teknolojik gelişmeleri izlemeleri ve kendilerine uyarlamaları kaçınılmaz olmuştur. Bilginin ve öğrenci sayısının hızla artması bir takım sorunları da beraberinde getirmiş, eğitim sürecinin ve niteliğinin gelişmesinde önemli rol oynayan yeni teknolojilerin eğitim kurumlarına girmesi zorunlu hale gelmiştir. Söz konusu yeni teknolojik sistemlerden birisi de, "en etkili iletişim ve bireysel öğretim aracı" olarak nitelendirilen bilgisayarlardır.²⁶

Teknolojinin yaygınlaşması ve eğitime verilen önemin artmasıyla, eğitim sorunlarının çözümünde teknolojik olanaklardan yararlanmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu teknolojik olanaklardan birisi olan bilgisayar, içinde yaşanan yüzyılın temel öğelerinden biri olup, yaşamın her alanında kullanımı hızla yaygınlaşan bir araç haline gelmiştir. Günümüzde bilgisayarı tanıma, bilme ve kullanma kaçınılmaz bir olgu haline gelmiştir. Öyle ki, bilgisayarı tanıma, bir insan için, okur-yazarlık gibi sıradan bir etkinlik sayılmaktadır.

Eğitim isteğinin artması, öğrenci sayısının ve bilgi miktarının çoğalması, öğretilecek içeriğin karmaşıklaşması, öğretmen yetersizliği ve bireysel kabiliyet ve farklılıkların önem kazanması gibi nedenlerle bilgisayarın bir gereksinim olarak eğitimde kullanılmaya başlaması, bilgisayar destekli eğitim uygulamalarını başlatmıştır.²⁷

Günümüzde bilgisayarlardan öğretim sürecinde "Bilgisayar denetimli öğretim", Bilgisayara dayalı (temelli) öğretim" ve "Bilgisayar destekli öğretim" olmak üzere üç değişik şekilde yararlanılmaktadır.²⁸

3.1. Bilgisayar Denetimli Öğretim

Bilgisayar denetimli öğretim, öğretim faaliyetlerinin herhangi bir aşamasında öğrencinin öğrenme süreçlerinin bilgisayarla yönetilmesidir. Bilgisayar, her öğrencinin öğretimin amaçladığı davranışları kazanıncaya kadar yapması gerekenleri gösterir ve yaptıklarının kaydını tutar.²⁹

²⁶ Uşun, *Bilgisayar Destekli...*, s. 34.

²⁷ Alkan, a.g.e. s. 181.

²⁸ Yalın, a.g.e. s. 164

²⁹ Uşun, *Öğretim Teknolojileri.*, s. 27

3.2. Bilgisayara Dayalı (Temelli) Öğretim

Bilgisayar temelli öğretim sisteminde bilgisayarlar, eğitim ve öğretim faaliyetlerini öğretmen olmaksızın yürütmektedir. Öğretmen, rehber ve yönetici konumunda öğretimi düzenlemektedir.³⁰

Herhangi bir konuda diğer öğretim donanımlarından bağımsız, tek başına yeterli bir öğretici kaynak olarak bilgisayarın eğitimde kullanılmasıdır.³¹

Bilgisayar temelli öğretim, bilgisayar sisteminin öğretimi planlama, öğrenmeleri ölçme, öğrencilerle ilgili verileri kaydetme ve öğrenme verileri üzerinde istatistiksel analizler yapma gibi öğretim etkinliklerini yönetmek için kullanılması anlamlarına gelir.

Bilgisayar temelli öğretimde, bilgisayarlar bütün eğitim ve öğretim faaliyetlerini uygular. Burada dersin, belirlenen hedef ve davranışların öğrencilere temel öğreticisi bilgisayarlardır. Diğer bir ifadeyle bütün eğitim ve öğretim faaliyetleri bilgisayar tarafından gerçekleştirilir. Öğretmen, eğitim-öğretimde geri planda kalarak organizasyon ve planlama işlerini yürütür.³²

3.3. Bilgisayar Destekli Eğitim ve Öğretim

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de bilgisayarın eğitim-öğretim alanında kullanılması son yıllarda en güncel konulardan birisi haline gelmiştir.

Bilgisayar destekli eğitim-öğretim, öğrenmenin meydana gelmesinde yardımcı bir unsur olarak kullanılan, öğretim sürecini ve öğrenme motivasyonunu güçlendiren, öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği, kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisiyle birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemin öğrenme öğretme süreçlerindeki başarısı çeşitli değişkenlere bağlı olmakla birlikte, yöntemin başarısında öğretim hedef ve davranışlarına uygun ders yazılımlarının sağlanması oldukça önemlidir. Bilgisayar Destekli Öğretim yönteminde, bilgisayar teknolojisi öğretim sürecine değil de, geleneksel öğretim yöntemlerine bir seçenek olarak girmekte nitelik ve nicelik açılarından eğitimde verimi yükseltmede önemli bir rol oynamaktadır.³³

³⁰ Vural, Birol, *Eğitim- Öğretimde Teknoloji ve Materyal Kullanımı*, Hayat Yayınları. İstanbul, 2006. s. 187

³¹ Uşun, *Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri (Bilgisayar Destekli...)*, Nobel Yayın, 2. Baskı, Ankara, 2004, s. 40.

³² Vural, a.g.e. s. 187.

³³ Uşun, *Bilgisayar Destekli...*, s. 27.

Bilgisayar destekli öğretim, eğitimin bireyselleştirilmesini sağlayan bir ortamdır. Öğretimde bilgisayar kullanımı ile ilgili en çok sözü edilen terim "Bilgisayar Destekli Öğretim"dir. BDÖ'de bilgisayar, bir dersin (matematik, fizik, kimya, tarih, coğrafya vb.) öğretiminde bir araç olarak kullanılmaktadır.

Bilgisayarların öğrenme - öğretme ve okul yönetimi ile ilgili bütün faaliyetlerde kullanılması ise "Bilgisayar Destekli Eğitim" olarak tanımlanabilir. BDE denildiğinde eğitim ve öğretim etkinlikleri sırasında eğitim-öğretim ortamını zenginleştirmek ve eğitim-öğretimin kalitesini yükseltmek için öğretmene yardımcı bir araç olarak bilgisayarlardan yararlanılması anlaşılmaktadır.

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ve eğitime verilen önemin artmasıyla, eğitim sorunlarının çözümünde teknolojik olanaklardan yararlanmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu teknolojik olanaklardan birisi olan bilgisayar, günlük yaşamın temel öğelerinden biri olup, kullanımı hızla yaygınlaşan bir araç halini almıştır. Günümüz dünyasında bilgisayarı tanıma bilme ve kullanma kaçınılmaz olmuştur.

Geleceğin toplumunun bilgi toplumu olacağı gerçeği, bilgi teknolojisi ürünlerinin eğitim alanında bir araç olarak kullanılması girişimlerini hızlandırmıştır. Bu girişimlerden biri de eğitimde bilgisayarın kullanılmasıdır. Teknolojisinin geliştirdiği en önemli araçlardan biri olan bilgisayar günlük hayatta da yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu yaygın kullanımın nedeni, işlemlerin bilgisayar yoluyla kolaylaşması, zenginleşmesi, hızlanması ve niteliğinin artması vb. sebeplerdir. Bilgisayarların okul programlarına alınmasını savunanlar, toplumun endüstriden bilgi toplumuna geçiş yaptığı ve gelecek medeniyetlerin bilgisayara dayalı olacağını düşüncesindedirler.³⁴

Bilgisayarları eğitim süreci ile bütünleştirme girişimleri, bilim adamlarınca üzerinde 50 yılı aşkın bir süredir çalışılmakta olan bir konudur. Bu çalışmaların bir kısmı sonuçlanmış bir kısmı ise devam etmektedir.

Eğitim isteğinin artması, öğrenci sayısının ve bilgi miktarının çoğalması, öğretilecek içeriğin karmaşıklaşması ve bireysel eğitimin önem kazanması gibi nedenlerle bilgisayarın eğitimde kullanılmaya başlaması, bilgisayar destekli eğitim uygulamalarını başlatmıştır.

Bilgisayar Destekli Eğitimin çeşitli tanımları verilmektedir. Bu tanımlardan ilkinde göre bilgisayar destekli eğitim, bilgisayar teknolojisinin öğretim sürecindeki uygulamalarının her

³⁴ Aşkın, a.g.m. s. 194.

biridir. Bu uygulamalar bilgi sunmak, özel öğretmenlik yapmak, bir becerinin gelişmesine katkıda bulunmak, benzeşim gerçekleştirmek ve sorun çözücü veri sağlamak olabilir.

Başka bir tanıma göre ise, bilgisayarın eğitim ve öğretimde, öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanıldığı, öğretim sürecini, öğrenci motivasyonunu güçlendiren, öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği, kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisiyle birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemidir. Bilgisayar destekli eğitimde bilgisayarın, eğitim-öğretim sürecine bir seçenek değil, sistemi tamamlayıcı ve güçlendirici olarak girmesi esastır.³⁵

Bu tanımların bir sentezi olarak bilgisayar destekli eğitim, bilgisayarların, ders içeriklerini doğrudan sunma, başka yöntemlere eşlik etme ve öğrenilenleri tekrar etme, problem çözüme, alıştırmaya yapma ve benzeri etkinliklerde öğrenme-öğretme aracı olarak kullanılmasıyla ilgili uygulamalardır.³⁶

Alkan bilgisayarın eğitimdeki işlevlerini şöyle sınıflandırıyor:

1. Eğitsel verileri düzenleme ve değerlendirme: Bilgi işlem etkinliklerini kapsar.

Bilgisayar, eğitimle ilgili her türlü istatistiksel bilgilerin toplanması, korunması, işlenmesi, sentez ve analiz işlerini büyük bir hız ve güvenilirlikle yapabilir. Öğrenci ve öğretmenle ilgili kişisel ve akademik verileri değerlendirebilir.

2. Eğitim sektörünün yönetimi: Öğrenci programlarının yönetiminde karar verme sürecini uygun verilerle destekleyebilir.

3. Öğretim: Bilgisayar bu işlevin yerine getirilmesinde yorulmayan, bıkmayan bir öğretmen gibi hareket edebilir; ses, görme ve dokunma ile ilgili iletişim yollarını kullanabilir.³⁷

Bilgisayarlar, eğitsel verileri düzenleme ve değerlendirmede fonksiyonel olan, yönetsel işlemlere sahip ve eğitim çağındaki insanların eğitim niteliğini olumlu yönde artıran ve etkileyen, öğrencilerin dikkatini yoğunlaştıran, derslerde daha verimli öğrenmeye yardımcı olan, eğitim-öğretimde üretkenliği ve başarıyı artıran ve dersleri de ilginç hale getiren işit-gör-dokun endeksli eğitim araçlarıdır. BDE konusunda araştırmalar ve uygulamalar da giderek artan bir eğilim göstermektedir.

³⁵ Uşun, *Bilgisayar Destekli...*, s. 42.

³⁶ Odabaşı, a.g.e. s. 135.

³⁷ Alkan, a.g.e. s. 183.

3.4. Bilgisayar Destekli Eğitimin Amaçları

Bilgisayar destekli öğretimde bilgisayarın temel amacı, materyalleri ya da bilgiyi en iyi şekilde kullanmada öğrenciye ve öğretim sürecine yardım etmektir.

Bilgisayar destekli eğitim ve öğretimin, geleneksel eğitim-öğretim yöntemlerini daha etkili hale getirmek, öğrenme sürecini ivme kazandırmak, zengin bir materyal desteği sağlamak, ucuz ve etkili öğretime geçmek, ihtiyaca dayalı öğretimi gerçekleştirmek, telafiye olanak sağlayıcı öğretimi sağlamak, eğitim-öğretimde devamlı olarak niteliğin artmasını sağlamak ve bireysel öğretimin gerçekleşmesinde olanak sağlamak gibi amaçları vardır.

Yukarıda açıklanan amaçlar, bilgisayar destekli eğitimde, öğrenme-öğretme süreçlerinin öğrenci merkezli olarak düzenlendiği ve bilgisayarın bu yöntemde öğretim sistemini tamamlayıcı ve güçlendirici olarak kullanıldığını göstermektedir.³⁸

3.5. Bilgisayar Destekli Eğitim ve Öğretimin Yararları

Bilgisayar destekli eğitim-öğretimin,

- Öğrencileri sürekli aktif tutması,
- Öğrenciye soru sorma, cevapları düzeltme, yönlendirme,
- Ders materyali tasarımına teşvik etme,
- Çok renkli ve çeşitli materyal olanağı sunma,
- Öğrenme ortamında pek çok duyu organı katma,
- Laboratuvar ortamında yapılması tehlikeli ve pahalı olan deneyleri benzeşim yöntemi ile kolayca yapılabilme,
- Zaman ve para yönünden tasarruf sağlayabilme,
- Konuları öğrencilere daha kısa sürede ve sistemli bir şekilde öğretilme ve aktarabilme,
- Eğitsel açıdan içeriği sunumlar yoluyla görselleştirerek somutlaştırma
- Bedensel ya da zihinsel özürli öğrencilere özel olarak düzenlenen öğretim ortamında bireysel öğrenme hızlarına göre ilerleyebilmelerine imkan sağlama gibi

birçok yararları vardır.³⁹

3.6. Bilgisayar Destekli Eğitimin Sınırlılıkları

Bilgisayarın yararlarının yanı sıra,

³⁸ Uşun, *Bilgisayar Destekli...*, s. 43.

³⁹ Vural, a.g.e. s. 202, Uşun, *Bilgisayar Destekli...*, s. 51, Alkan, a.g.e. s. 172

- Yazılım maliyetinin fazla olması,
- Doğal ses ve görüntü sınırlılığı,
- Öğrencilerin sosyo-psikolojik gelişimlerini engellemesi,
- Özel donanım ve beceri gerektirmesi,
- Ders materyali hazırlamak için çok fazla zaman gereksinimi,
- Dersi belirlenen süre içinde bitirememesi,
- Belirlenen amaçları süresi içinde gerçekleştirilememesi,
- Bilgisayar programlarının ve yazılımlarının sürekli güncelleştirilmesinin zorluğu ve zaman alması,
- Bilgisayar laboratuvarında disiplini sağlamak, yazılım ve donanıma verilebilecek hasar, donanımla ilgili teknik sorunlar,
- Program ve yazılımları pratik kullanamama gibi bir takım sınırlılıkları da vardır⁴⁰

4. Dünyada ve Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitim Uygulamaları

4.1. Dünyada Bilgisayar Destekli Eğitim Uygulamaları

1950'li yılların sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde, Stanford ve Illinois gibi gelişmiş üniversitelerde, bilgisayar idari amaçlarla kullanılmaktaydı. 1960'lı ve 1970'li yıllarda maliyeti daha düşük bilgisayarların devreye girmesiyle, eğitim uygulamaları ile ilgili proje geliştirilme çalışmaları başlamıştır. Bu projelerden en önemlileri IBM 1500, PLATO ve TICCIT sistemleridir.

Florida Eyalet Üniversitesi'nce gerçekleştirilen IBM 1500 projesi, önceleri üniversite düzeyinde bilgisayar destekli Fizik ve İstatistik öğretiminde kullanıldı. 1960'ların ortasında ise okuma ve matematik becerilerinin yükseltilmesine ilişkin öğretim programlarında kullanıldı.

Bilgisayarın eğitimde kullanılmasıyla ilgili ilk geniş kapsamlı proje sayılabilen PLATO ise Illinois Üniversitesince, Control Data Corporation işbirliğiyle gerçekleştirilmiştir. Projenin amacı, üniversitelerde değişik disiplin alanında öğrencilerin bilgisayar destekli öğretim ihtiyacını karşılamaktır.⁴¹

Amerika'daki bu projelerin etkisiyle, 1970'li yıllarda İngiltere, Fransa ve Federal Almanya'da bilgisayar destekli öğretim konusunda önemli aşamalar kaydedilmiştir. İngiltere'de

⁴⁰ Vural, a.g.e. s. 207, Uşun, *Bilgisayar Destekli...*, s. 53-54, Alkan, a.g.e. s. 173

⁴¹ Odabaşı, Ferhan, *Bilgisayar Destekli Eğitim*, <http://www.aof.edu.tr/kitap/IOLTP/2276/unite08.pdf>, s. 136. 25 Ocak 2008 tarihinde alınmıştır.

1980 yılında yürürlüğe konulan "Mikro-Elektronik Eğitim Programı; Fransa'da 1983'te "100.000 Bilgisayar" hedefinin belirlenmesi ve bu hedefe kısa sürede varılması üzerine 1985'te "Herkes için İnfomatik" programının başlatılması, Federal Almanya'da 1975'te orta öğretimin üst kademelerine bilgisayar eğitimi verilmesi ve daha sonra alt kademelerine de yaygınlaştırılması bu gelişmelere örnek olarak verilebilir. Günümüzde bilgisayarlar ve bunlara dayanan teknolojiden eğitimde yararlanılması Türk Eğitim sisteminde de üzerinde çok durulan ve önemsenen bir konu haline gelmiştir. Türkiye'de 1984 yılından beri bilgisayar destekli eğitimin eğitim ve öğretim kurumlarında uygulanması gündemdedir.⁴²

İngiltere'de bilgisayar destekli öğretim uygulamalarının ulusal düzeyde tasarlanmış olan birtakım projelerle yürütüldüğü dikkati çekmektedir. Ancak bu ülkede bilgisayar destekli öğretim uygulamalarının başlayışı 1960 yılına kadar gitmektedir. 1960 yılında üniversite ve yüksekokullarda başlatılmış olan uygulamalar, 1972 yılından itibaren tüm ortaöğretim okullarında, 1979 yılında ise ilköğretim okullarında yaygınlaşmaya başlamıştır.

Almanya'da okullarda bilgisayar kullanımı ile ilgili çalışmalar; 1968 yılında "Eğitim Sisteminde Bilgi İşleme Giriş Deneme ve Geliştirme Çalışmaları" adı altında başlatılmıştır. Okullarda bilgisayarlar, 1981 yılından itibaren kademeli olarak artırılarak konulmaya başlanmış ve orta öğretim kurumlarına, özellikle de meslek okullarına öncelik tanınmıştır. Almanya'da eğitimde bilgisayarların kullanılmaya başlanmasıyla, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine de oldukça önem verilmiştir.

Belçika'da Eğitim Bakanlığı tarafından Eğitim ve Bilişim Komisyonu 1984'de kurulmuş ve teknolojilerin eğitimde kullanımı ile ilgili 5 yıllık bir plan hazırlamıştır.

Japonya'da bilgisayar destekli öğretimde, özel girişim-devlet işbirliği modeli benimsenmiştir. Japonya'da okullardaki bilgisayarlaşma oranı 1984 yılından önce fazla olmamasına rağmen, 1985 yılından itibaren bu oranda önemli ölçüde artış gerçekleşmiştir. 1999 yılında bütün okullarda özel tasarlanmış bilgisayarlar kurularak ilk öğretimde iki öğrenciye bir bilgisayar, orta öğretimde her öğrenciye bir bilgisayar hedefine ulaşılması planlanmıştır.

Rusya'da bilgisayarın eğitimde kullanımı oldukça eski yıllara dayanmaktadır. 1950'lerde çalışmalara başlanmış, 1960'ların ortalarına doğru 50 saatlik yazılım geliştirilmiş ve öğretmen eğitimi enstitülerinde kullanılmıştır. 1975-80 yılları arasındaki çalışmalar okullarda bilgisayar kullanımının yaygınlaştırılması konusunda yoğunluk kazanmıştır.

⁴² Odabaşı, a.g.e. s. 136.

Dünya'da örgün eğitimde BDE konusunda yapılan genel araştırmalar, mikro bilgisayarlar ve öğrenci başarısına etkisi, BDE yönteminin öğrencilerin hatırlamaları üzerindeki etkisi, öğrencilerin BDE'ye yönelik tutumları, BDE yöntemi, BDE ve farklı program alanları, öğrenciler niçin BDE'yi istiyorlar?, BDE'in öğrencilerin okula devam etmeleri ve motivasyonları üzerindeki etkisi, ve BDE'in ekonomik açıdan etkililiği konularında yoğunlaşmıştır.⁴³

Bilgisayar destekli eğitim konusunda bütün ülkeler eğitim yazılımlarının önemine değinmektedir. Bilgisayarların etkisiyle farklı disiplinler arası ilişkilerin artacağı düşünülmektedir. Bilgisayar teknolojisi, eğitim teknolojileri alanında başta gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ölçeğinde çok yönlü olarak bütün hızıyla devam etmektedir.

4.2. Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitim Uygulamaları

Günümüzde bilgisayar ve teknoloji den eğitimde yararlanılma düşüncesi, Türk Eğitim sisteminde de üzerinde çok durulan bir konu haline gelmiştir. Türkiye'de 1984 yılından beri bilgisayar destekli eğitimin, eğitim ve öğretim kurumlarında uygulanması gündemdedir.

Türkiye'de bilgisayarın öğretim hizmetinde kullanılması ile ilgili çalışmalar, ortaöğretimde bilgisayarla öğretim konusunun gündeme gelmesi ile başlamıştır. 1984 yılında üniversitelerdeki ilgili bölümlerin öğretim üyeleri ile bakanlık yetkililerinden oluşan bir özel ihtisas komisyonu kurulmuş ve komisyon aynı yıl çalışmalarına başlamıştır. 1985 – 1986 Öğretim yılında tespit edilen bazı lise ve dengi okullarda bilgisayar öğretimi ve bilgisayar destekli öğretimin başlatılması, bu okullarda görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesi, pilot okullarda yapılan uygulama sonuçlarına göre sistemin yaygınlaştırılması konularında tavsiye kararı alınmıştır.⁴⁴

Ancak bilgisayar destekli eğitim uygulaması, daha önceleri eğitim teknolojisinin önemini vurgulayan ve eğitimin her kademesinde eğitim teknolojisinin işe koşulmasını öngören Dördüncü ve Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarında ve Milli Eğitim Temel Kanununun her derecede ve türdeki eğitim programlarının yöntem araç ve gereçlerin bilimsel ve teknolojik esaslara, yeniliklere, ihtiyaçlara göre geliştirileceği belirtilen 13. maddesinde temelini bulmuştur.

⁴³ Uşun, *Bilgisayar Destekli...*, s. 134- 147

⁴⁴ Güneş, Bader, *Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Bir Eğitim Yazılımının Geliştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2007, s. 20, Ayrıntılı bilgi için bakınız: http://okulweb.meb.gov.tr/18/01/965671/belgeler/bde/bakanlik_okullarda_bilgi_teknolojileri.mht, İnternette 04.06.2010 tarihinde alınmıştır.

1984 yılında Türkiye’de ortaöğretim kurumlarına 1100 mikrobilgisayar alınmış ve bilgisayar eğitimine başlanmıştır. Daha sonraları ise bilgisayar eğitimi yerine bilgisayarın bir eğitim aracı olarak kullanıldığı bilgisayar destekli eğitim uygulamalarının başlatılması uygun görülmüştür. MEB tarafından, 12-13 Ekim 1987 tarihlerinde İstanbul’da "Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitim Konferansı" düzenlenmiştir.

Türkiye’de bilgisayar destekli eğitim çalışmaları ilk olarak bu konferansta bilgisayar destekli eğitim konusunda devlet eğitim sektörü temsilcileri ve yabancı uzmanlar görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Aynı toplantıda dönemin Başbakanı tarafından belirtilen "Bilgisayar Destekli Eğitimde Bir Milyon Bilgisayar" hedefi Türkiye’de bilgisayar destekli eğitime verilen önemin bir göstergesi olmuştur.

Bilgisayar destekli eğitim konusunda Ağustos 1989’da İstanbul’da toplanan "BDE Birinci Danışma Kurulu’nda uygulama modeli, yazılım, öğretmen yetiştirme, donanım ve BDE deneme planlanması konuları gündeme gelmiş ve görüşülmüştür. Haziran 1990’da İstanbul’da toplanan "BDE Projesi Değerlendirme ve Danışma Kurulu II. Toplantısı’nda ise Bakanlığın hedefleri doğrultusunda BDE’e yapılan ve yapılacak yatırımlar görüşülmüştür.⁴⁵

MEB, BDE Projesi Danışma Kurulu öğretmenler için yeni roller tanımlamıştır. Bunlar;

- Öğrenmeyi yönlendirmek ve yaratıcılığa önem vermek;
- Bilgi kaynaklarına erişim biçimini değiştirmek;
- Alanında uzmanlaşmak;
- Bireysel eğitime yönelmek şeklindedir.
- Kurul, öğretmenlerin bilgi teknolojileri ile ilgili olarak genel yeterliklerine ilişkin hedefleri;
- Bilgisayar okur-yazarlığı için temel becerilere sahip olma,
- Ders yazılımlarını tanıma ve değerlendirme,
- Ders yazılımlarını derste kullanma,
- Ders yazılımlarını kullanmada öğrencilere rehberlik etme,
- Ders yazılımı geliştiren gruplarla iletişim,
- Ders yazılımı senaryoları geliştirme olarak belirlemiştir.

⁴⁵ Odabaşı, a.g.e. s. 137.

İzleyen yıllarda, bu rapor doğrultusunda öğretmenler için bir takım hizmetiçi eğitim çalışmaları düzenlenmişse de çok geniş öğretmen kitlesinin küçük bir bölümü ilgili çalışmalara katılabilmektedir.⁴⁶

1990'lı yılların belirgin özelliği teknolojiye yaşanan gelişim ve dönüşümlerle bilgisayarın günlük yaşamımıza girmesidir. Sayısal bilgilerin analizleri yanında bilgisayar bir eğitim aracı olarak da işlev görmektedir artık. Gelişmelere uygun olarak, MEB Bilgi İşlem Daire Başkanlığı 1992 yılında "Bilgisayar Hizmetleri ve Eğitim Genel Müdürlüğü"(BİLGEM)ne dönüştürülür. Genel müdürlüğe bağlı dört daire başkanlığı bulunmaktadır. Bunlardan birisi olan Eğitimde Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı, kendisine bağlı Proje ve Yayın Şube Müdürlüğü aracılığıyla, okullarda bilgisayar destekli öğretim faaliyetlerini planlayıp, uygulamaya koymaktadır.⁴⁷

BİLGEM, kuruluş amaçları doğrultusunda Türkiye de BDÖ'yü geliştirmek ve yaygınlaştırmak üzere çeşitli projeler yürütmektedir. Bu projelerin en kapsamlılarından birisi, 1991 yılında Bilgisayar Deneme Okulları kapsamına alınacak okulların tespit edilmesi ile başlayan "53 Bilgisayar Deneme Okulu Projesi"dir. Bu proje ile, eğitim sisteminde bilgisayarın rolü ve uygun kullanımını belirlemek, bilgisayar eğitimiyle ilgili müfredatı geliştirmek, öğretmen eğitimi plan ve programını hazırlamak, eğitim yazılımları için ölçütler belirlemek ve tüm bilgisayar eğitimi ve bilgisayar destekli eğitim çalışmalarını değerlendirmek hedeflenmiştir.

1993 yılında toplanan XIV. Milli Eğitim Şurasında bilgisayar destekli eğitimin ülke çapında yaygınlaştırılması ve tüm öğrencilerin bilgisayar kullanımını öğrenmeleri için gerekli olanak ve ortamın sağlanması gereği üzerinde durulmuştur. Bilgisayar destekli eğitim çalışmaları çerçevesinde 5000 öğretmenin eğitimi tamamlanmış ve bu konuda 10 yıllık bir master plan hazırlığına başlanmıştır.⁴⁸

1998 yılına gelindiğinde farklı kollardan gelişerek büyüyen, Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı (FRTEB) ile Bilgisayar Hizmetleri ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, tek bir kurum çatısı altında birleştirilir. Kurum "Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü"(EĞİTEK) adını alır. EĞİTEK'in, etkili bir eğitim teknolojisi merkezi durumuna gelmesini hedeflemiştir. EĞİTEK, eğitimde kullanılmak üzere her çeşit görsel, işitsel, bilgisayar tabanlı dijital eğitim araçlarının geliştirilmesi ve üretilmesi çalışmalarını sürdürmektedir.

2000'li yıllar, bilgisayarın ve bilgisayar temelli eğitim ürünlerinin gündelik yaşamda yaygınlaşmasını ve bu araçların kullanımının okulda öğretilmesini gündeme getirmiştir. Eğitek

⁴⁶ Akpınar, Yavuz, "Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi: İstanbul Okulları Örneği", <http://www.tojet.net/articles/2211.htm>, 25 Ocak 2008 tarihinde alınmıştır.

⁴⁷ Güneş, a.g.tz. s. 21.

⁴⁸ Güneş, a.g.tz. s. 21-22.

bu gereksinime yönelik olarak eğitimcilere eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımına ilişkin seminer ve kurslar düzenlemekte, bilgisayar donanım ve yazılımlarını öğretmek üzere formatör öğretmenlerin yetiştirilmesi çalışmalarını da sürdürmektedir. Okulların bilgisayar donanımına sahip ama müfredata uygun yazılımdan yoksun birer teknoloji yığınağı durumuna düşmemeleri için ders yazılımları geliştirilmiş, satın alınmış ve okullara ulaştırılmıştır.⁴⁹

Bu dönemde Dünya Bankası destekli "Eğitimde Çağı Yakalamak 2000" adı verilen proje kapsamında "Temel Eğitim Programı"nın birinci kapsamında Türkiye'nin 80 ili ve 921 ilçesinde bulunan 2.451 İlköğretim okulunda yeni bilgisayar laboratuvarları kurulmuştur. Projenin temel amacı teknoloji ve bilgi toplumu standartlarına ulaşmak için eğitim sisteminin her seviyesinde öğretim teknolojilerinden yararlanmaktır. Bu amaçla okullarda yeni kurulan teknoloji sınıfları gerek donanım gerekse ders yazılımları açısından çağdaş eğitim ve öğretim teknolojileri ile donatılmıştır. Projeye sponsorluk yapan bilgisayar firmaları proje kapsamındaki okullara bir yıl sınırsız internet erişimi olanağı sağladılar. Üstelik söz konusu okulların yakınında ikamet eden halkın da hafta sonlarında internet olanaklarından yararlanma imkanları sağlanmıştır. Projenin ikinci aşamasının hedefi 3000 ilköğretim okulunda yeni bilgisayar laboratuvarlarının kurulmasıdır. Bu proje kapsamında; formal eğitimi uzaktan eğitim yolu ile desteklemek; öğrencileri ve öğretmenleri bilgisayar okur-yazarı yapmak; okulları modern teknolojilerle donatmak ve her öğrencinin bilgisayar destekli öğretim olanağından yararlanmasını sağlamak gibi Türkiye'yi 21.yüzyıla taşıyabilecek birtakım temel prensipler kabul edilmiştir. Türkiye'de eğitimde bilgisayar kullanımı ve BDE konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ve TÜBİTAK tarafından ortak çalışmalar da sürdürülmektedir. Devlet Bakanlığı düzeyinde kamu ve özel kuruluş temsilcilerinden oluşturulan "Bilgisayar Danışma Komitesi", bilgisayar kullanımının yaygınlaştırılması çabalarında ortaya çıkan engellerin ve sıkıntıların giderilmesi amacıyla çalışmalar yapmaktadır.⁵⁰

Öte yandan 2005 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlerin derse bilgisayarla girmelerini sağlamak amacıyla "Öğretmene Dizüstü Bilgisayar" kampanyası başlatıldı. Kampanyadan 100 bine yakın öğretmen yararlandı. Öğretmenlerin bilişim alanında eğitilmesi amacıyla hizmet içi eğitim kurslarına ağırlık verildi. Bu kapsamda bilgisayar formatör öğretmenliği kursları düzenlenerek illerde bilişim teknolojilerinden tam anlamıyla yararlanabilmek için öğretici sayısının artırıldı.⁵¹

⁴⁹ <http://egitek.meb.gov.tr/Egitek/Birimlerimiz/EgitekiTaniyalim.pdf>, 26 Ocak 2008 tarihinde alınmıştır.

⁵⁰ Uşun, *Bilgisayar Destekli...*, s. 194-195.

⁵¹ <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi69/index-gundem.htm>, 02.06.2010 tarihinde internetten alınmıştır.

Türkiye gelişmekte olan bir ülke olarak eğitim teknolojileri konusuna hız vermiş, teknik olarak tüm eğitim kademelerinde bilgisayar teknolojisinden yararlanmanın çalışmalarını, oluşturduğu kurum, kuruluş ve kurullarla araştırma, inceleme ve uygulama faaliyetlerini geliştirerek sürdürmeye devam etmektedir.

5. Bilgisayar Destekli Din Eğitimi ve DİKAB ğretmeninin Rolü

Bilgisayarın son yıllarda hızlı bir şekilde gelişimi, eğitim sistemimizi de etkileyerek, eğitim sisteminde bir takım değişikliklerin yapılması mecburiyetini doğurmuştur. Dünya lkelerinde görüldüğü gibi eğitimde yeni teknolojileri kullanmak, öğrenme ortamına geleneksel yönteme göre daha fazla duyu organı etkileşimde bulunması sonucu ğrenci ilgisini arttırdığından dolayı eğitim ğretimi kolaylaştırılmakta öğrenmeyi zevkli bir konuma getirmektedir.

Bugün bilgisayar destekli eğitim, hemen hemen bütün ders alanlarında gerçekleştirilmektedir. Zira bilgisayar destekli eğitimin hitap ettiği belirli bir disiplin alanı yoktur. Bilgisayar destekli eğitimin tek bir yöntem içermemesi, geleneksel sunuş öğretiminden farklı olarak öğretimde bireyselleştirmeyi vurgulaması, bilgisayarın dersin bütün aşamalarında (motivasyon, bilgiyi sunma, öğrenciyi yönlendirme, değerlendirme) kullanılabilmesi, birçok aracı bünyesinde bulunduran bir cihaz olması ve bilgi ağı toplumunda bireyin hızlı bilgi akışlı ihtiyacına cevap verebilmesi gibi olanakları bu teknoloji ürününü eğitim alanında da cazip kılmaktadır.⁵²

Zira hangi yaşta olursa olsun, bir konu ile ilgili yeni şeylerin öğretilmesine somut mesajlarla başlanıp öğrenenin ilerlemesine paralel olarak yavaş yavaş soyutlaştırılan mesajlarla devam edilmesi ve bu çerçevede öğrencinin mümkün olduğunca çok duyu organının öğrenme işlemine katılacağı etkinliklerin düzenlenmesi, daha iyi öğrenme olanağı sağlayacaktır.⁵³

Bugün, lkemizde ilk ve orta dereceli okullarda okutulan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi, 1982 Anayasası gereğince Din Bilgisi ve Ahlâk derslerinin birleştirilmesiyle zorunlu dersler arasında yerini almıştır.⁵⁴

Bilgisayar destekli din eğitimini, din eğitim ve ğretim etkinlikleri sırasında eğitim- ğretim ortamını zenginleştirmek ve eğitim- öğretimin kalitesini yükseltmek için, diğer yöntem

⁵² Yorulmaz, *Teknoloji Destekli(1)* s. 115.

⁵³ Yalın, a.g.e. s. 21

⁵⁴ Aydın Mehmet Zeki, *Din ğretiminde Yöntemler*, Nobel Yayın, 2. Baskı, Ankara, 2005, s. 53.

ve tekniklerin yanı sıra bilgisayarların yeni bir teknik ve yöntem olarak derslerde yardımcı bir araç olarak kullanılması şeklinde tanımlıyoruz.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de din öğretiminde yöntem arayışları "Nasıl Bir Din öğretimi?" sorusunu gündeme getirmiştir. Artık üzerinde ittifak edilen husus, dinî ve ahlâkî bilgilerin ezberletilmesi yerine, bilgilerin içselleştirilmesi, yorumlanması, hayatta uygulanmasıdır.

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders programındaki genel amaçlar incelendiğinde, dinî ve ahlâkî bilgilerin yanında birçok tutum, alışkanlık ve değerlerle ilgili davranışların da kazandırılmasına yönelik amaçlar bulunduğu görülmektedir. Ancak öğrencilere bu davranışların kazandırılması, çok kolay değildir. Çünkü bu amaçlarının çoğunluğu duygusal boyut alanda olup, öğrenme faaliyetlerinin düzenlenmesi ve sonuçta öğrencilerin değerlendirilmesi, bilişsel alanla ilgili davranışları kazandırmaktan çok farklıdır.

Klasik eğitim yöntemleri ve öğretmen merkezli yetinilen bir DİKAB dersinde, dersin amaç ve konularının yapısı gereği, deney ve gözleme fazla yer verilemediğinden, konuların kavranılması güçleşmekte, öğrenci davranışına dönüşmemektedir. Öğrenciler genellikle pasif bir dinleyicidir. Bu da onların daha az katılımcı ve daha az sorumlu olmalarına yol açmaktadır.

Çoğunlukla anlatım yöntemiyle işlenebilecek derste, sadece kulağa hitap eden bir yöntem söz konusu olacaktır. Bunun sonucu olarak da amaçlarda ifade edilen hedef ve davranışlardan sadece bilişsel alanla ilgili davranışlar ancak kazandırılıp ölçme ve değerlendirmeye tâbi tutulabilir.

Öte yandan dinî bilgiler, iyi ve güzel davranışlar, çoğu insan tarafından bilinir. Ancak bunları içselleştirmek, onları hayata aktarmak için neler yapılabilir? Elbette dinin ilkelerini öğretmek, benimsetmek birçok etkene bağlıdır. Aile, çevre, okul, medya vb. birçok etken, dinî kişiliğin oluşmasında etkilidir. Din eğitiminde okulun etkisi azımsanamayacak kadar fazladır. Okullarda okutulan zorunlu derslerden DİKAB dersi, din eğitiminde önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır. Bu sebeple DİKAB derslerinin etkin ve verimli işlenmesi için modern eğitim-öğretim tekniklerinden yararlanmak gerekmektedir. Bu durum, din öğretiminde metotlar ve yöntemler konusunu gündeme getirir.⁵⁵ Çünkü ahlâkî konuların, dinin inanç, ibadet ve günlük hayatla ilgili konuların eğitim ve öğretimi çağdaş eğitim teknolojilerinden bağımsız olarak düşünülemez. DİKAB öğretmenleri eğitim teknolojilerini bir metot ve yöntem olarak sürece dahil etmelidirler.

⁵⁵ Aydın, a.g.e. s. 53-54

Dünyada ve Türkiye’de eğitimde uygulamaya yönelik bir araç olarak kullanılan bilgisayar teknolojisi sayesinde DİKAB dersleri ilgi çekici ve özendirici hale getirilebilir. Bu ders için özel olarak geliştirilmiş ve eğitsel değer taşıyan ders yazılımları sayesinde soyut ve karmaşık konu ve kavramlar etkili ve kalıcı bir şekilde öğretilmesi amaca ve hedef davranışlara daha çok hizmet edecektir.

Din öğretimi ile ilgili üç alanda bilgisayar kullanılabileceği görülmektedir: Birinci olarak bilgisayar, din öğretimi ile ilgili kaynak kitapların, ders araç ve gereçlerinin kayıtlarının tutularak istenildiği zaman kullanılması imkanını sunmaktadır.

Din öğretiminde bilgisayarın kullanılabileceği ikinci alan ise bilgisayarın sınıf ortamında hizmete sunulmasıdır. Öğretme işinde bilgisayar iki aşamada öğretmene yardımcı olmaktadır. Bunlardan ilki, dersin hazırlanması aşamasıyla ilgilidir. Bu aşamada öğretmen, kendi hazırladığı ders notlarını bilgisayara yükler ve gerektiğinde kullanır. İkincisi ise bilgisayarın belleğinde bulunan bilgilerden yararlanarak, resim, grafik, tablo vb. ders araçları hazırlayabilir.

Din eğitim-öğretimde bilgisayarın kullanılabileceği üçüncü alan ise, dersin sunulması aşamasıdır. Bu aşamada öğretmen, kendi hazırladığı ders materyallerini kullanabildiği gibi, paket programları da kullanabilir. Modüler program yaklaşımıyla hazırlanmış her program paketinde genellikle disket ya da CD ve bunların kullanımı ile ilgili öğretmen ve öğrenciler için hazırlanmış kılavuz kitaplar bulunmaktadır.⁵⁶

Yeni bir teknik ve yöntem olarak bilgisayarları, eğitim-öğretim faaliyetlerinde işe koşacak kişi hiç kuşkusuz öğretmendir. Her derste olduğu gibi DİKAB derslerinde de öğretmenin tutumu ve eğitim-öğretime bakışı, kendini güncel tutması, yenilikleri takip etmesi oldukça önemlidir. Zira öğretmen, bir toplumda aileden sonra gelen ve toplumun geleceği olan çocuk ve gençlerin yetişmesinde en önemli görevi üstlenen kişidir. Eğer her aile bireyinin de toplumda yerini alırken bir öğretmenin eğitiminden geçtiği kabul edilirse, eğitim ve öğretimin temeline öğretmenin yerleştirilmesi daha doğru olur.

Genellikle ders araç ve gereçleri olarak, Kur’ân-ı Kerim, yazılı kaynaklar, fotoğraflar ve resimlerin kullanılmasının önerildiği din öğretiminde verimli bir öğrenme sağlayabilmek için, verilen bilgilerin yeni teknoloji ürünü olan araçlarla desteklenmesi gerekmektedir. Öte yandan DİKAB dersi müfredatına göre, internet aracılığıyla hizmet veren ders materyali paylaşım siteleri ve oluşturulmuş e-posta grupları her türlü bilgi, belge, görüş ve doküman paylaşımı konusunda ilgililerine iyi bir seçenek olarak yerini almıştır.

⁵⁶ Aydın, a.g.e. s. 338-339.

Bilgisayar destekli din eğitiminin ortaya çıkaracağı verimlilik ve yarar yadsınamayacak düzeydedir. Yalnızca tek duyuya hitap eden bir ders ortamının, modern eğitim anlayışından uzak olduğu bir gerçektir. Günümüz dünyasında etkili ve verimli bir din eğitimi ancak eğitim teknolojisinin imkanlarından en üst düzeyde yararlanmakla mümkün olabilir. Dolayısıyla işi din eğitim ve öğretimi olan DİKAB öğretmenlerinin eğitim öğretim faaliyetlerinde klasik yöntemlerin yanında bilgisayar destekli eğitimi işe koşmalarında eğitimin verimliliği ve arzu edilen sonuçların ortaya çıkması açısından önemlidir.

Sonuç olarak bir toplumun inşasında, gelişiminde, değişiminde, yaşadığı çağ kavramada, anlamada ve hayatına yansıtımada şüphesiz en önemli kavram eğitimidir. Eğitim; daha bu işi bir hayat felsefesi, bir düşünce biçimi olarak benimsemiş kişilerce, doğru olarak verilirse amacına ulaşır.⁵⁷

Bilgisayar destekli eğitimi bir eğitim stratejisi ve politikası olarak kabul eden ve bu konuda tedbirler alan yönetimler, projenin uygulama basamağında olan eğitim-öğretim işlerini yürüten öğretmenlerin tutumlarını ve tutumlarını belirleyen faktörleri bilmek zorundadır. BDE konusunda öğretmenin eğitimi, öğrencinin eğitiminden öncelik ve önemlilik arz etmektedir.

⁵⁷ Bayrak, İsa, *Zamanın Başlangıcından Zamanımıza Öğretmenin Gücü*, Hayat Yayınları, İstanbul, 2005, s. 78.

İKİNCİ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUMLAR

1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÖĞRETMENLERİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ

Tablo 8: Cinsiyet

Cinsiyet		f	%
1	Erkek	53	75,7
2	Kadın	17	24,3
Toplam		70	100

Ankete cevap veren öğretmenlerin %75,7'si erkek, %24,3'ü kadın oluşturmaktadır. Ankette cinsiyetlerin sorulması, erkek veya kadın olmanın araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Araştırma sonucunda cinsiyet faktörünün, tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 9: Medeni Durum

Medeni Durum		f	%
1	Evli	49	70,0
2	Bekar	21	30,0
Toplam		70	100

Ankete cevap veren öğretmenlerin %70,0'i evli, %30,0'u bekar oluşturmaktadır. Ankette medeni durumun sorulması, evli veya bekar olmanın araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda medeni durum faktörünün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 10: Aylık Ortalama Gelir⁵⁸

Aylık Ortalama Gelir		f	%
1	900 – 1500 YTL	47	67,1
2	1501 – 2500 YTL	14	20,0
3	2501 YTL ve üstü	9	12,9
Toplam		70	100

Ankete cevap veren öğretmenlerin %67,1'i 900-1500 YTL arası, %20,0'si 1501-2500 YTL arası ve %12,9'u 2501 YTL ve üstü gelire sahiptir.

Ankette aylık ortalama gelir durumun sorulması, gelir durumu farklılıklarının, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda, aylık gelir durum faktörünün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 11: Meslekteki Toplam Çalışma Süresi

Toplam Çalışma Süresi (Hizmet Yılı / Kıdem)		f	%
1	1-5 yıl	32	45,7
2	6-10 yıl	8	11,4
3	11-15 yıl	9	12,9
4	16-20 yıl	11	15,7
5	21 yıl ve daha fazla	10	14,3
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin %45,7'si 1-5 yıl arası kıdeme, %11,4'ü 6-10 yıl kıdeme, %12,9'u 11-15 yıl kıdeme, %15,7'si 16-20 yıl kıdeme, %14,3'ü 21 yıl ve daha fazla kıdeme sahiptir.

Ankette meslekteki toplam çalışma süresinin sorulması, kıdem faktörünün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda,

⁵⁸ Anket uygulamamız 2008 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu tarihte para birimi olarak YTL(Yeni Türk Lirası) kullanılmaktadır.

kıdem faktörünün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 12: Mezuniyet Düzeyi

Mezuniyet Düzeyi		f	%
1	Lisans	57	81,4
2	Lisansüstü	13	18,6
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 81,4'ü lisans mezunu, % 18,6'sı lisansüstü mezunudur.

Ankete mezuniyet düzeyinin sorulması, mezuniyet faktörünün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda, mezuniyet faktörünün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 13: Mezun Oldukları Bölüm

Bölüm		f	%
1	Yüksek İslam Enstitüsü	3	4,3
2	İlahiyat Fakültesi	54	77,1
3	İlköğretim DİKAB Öğretmenliği	13	18,6
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 4,3'ünü Yüksek İslam Enstitüsü mezunları, % 77,1'ini İlahiyat Fakültesi mezunları ve % 18,6'sını İlköğretim DİKAB Öğretmenliği bölümü mezunları oluşturmaktadır.

Ankete mezun olunan bölümün sorulması, bölüm faktörünün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda, kıdem faktörünün tutumların duygusal boyutunda farklılık meydana getirmediği, öte yandan BDE'ye ilişkin tutumların bilişsel ve psikomotor boyutlarında anlamlı bir farklılık meydana getirdiği tespit edilmiştir. Buna göre İlköğretim DİKAB Öğretmenliği diğer bölümlere göre tutumlarda yüksek düzeyde olumlu farklı bir etkiye sahiptir.

Tablo 14: Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçenek

Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçenek		f	%
1	Kendi kendime	37	52,9
2	Özel kurs olarak	15	21,4
3	Üniversitede aldığım ders sayesinde	3	4,3
4	Hizmetiçi eğitim yoluyla	15	21,4
5	Diğer	0	0,0
Toplam		70	100,0

Yukarıdaki tabloda ankete cevap veren öğretmenlerin bilgisayar kullanmayı öğrenmelerinde en etkili olan seçeneğe ilişkin bulgular bulunmaktadır. %52,9 Kendi kendime, % 21,4 Özel kurs olarak, 4,3 Üniversitede aldığım ders sayesinde, % 21,4 Hizmetiçi eğitim yoluyla şeklinde sıralanmıştır.

Ankette bilgisayar kullanmayı öğrenmede en etkili olan seçeneğin sorulması, en etkili seçenek faktörünün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda, mezuniyet faktörünün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 15: Evinde Bilgisayar Bulunma Durumuna Göre Dağılım

Evinde Bilgisayar Bulunma Durumu		f	%
1	Evinde bilgisayarı bulunan	61	87,1
2	Evinde bilgisayarı bulunmayan	9	12,9
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 87,1'inin evinde bilgisayar var, öğretmenlerin % 12,9'unun ise evinde bilgisayar yoktur.

Ankette evinde bilgisayar bulunma durumunun sorulması, ilgili faktörün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda, evinde bilgisayar bulunma durumu faktörünün, tutumların duygusal ve psikomotor boyutunda herhangi bir farklılık meydana getirmediği, öte yandan BDE'ye ilişkin tutumların bilişsel boyutunda anlamlı bir farklılık meydana getirdiği tespit edilmiştir. Buna göre evinde bilgisayarı

olan DİKAB öğretmenleri bilişsel olarak olmayanlara göre daha yüksek bilişsel tutuma sahiptirler.

Tablo 16: Evinde ADSL (24 Saat İnternet Hizmeti) Bulunma

Evinde ADSL (24 saat internet hizmeti) Bulunma Durumu		f	%
1	Evinde 24 saat internet hizmeti bulunma	46	65,7
2	Evinde 24 saat internet hizmeti bulunmama	24	34,3
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 65,7'sinin evinde ADSL (24 saat internet) var, % 34,3'ünün ise evinde ADSL (24 saat internet) yoktur.

Ankete evinde ADSL (24 saat internet hizmeti) bulunma durumunun sorulması, ADSL faktörünün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda, evinde 24 saat ADSL bulunma faktörünün tutumların bilişsel ve duygusal boyutunda farklılık meydana getirmediği, öte yandan BDE'ye ilişkin tutumların psikomotor boyutunda anlamlı bir farklılık meydana getirdiği tespit edilmiştir. Buna göre evinde 24 saat ADSL bulunan DİKAB öğretmeni daha yüksek psikomotor tutuma sahiptir.

Tablo 17: Evinde Bilgisayarı Olmayan Öğretmenlerin Bilgisayara Sahip Olamamasının En Önemli Nedeni

Evinde Bilgisayar Olmamasının En Önemli Nedeni		f	%
1	Maddi imkanlarımın elverişsiz olması	4	5,7
2	Bilgisayar kullanmayı bilmediğim için	0	0,0
3	Bilgisayar kullanmayı sevmediğim için	0	0,0
4	Başka kişi yada kuruma ait bilgisayarla işlerimi gördüğümünden	5	7,1
Cevap yok		61	87,1
Toplam		70	100,0

Yukarıdaki tabloda ankete cevap veren öğretmenlerin, bilgisayara sahip olmamasının en önemli nedenine ilişkin bulgular bulunmaktadır. Ankete cevap veren öğretmenlerin % 87,'i evinde bilgisayara sahip olduklarından bu soruya cevap vermemiş ve boş bırakmıştır.

Ankete evinde bilgisayarı olmayan öğretmenlerin bilgisayara sahip olamamasının en önemli nedeninin sorulması, bir bilgisayara sahip olmamanın en önemli nedeni faktörünün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda, bir bilgisayara sahip olmamanın en önemli nedeni faktörünün tutumların duygusal ve bilişsel boyutunda herhangi bir farklılık meydana getirmediği, öte yandan BDE'ye ilişkin tutumların psikomotor boyutunda anlamlı bir farklılık meydana getirdiği tespit edilmiştir. Buna göre maddi imkanların elverişsiz olması diğer seçeneklere göre farklı bir etkiye sahiptir.

Tablo 18: Okuldaki Bilgisayarları Kullanma İmkanının Bulunması

Okulundaki Bilgisayarları Kullanma İmkanının Bulunması		f	%
1	Kullanma imkanı bulunan	70	100,0
2	Kullanma imkanı bulunmayan	0	0,0
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 100,0'ünün okuldaki bilgisayarları kullanma imkanı vardır. Okuldaki bilgisayarları kullanma imkanı olmayan öğretmen yoktur.

Ankete okulundaki bilgisayarları kullanma imkanının bulunması durumunun sorulması, bu faktörünün araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Araştırma sonucunda, okulundaki bilgisayarları kullanma imkanının bulunması faktörünün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 19: Görev Yaptığı Okul Türü

Görev Yaptığı Okul Türü		f	%
1	İlköğretim	38	54,3
2	Lise	32	45,7
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 54,3'ü ilköğretim, % 45,7'si lisede görev yapmaktadır. Ankete cevap veren öğretmenlerin çoğunluğunu ilköğretim okullarında görev yapanlar oluşturmaktadır.

Ankete görev yaptığı okul türünün sorulması, bu faktörün araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Araştırma sonucunda, görev yaptığı okul türü faktörünün tutumların duygusal boyutunda farklılık meydana getirmediği, öte yandan BDE'ye ilişkin tutumların bilişsel ve psikomotor boyutlarında anlamlı bir farklılık meydana getirdiği tespit edilmiştir. Buna göre ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler BDE'ye ilişkin tutumların bilişsel ve psikomotor boyutlarında daha yüksek tutuma sahiptirler.

Tablo 20: Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri

Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri		f	%
1	İl Merkezi	35	50,0
2	İlçe Merkezi	27	38,6
3	Kasaba ve Köy	8	11,4
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 50,0'si il merkezinde, % 38,6'sı ilçe merkezinde, % 11,4'ü kasaba ve köyde görev yapmaktadır.

Ankete görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim yerinin sorulması, yerleşim yeri faktörünün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Araştırma sonucunda, bu faktörün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 21: Bilgisayarın Eğitimde Yardımcı Araç Olarak Kullanılması Anlamına Gelen Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE) Yapma

BDE Yapma Durumu		f	%
1	BDE yapan	52	74,3
2	BDE yapmayan	18	25,7
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 74,3'ü bilgisayarın eğitimde yardımcı araç olarak kullanılması anlamına gelen BDE yapmakta, % 25,7'si bilgisayarın eğitimde yardımcı araç olarak kullanılması anlamına gelen BDE yapmamaktadır. Ankete cevap veren DİKAB öğretmenlerinin yarısından fazlası bilgisayarı eğitimde yardımcı araç olarak kullanmaktadır.

Ankete BDE yapma durumunun sorulması, bu faktörün, araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Bu araştırma sonucunda, bilgisayar destekli

eğitim yapma faktörünün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor olmak üzere her üç üç boyutunda da anlamlı bir farklılık meydana getirdiği tespit edilmiştir. Buna göre BDE yapan öğretmenler yapmayanlara göre tutumların her üç boyutunda da yüksek düzeyde tutuma sahiptirler.

Tablo 22: Bilgisayar Destekli Eğitimde Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiği

BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiği Durumu		f	%
1	İnanç ile ilgili konuları içermektedir	9	12,9
2	İbadetlerle ilgili konuları içermektedir	20	28,6
3	Ahlak ile ilgili konuları içermektedir	0	0,0
4	Sure ve dua öğretimi ile ilgili konuları içermektedir	3	4,3
5	Diğer	20	28,6
Cevap Yok		18	25,7
Toplam		70	100,0

BDE’de kullanılan programların en çok hangi konuları içerdiğine ilişkin bulgular yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Ankete cevap veren öğretmenlerin kullandıkları programlar, % 12,9’u inanç ile ilgili konuları, % 28,6’sı ibadetlerle ilgili konuları, % 4,3’ü sure ve dua öğretimi ile ilgili konuları içermektedir. % 25,7’si ise eğitim-öğretimde bilgisayardan yararlanmadıklarından cevap vermemişlerdir.

Ankette bilgisayar destekli eğitimde kullanılan programların en çok hangi konuları içerdiği durumunun sorulması, bu faktörün araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Araştırma sonucunda, bu faktörün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 23: Bilgisayar Destekli Eğitimde Kullanılan Programların Eğitim Programlarını Destekleyici Nitelikte Olması

BDE’de Kullanılan Programların Eğitim Programlarını Destekleyici Nitelikte Olması Durumu	f	%
--	---	---

1	Evet	52	74,3
2	Hayır	0	0,0
Cevap Yok		18	25,7
Toplam		70	100,0

Yukarıdaki tabloda yer alan bulgulara göre BDE yapan öğretmenlerin tamamı kullandıkları programların eğitim programlarını destekleyici nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. % 25,7'lik bir kısım ise BDE yapmadıklarından bu soruya cevap vermemişlerdir.

Ankette BDE'de kullanılan programların eğitim programlarını destekleyici nitelikte olması durumunun sorulması, bu faktörün araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Araştırma sonucunda, bu faktörün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir

Tablo 24: Bilgisayar Destekli Eğitimde Kullanılan Programların Öğrencilerin Gelişimsel Düzeylerine Uygun Olması

BDE'de Kullanılan Programların Öğrencilerin Gelişimsel Düzeylerine Uygun Olması Durumu		f	%
1	Evet	52	74,3
2	Hayır	0	0,0
Cevap Yok		18	25,7
Toplam		70	100,0

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 25,7'si BDE yapmadıklarından cevap vermemişlerdir. % 74,3'ü BDE'de kullanılan programların öğrencilerin gelişimsel düzeylerine uygun olduğunu ifade etmişlerdir.

Ankette BDE'de kullanılan programların öğrencilerin gelişimsel düzeylerine uygun olması durumunun sorulması, bu faktörün araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Araştırma sonucunda, bu faktörün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

Tablo 25: Bilgisayar Destekli Eğitimde Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol

BDE'de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumu	f	%
--	---	---

1	Kendi imkânlarımla	45	64,3
2	Okulun imkanlarıyla	4	5,7
3	Diğer	3	4,3
Cevap Yok		18	25,7
Toplam		70	100,0

BDE’de kullanılan programları elde etmede en etkili yol durumuna ilişkin bulgular yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Ankete cevap veren öğretmenlerin % 64,3’ü kendi imkânlarıyla, % 5,7’si okulun imkanlarıyla, %4,3’ü diğer imkanlarla BDE’de kullanılan programları elde ettiklerini belirtmişlerdir. % 25,7’si BDE yapmadıklarından cevap vermemişlerdir.

Ankete BDE’de kullanılan programları elde etmede en etkili yol durumunun sorulması, bu faktörün araştırma sonuçlarında farklılık oluşturup oluşturmayacağını tespit içindir. Araştırma sonucunda, bu faktörün tutumların duygusal, bilişsel ve psikomotor boyutlarında herhangi bir farklılık meydana getirmediği tespit edilmiştir.

2. TUTUM DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum düzeyleri ve bu düzeylerin bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, *duygusal boyutta* “bilgisayar destekli eğitim yapma durumu”, *bilişsel boyutta* “mezun olunan bölüm, evinde bilgisayar bulunma durumu, görev yapılan okul türü ve bilgisayar destekli eğitim yapma durumu”, *psikomotor boyutta*, “mezun olunan bölüm, evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumu, evinde bilgisayar bulunmamasının en önemli nedeni, görev yapılan okul türü ve bilgisayar destekli eğitim yapma durumu anket bulgularında anlamlı farkların ortaya çıktığı bağımsız değişkenlerdir. Farkların kaynağı üzerine yorum ve değerlendirmeler yeri geldikçe yapılacaktır.

1. Duygusal Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri

Aşağıdaki tabloda bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların duygusal boyutunda yer alan 20 tutuma sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler verilmiştir. Ölçekte yer alan duygusal boyut 1, duygusal boyut 16, duygusal boyut 23 ve duygusal boyut 24 isimli maddeler yapılan iç tutarlık analizinde farklı boyutlarda görüldüklerinden bu boyutu açıklamayan

maddeler olduğu düşünölmüş ve duygusal boyuta ait toplam puan hesaplanırken dikkate alınmamışlardır.

Tablo 26: Duygusal Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri

Duygusal Boyutta Yer Alan Tutumlar:	\bar{X}	Tutum düzeyi
Duygusal Boyut 21. DİKAB öğretmeninin bilgisayar destekli eğitim hakkında bilgi sahibi olması gerekir.	4,7571	Tam
Duygusal Boyut 7. Okulda bilgisayar destekli eğitim (BDE) amaca yönelik olarak kullanılmalıdır.	4,7286	Tam
Duygusal Boyut 4. En az bir bilgisayar programını çok iyi öğrenmek isterim.	4,6857	Tam
Duygusal Boyut 20. Üniversitelerin DİKAB öğretmeni yetiştiren bölümlerine bilgisayarla ilgili dersler konulmalıdır.	4,6857	Tam
Duygusal Boyut 13. DİKAB konuları görsel ve işitsel öğelere daha çok yer verilerek daha iyi öğrenilir.	4,6714	Tam
Duygusal Boyut 19. Eğitimde bilgisayar kullanımına bir an önce geçilmelidir.	4,6429	Tam
Duygusal Boyut 11. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ilgimi çekmektedir.	4,6286	Tam
Duygusal Boyut 8. Bilgisayarın DİKAB dersinde kullanılması, öğrencilerin derse olan ilgisini artıracaktır.	4,6143	Tam
Duygusal Boyut 5. DİKAB dersinde bilgisayar destekli eğitim (BDE) 'i gerekli buluyorum.	4,6000	Tam
Duygusal Boyut 12. DİKAB dersinde bilgisayar kullanılmasının gereğine inanıyorum.	4,6000	Tam
Duygusal Boyut 19. Eğitimde bilgisayarın kullanımı öğretmene büyük destek sağlayacaktır.	4,5857	Tam
Duygusal Boyut 3. Bilgisayarların okullarda kullanılmaya başlanması eğitimimize bir dinamizm kazandıracaktır.	4,5571	Tam
Duygusal Boyut 18. Dini konuların öğrenilmesinin bilgisayar destekli eğitim (BDE) sayesinde daha eğlenceli olacağını düşünüyorum.	4,5571	Tam
Duygusal Boyut 6. Bilgisayar destekli eğitim (BDE)'in DİKAB öğrenimini kolaylaştırdığını düşünüyorum.	4,5429	Tam
Duygusal Boyut 9. BDE, geleneksel eğitime oranla, öğrenci başarısını olumlu yönde etkiler ve motivasyonu artırır.	4,5429	Tam
Duygusal Boyut 22. Bilgisayarı derslerimde daha etkili kullanmanın yollarını araştırırım.	4,5429	Tam
Duygusal Boyut 10. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile konular daha sistemli ve daha kısa sürede öğrenilebilir.	4,5143	Tam
Duygusal Boyut 14. Gezi-gözlem yönteminin uygulanamadığı durumlarda BDE kullanılmalıdır.	4,5143	Tam

Duygusal Boyut 15. Çeşitli amaçlarla hazırlanmış haritalar, şemalar, fotoğraflar, dünyada yaşanan önemli gelişmelerle ilgili yazılar... vb. aynı anda ancak bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile verilebilir.	4,3143	Tam
Duygusal Boyut 17. Bilgisayar destekli eğitim (BDE)'e en çok ihtiyacı olan derslerden birisi DİKAB'dır.	4,2429	Tam

Yukarıdaki tabloda verilen bulgulara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin duygusal boyuttaki tutumların “tam” derecede sahip oldukları görülmektedir. Anket verilerine göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu üç tutum sırasıyla şunlardır: “DİKAB öğretmenin bilgisayar destekli eğitim hakkında bilgi sahibi olması gerekir”, “BDE amaca yönelik olarak kullanılmalıdır” ve “En az bir bilgisayar programını çok iyi öğrenmek isterim”. En az sahip olunan üç tutum maddesi ise sırasıyla şunlardır: “BDE'e en çok ihtiyacı olan derslerden birisi DİKAB'dır”, “Çeşitli amaçlarla hazırlanmış haritalar, şemalar, fotoğraflar, dünyada yaşanan önemli gelişmelerle ilgili yazılar...vb. aynı anda ancak BDE ile verilebilir” ve “Gezi-gözlem yönteminin uygulanamadığı durumlarda BDE kullanılmalıdır”

Araştırmaya katılan öğretmenlerinin tutumlara sahip olma düzeylerine ait ortalama puanlar ise 4,2429- 4,7571 aralığındadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyutu tutum düzeylerinin araştırma ölçeğinde belirtilen bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği araştırma istatistik verilerine göre değerlendirilmiştir.

Tablo 27: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Erkek	53	91,0943	9,5621	68	-,706	,482
Kadın	17	92,8824	7,3048			

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin cinsiyetlerine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur[t(68)=-,706, p>.05]. Erkek öğretmenlerin BDE'ye ilişkin tutumlarının duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları \bar{X} =91,0943 iken bayan öğretmenlerin puan ortalamaları \bar{X} =92,8824'dür.

Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 28: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evli	49	90,6327	9,5453	68	-1,271	,208
Bekar	21	93,6190	7,5662			

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin medeni durumlarına göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur[t(68)=-1,271, p>.05].

Evli öğretmenlerin BDE'ye ilişkin tutumlarının “duygusal boyut” ölçeği puan ortalamaları \bar{X} =90,6327 iken bekar öğretmenlerin puan ortalamaları \bar{X} =93,6190'dır.

Araştırma sonuçlarına göre medeni durum faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 29: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Analizi (ANOVA)

Ortalama Aylık Gelir:	N	\bar{X}	S
900-1500 YTL	47	91,2766	9,5113
1501-2500 YTL	14	92,0000	8,5305
2501 YTL ve üstü	9	92,1111	8,1616
Toplam	70	91,5286	9,0485

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının duygusal boyut düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelirlerine göre Varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 30: Duygusal Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	9,150	2	4,575	,054	,947
Guruplar içi	5640,293	67	84,183		

Toplam	5649,443	69			
--------	----------	----	--	--	--

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumların duygusal boyutundan aldıkları puanları ile öğretmenlerin aylık ortalama gelirleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(2-67)=0,054$, $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre aylık ortalama gelir faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 31: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Kıdeme Göre Analizi (ANOVA)

Kıdem (Hizmet süresi)	N	\bar{X}	S
1-5 yıl	32	92,2188	8,7464
6-10 yıl	8	95,8750	5,9627
11-15 yıl	9	90,2222	11,7237
16-20 yıl	11	87,2727	9,5613
21 ve daha fazla	10	91,7000	8,3938
Toplam	70	91,5286	9,0485

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının duygusal boyut düzeylerinin kıdemlerine göre varyans analizi sonuçları yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 32: Duygusal Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	381,262	4	95,315	1,176	,330
Guruplar içi	5268,181	65	81,049		
Toplam	5649,443	69			

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının duygusal boyutundan aldıkları puanları ile kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(4-65)=1,176, p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre kıdem faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların duygusal boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 33: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Mezuniyet Düzeyine Göre T-Testi Sonuçları

Mezuniyet Düzeyi	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Lisans	57	91,2632	9,2977	68	-,511	,611
Lisansüstü	13	92,6923	8,0972			

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin mezuniyet düzeyine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve mezuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(68)=-,511 p>.05$].

Lisans mezunu öğretmenlerin BDE'ye ilişkin tutumlarının duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=92,6923$ iken lisansüstü mezunu öğretmenlerin puan ortalamaları $\bar{X}=92,6923$ 'dür.

Araştırma sonuçlarına göre mezuniyet düzeyi faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 34: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Mezun Oldukları Bölüme Göre Analizi (ANOVA)

Mezun Oldukları Bölüm	N	\bar{X}	S
1 Yüksek İslam Enstitüsü	3	93,3333	3,2146
2 İlahiyat Fakültesi	54	90,3333	9,6778
3 İlköğretim DİKAB Öğretmenliği	13	96,0769	5,0738
Toplam	70	91,5286	9,0485

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının duygusal boyut düzeylerinin öğretmenlerin mezun oldukları bölüme göre varyans analizi sonuçları yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 35: Tutumların Duygusal Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüme Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	355,853	2	177,927	2,252	,113
Guruplar içi	5293,590	67	79,009		
Toplam	5649,443	69			

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının duygusal boyutundan aldıkları puanları ve öğretmenlerin mezun oldukları bölüm arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(2-67)=2,252$, $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre mezun olunan bölüm faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 36: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçeneğe Göre Analizi (ANOVA)

Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçenek	N	\bar{X}	S
Kendi kendime	37	93,0541	9,0736
Özel kurs olarak	15	90,3333	8,2952
Üniversitede aldığım ders sayesinde	3	93,3333	4,7258
Hizmetiçi eğitim yoluyla	15	88,6000	10,1122
Toplam	70	91,5286	9,0485

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin bilgisayar kullanmayı öğrenmelerinde en etkili olan seçeneğe göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 37: Tutumların Duygusal Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmelerinde En Etkili Olan Seçeneğe Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Guruplar arası	245,951	3	81,984	1,001	,398
Guruplar içi	5403,492	66	81,871		
Toplam	5649,443	69			

Yukarıdaki tabloda yer alan sonuçlara göre, araştırmaya katılan öğretmenlerinin tutumların duygusal boyutundan aldıkları puanları ve öğretmenlerin bilgisayar kullanmayı öğrenmelerinde en etkili olan seçenek arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(3-66)=1,001$, $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre bilgisayar kullanmayı öğrenmede en etkili olan seçenek faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların duygusal boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 38: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Evinde Bilgisayar Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Evinde Bilgisayar Bulunma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evinde bilgisayar bulunan	61	91,3443	9,4479	68	-,441	661
Evinde bilgisayar bulunmayan	9	92,7778	5,8902			

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin evinde bilgisayar bulunma durumuna göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya

katılan DİKAB öğretmenlerinin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve evinde bilgisayar bulunma durumu arasında anlamlı bir fark yoktur[t(68)=-,441 p>.05].

Evinde bilgisayar bulunma durumuna göre, öğretmenlerin BDE'ye ilişkin tutumlarının duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=91,3443$ iken evinde bilgisayar bulunmayanların puan ortalamaları ise $\bar{X}=92,7778$ 'dir.

Araştırma sonuçlarına göre evinde bilgisayar bulunma durumu faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 39: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tutumlarının Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Evinde ADSL (24 Saat İnternet) Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Evinde ADSL Bulunma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evinde 24 saat internet bulunan	46	92,4348	8,6965	68	1,163	,249
Evinde 24 saat internet bulunmayan	24	89,7917	9,6368			

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumuna göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumu arasında anlamlı bir fark yoktur[t(68)=-1,163 p>.05].

Evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumuna göre öğretmenlerin BDE'ye ilişkin tutumlarının duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=92,4348$ iken evinde ADSL bulunmayanların puan ortalamaları ise $\bar{X}=89,7917$ 'dir.

Araştırma sonuçlarına göre evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumu faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 40: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Evinde Bilgisayar Olmamasının Nedenine Göre T-Testi Sonuçları

Evinde Bilgisayarı Olmamasının Nedeni	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Maddi imkanlarının elverişsiz olması	4	93,0000	8,2462	4,282	,088	,934
Başka kişi yada kuruma ait bilgisayarla işlerimi gördüğümden	5	92,6000	4,2778			

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin evinde bilgisayar olmamasının nedenine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve evinde bilgisayar olmamasının nedeni arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(4,282)=,088$ $p>.05$].

Evinde bilgisayar olmamasının nedenine göre öğretmenlerin maddi imkanlarının elverişsiz olması nedeniyle öğretmenlerin tutumlarının duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=93,0000$ iken, başka kişi ya da kuruma ait bilgisayarla işlerini gördüğünden evinde bilgisayar olmayan öğretmenlerin duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=92,6000$ 'dir.

Araştırma sonuçlarına göre evinde bilgisayar bulunmama nedeni faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 41: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Görev Yaptığı Okul Türüne Göre T-Testi Sonuçları

Görev Yaptığı Okul Türü	N	\bar{X}	S	sd	t	p
İlköğretim	38	92,8158	8,3952	68	1,304	,197
Lise	32	90,0000	9,6787			

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin görev yaptığı okul türüne göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve öğretmenlerin görev yaptığı okul türü arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(68)=1,304$ $p>.05$].

Görev yapılan okul türüne göre ilköğretimde çalışan öğretmenlerin tutumlarının duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=92,8158$ iken lisede görev yapan öğretmenlerin duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=90,0000$ 'dir. Puan ortalamaları $\bar{X}=92,6000$ 'dir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin görev yaptığı okul türü faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 42: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Göre Analizi(ANOVA)

Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri	N	\bar{X}	S
İl Merkezi	35	90,6000	9,1465
İlçe Merkezi	27	93,4444	8,0208
Kasaba ve Köy	8	89,1250	11,6917
Toplam	70	91,5286	9,0485

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının Duygusal boyut düzeylerinin öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim yerine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 43: Tutumların Duygusal Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Guruplar arası	175,501	2	87,751	1,074	,347
Guruplar içi	5473,942	67	81,701		
Toplam	5649,443	69			

Yukarıda yer alan araştırma verilerine göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının duygusal boyutundan aldıkları puanları ve öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim yeri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(2-67)=1,074, p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim yeri faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların duygusal boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 44: Duygusal Boyut Toplam Puanların Bilgisayarın Eğitimde Yardımcı Araç Olarak Kullanılması Anlamına Gelen Bilgisayar Destekli Eğitim Yapma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Bilgisayar Destekli Eğitim Yapma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
BDE yapan	52	94,0000	6,5260	20,925	3,367	,003
BDE yapmayan	18	84,3889	11,4847			

Yukarıdaki tabloda duygusal boyut toplam puanlarının öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitim yapma durumuna göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve bilgisayar destekli eğitim yapma durumu arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t(20,925)=3,367 p<.05$].

Bilgisayar destekli eğitim yapan öğretmenlerin tutumlarının duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=94,0000$ iken bilgisayar destekli eğitim yapmayan öğretmenlerin duygusal boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=84,3889$ 'dur. Araştırma sonuçlarına göre, bilgisayar destekli eğitim yapma durumu faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlarında farklı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Ankete katılan DİKAB öğretmenleri arasında BDE yapanların yapmayanlara göre duygusal boyutta anlamlı bir farkın çıkması olması gereken bir durumdur. Zira dersinde bilgisayarı eğitim öğretim sürecine katan öğretmenlerin çoğunluğunun, derslerde BDE uygulamalarının çok yararlı olduğu tutum ve düşüncesi, duygusal boyuttaki anlamlı farkın bir göstergesidir. Bu öğretmenler kendi özel çabalarıyla çeşitli bilgisayar programlarından yararlanarak ders materyali üretmektedirler. Pek çoğu üretilen ders materyallerini web sitelerinde ve DİKAB dersleriyle ilgili web sitelerinde paylaşmakta ve de paylaşılan çalışmalardan yararlanmaktadır.

“DİKAB öğretmenleri arasında derslerinde BDE yapma durumuna göre anlamlı bir farklılık vardır.” hipotezimiz tutumların duygusal boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 45: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tutumlarının Duygusal Boyut Toplam Puanlarının BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Analizi (ANOVA)

BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiği Durumu		N	\bar{X}	S
1	İnanç ile ilgili konuları içermektedir	9	94,6667	4,8734
2	İbadetlerle ilgili konuları içermektedir	20	91,8500	7,3361
3	Sure ve dua öğretimi ile ilgili konuları içermektedir	3	95,0000	3,4641
4	Diğer	20	95,7000	6,3998
Toplam		52	94,0000	6,5260

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının duygusal boyut düzeylerinin öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programların en çok hangi konuları içerdiğine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 46: Duygusal Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	157,250	3	52,417	1,249	,303
Guruplar içi	2014,750	48	41,974		
Toplam	2172,000	51			

Yukarıda yer alan araştırma verilerine göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının duygusal boyutundan aldıkları puanları ve öğretmenlerin BDE’de kullandıkları

programların en çok hangi konuları içerdiği durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(3-48)=1,249$ $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, BDE’de kullanılan programların en çok hangi konuları içerdiği faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların duygusal boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 47: Duygusal Boyut Toplam Puanlarının BDE’de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumuna Göre Analizi (ANOVA)

BDE’de Kullanılan Yazılımları Elde Etmede En Etkili Yol Durumu		N	\bar{X}	S
1	Kendi imkanlarımla	45	94,7333	5,8791
2	Okulun imkanlarıyla	4	91,7500	9,1788
3	Diğer	3	86,0000	9,0000
Toplam		52	94,0000	6,5260

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının duygusal boyut düzeylerinin öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programları elde etmelerinde en etkili olan yol durumuna göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 48: Duygusal Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programları Elde Etmelerinde En Etkili Olan Yola Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	236,450	2	118,225	2,993	,059
Guruplar içi	1935,550	49	39,501		
Toplam	2172,000	51			

Yukarıda yer alan araştırma verilerine göre tutumların duygusal boyutundan alınan puanlar ile BDE’de kullanılan programların elde edilmesinde en etkili olan yol durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(2-49)=2,993$ $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, BDE’de kullanılan programların elde edilmesinde en etkili olan yol durumu faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların duygusal boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

2. Bilişsel Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri

Aşağıdaki tabloda bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyutunda yer alan 12 tutuma sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler verilmiştir.

Tablo 49: Bilişsel Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri

Bilişsel Boyutta Yer Alan Tutumlar:	\bar{X}	Tutum düzeyi
Bilişsel Boyut9. İnternete bağlanıp istediğim siteyi ziyaret edebilirim.	4,4571	Tam
Bilişsel boyut10. İnternette arama motorları sayesinde araştırdığım konu hakkında bilgilere ulaşabilirim.	4,4286	Tam
Bilişsel boyut5. Bilgisayardan film açıp izleyebilirim.	4,3857	Tam
Bilişsel boyut4. Bilgisayardan müzik parçası dinleyebilirim.	4,3000	Tam
Bilişsel boyut6. Word programında istediğim bir yazıyı yazabilirim.	4,2286	Tam
Bilişsel boyut11. Elektronik posta (e-posta) alıp gönderebilirim.	4,1571	Oldukça
Bilişsel boyut3. Bilgisayardaki bir programı açıp kullanabilirim.	4,0857	Oldukça
Bilişsel boyut1. Bilgisayar kullanmayı biliyorum.	3,6571	Oldukça
Bilişsel boyut7. Excel programında tablo oluşturabilirim.	3,6143	Oldukça
Bilişsel boyut8. Power point programında slayt hazırlayabilirim.	3,6143	Oldukça
Bilişsel boyut12. Herhangi bir fotoğraf ya da resmi, kitabı, belgeyi tarayıcıdan taratıp bilgisayar ortamına aktarabilirim.	3,5571	Oldukça
Bilişsel boyut2. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) uygulamasında kendimi yeterli buluyorum.	3,5000	Oldukça

Yukarıdaki tabloda verilen bulgulara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilişsel boyuttaki tutumların 5’ine “tam”, 7’sine de “oldukça” derecede sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu durum bilgisayar destekli eğitime ilişkin olarak öğretmenlerin tutumlarının bilişsel boyutta yeterli olduklarını göstermektedir.

Anket verilerine göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu üç tutum sırasıyla şunlardır: “İnternete bağlanıp istediğim siteyi ziyaret edebilirim”, “İnternette arama motorları sayesinde araştırdığım konu hakkında bilgilere ulaşabilirim” ve “Bilgisayardan film açıp izleyebilirim” . En az sahip olunan üç tutum maddesi ise sırasıyla şunlardır: “BDE uygulamasında kendimi yeterli buluyorum”, “Herhangi bir fotoğraf ya da resmi, kitabı, belgeyi tarayıcıdan taratıp bilgisayar ortamına aktarabilirim”, “Powerpoint programında slayt hazırlayabilirim”

Araştırmaya katılan öğretmenlerinin tutumlara sahip olma düzeylerine ait ortalama puanlar ise 3,5000- 4,4571 aralığındadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyutu tutum düzeylerinin araştırma ölçeğinde belirtilen bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine araştırma istatistik verilerine göre değerlendirilmiştir.

Tablo 50: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Erkek	53	48,1321	10,8628	68	,205	,838
Kadın	17	47,5294	9,3750			

Yukarıdaki tabloda bilişsel boyut toplam puanlarının öğretmenlerin cinsiyetlerine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, bilişsel boyuttaki tutum toplam puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur [t(68)=,205 p>.05].

Erkek öğretmenlerin BDE’ye ilişkin tutumlarının bilişsel boyut ölçeği puan ortalamaları \bar{X} =48,1321 iken bayan öğretmenlerin puan ortalamaları \bar{X} =47,5294’tür.

Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyut tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 51: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evli	49	47,2245	11,6248	60,488	-1,128	,264
Bekar	21	49,7619	6,9491			

Yukarıdaki tabloda bilişsel boyut toplam puanlarının öğretmenlerin medeni durumlarına göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, bilişsel boyuttaki tutum toplam puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(60,488)=-1,128$ $p>.05$]

Evli öğretmenlerin BDE'ye ilişkin tutumlarının bilişsel boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=47,2245$ iken bekar öğretmenlerin puan ortalamaları $\bar{X}=49,7619$ 'dur.

Araştırma sonuçlarına göre medeni durum faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 52: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Analizi (ANOVA)

Ortalama Aylık Gelir:	N	\bar{X}	S
900-1500 YTL	47	48,7234	8,8088
1501-2500 YTL	14	45,5000	13,7491
2501 YTL ve üstü	9	48,0000	13,2665
Toplam	70	47,9857	10,4583

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının bilişsel boyut düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelirlerine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 53: Bilişsel Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Guruplar arası	112,081	2	56,041	,505	,606
Guruplar içi	7434,904	67	110,969		
Toplam	7546,986	69			

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının bilişsel boyutundan aldıkları puanları ve öğretmenlerin aylık ortalama gelirleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(2-67)=,505$, $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre aylık ortalama gelir faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 54: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Kıdeme Göre Analizi (ANOVA)

Kıdem (Hizmet süresi)	N	\bar{X}	S
1-5 yıl	32	49,0625	9,1403
6-10 yıl	8	52,2500	6,1818
11-15 yıl	9	49,1111	9,9931
16-20 yıl	11	47,7273	8,2957
21 ve daha fazla	10	40,4000	16,4398
Toplam	70	47,9857	10,4583

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının bilişsel boyutu düzeylerinin kıdemlerine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 55: Bilişsel Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Guruplar arası	770,140	4	192,535	1,847	,131
Guruplar içi	6776,846	65	104,259		
Toplam	7546,986	69			

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının bilişsel boyutundan aldıkları puanları ve kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(4-65)=1,847, p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre kıdem faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların bilişsel boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Mezuniyet Düzeyi	N	\bar{X}	S	sd	t	p
------------------	---	-----------	---	----	---	---

Lisans	57	48,2982	9,8669	68	,521	,604
Lisansüstü	13	46,6154	13,1183			

Tablo 56: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Mezuniyet Düzeyine Göre T-Testi Sonuçları

Yukarıdaki tabloda bilişsel boyut toplam puanlarının öğretmenlerin mezuniyet düzeyine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin, bilişsel boyuttaki tutum toplam puanları ve mezuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur[t(68)=,521 p>.05].

Lisans mezunu öğretmenlerin BDE'ye ilişkin tutumlarının bilişsel boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=48,2982$ iken lisansüstü mezunu öğretmenlerin puan ortalamaları $\bar{X}=46,6154$ 'tür.

Araştırma sonuçlarına göre mezuniyet düzeyi faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 57: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Mezun Oldukları Bölüme Göre Analizi (ANOVA)

Mezun Oldukları Bölüm		N	\bar{X}	S
1	Yüksek İslam Enstitüsü	3	37,6667	4,6188
2	İlahiyat Fakültesi	54	47,0926	10,8354
3	İlköğretim DİKAB Öğretmenliği	13	54,0769	6,0341
Toplam		70	47,9857	10,4583

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlerin tutumlarının bilişsel boyutu düzeylerinin öğretmenlerin mezun oldukları bölüme göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 58: Bilişsel Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüme Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Guruplar arası	844,859	2	422,429	4,223	,019	1-3
Guruplar içi	6702,127	67	100,032			2-3

Toplam	7546,986	69				
--------	----------	----	--	--	--	--

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının bilişsel boyutundan aldıkları anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir[F(2-67)=4,223, p<.05]. Araştırma sonuçlarına göre mezun olunan bölüm faktörünün bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyutunda farklı etkilere sahip olduğunu anlaşılmaktadır.

Farkın kaynağı LSD post-hoc çoklu karşılaştırma testi bulgularında ortaya çıkmaktadır. Buna göre Yüksek İslam Enstitü (\bar{X} =37,6667) ve İlahiyat Fakültesinden (\bar{X} =47,0926) mezun olan öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime yönelik bilişsel boyuttaki tutumlara İlköğretim DİKAB öğretmenliği (\bar{X} =54,0769) bölümü mezunu öğretmenlere göre daha düşük düzeyde sahip oldukları görülmektedir.

Tutumların duygusal boyutunda ne kıdem ne de mezun olunan bölüm arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen ayrıca bilişsel boyutta da kıdem faktörü bir fark meydana getirmemesine rağmen mezun olunan bölümde tarihsel akışı içerisinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmaktadır. Özellikle İlköğretim DİKAB öğretmenliği mezunlarının yetişme çevreleri ve teknolojinin daha yaygın kullanımı, lisans öğrenimleri sırasında aldıkları bilgisayar dersleri diğer bölüm mezunlarına göre onları çok daha avantajlı duruma getirmektedir.

Özetle İlköğretim DİKAB mezunlarının lisans öğrenimlerinde aldıkları bilgisayar derslerine ve teknoloji çağının yoğun olarak yaşandığı ve bilgisayarların ucuzlaşarak sıradan bir teknolojik araç geçiş haline gelip kolayca ulaşma imkanına bağlanabilir.

“DİKAB öğretmenleri arasında mezun olunan bölüm durumuna göre anlamlı bir farklılık vardır.” Hipotezimiz tutumların bilişsel boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 59: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçeneğe Göre Analizi (ANOVA)

Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçenek	N	\bar{X}	S
Kendi kendime	37	50,3514	8,0733
Özel kurs alarak	15	46,0667	10,3542
Üniversitede aldığım ders sayesinde	3	54,3333	6,0277
Hizmetiçi eğitim yoluyla	15	42,8000	14,2438

Toplam	70	47,9857	10,4583
--------	----	---------	---------

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmenlerin bilişsel boyutu düzeylerinin öğretmenlerin bilgisayar kullanmayı öğrenmelerinde en etkili olan seçeneğe göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 60: Tutumların Bilişsel Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmelerinde En Etkili Olan Seçeneğe Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Guruplar arası	786,553	3	262,184	2,560	,062
Guruplar içi	6760,432	66	102,431		
Toplam	7546,986	69			

Yukarıda yer alan araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerinin tutumlarının “bilişsel boyutundan” aldıkları puanları ve öğretmenlerin bilgisayar kullanmayı öğrenmelerinde en etkili olan seçenek arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(3-66)=2,560$, $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre bilgisayar kullanmayı öğrenmede en etki etkili olan seçenek faktörünün bilişsel boyutunda farklı etkilere sahip olmadığını anlaşılmaktadır.

Tablo 61: Bilişsel Boyutu Toplam Puanların Evinde Bilgisayar Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Evinde Bilgisayar Bulunma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evinde bilgisayar bulunan	61	48,9672	10,4689	68	2,094	,040
Evinde bilgisayar bulunmayan	9	41,3333	8,0156			

Araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyut toplam puanları verilmiştir.

Araştırma verilerine göre, bilişsel boyuttaki tutum toplam puanları ve evinde bilgisayar bulunma durumları arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$t(68)=2,094$ $p<.05$]. Araştırmaya katılan, evinde bilgisayar bulunan öğretmenlerin tutumlarının bilişsel boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=48,9672$ iken evinde bilgisayar bulunmayan öğretmenlerin “bilişsel boyut” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=41,3333$ ’tür.

Araştırma sonuçlarına göre evinde bilgisayar bulunma faktörünün bilişsel boyuttaki tutumlarında farklı etkilere sahip olduğunu anlaşılmaktadır.

Evinde bilgisayara sahip olmak, bilgisayarı olmayana göre bilişsel boyutta çok farklılık ortaya koyacaktır. Bilgisayar teknolojisiyle evinde yüzleşen ve bire bir aktif olarak kullanan kişiler daha çok öğrenme imkanı bulacaklardır. Bu durum tıpkı bir arabaya sahip olup da arabasını günlük olarak kullanan kişinin, arabası olmayana göre araba kullanma konusundaki mahareti ve pratik kullanım farkı gibidir. Bir şeyi öğrenmede yaparak yaşayarak öğrenme, pek çok duyuyu işe katarak öğrenme diğer öğrenme yöntemlerine göre çok daha etkilidir.

Bilgisayara sahip olan DİKAB öğretmeni duygusal tutum olarak da sıcak baktığı bilgisayar teknolojisine evde daha çok zaman ayıracaktır. İnternette varsa, bilgisayarla internete girip, e-posta alma-gönderme işlemleri, banka işlemleri yapacak, haber siteleri gibi muhtelif siteleri ziyaret edecek, kendi dersiyle ilgili web sitelerini ziyaret edecek doküman alıp verecek. Ve dersiyle ilgili web sitesi tasarlayabilecektir. Böylelikle ders yardımcı araç gereci olarak bilgisayar kullanma konusunda bilişsel tutuma sahip olmaktadır.

“DİKAB öğretmenleri arasında evinde bilgisayar bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık vardır.” Hipotezimiz tutumların bilişsel boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 62: Bilişsel Boyut Toplam Puanların Evinde ADSL (24 saat internet) Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Evinde ADSL (24 saat internet) Bulunma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evinde 24 saat internet bulunan	46	49,6739	10,3453	68	1,905	,061
Evinde 24 saat internet bulunmayan	24	44,7500	10,1049			

Araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyut toplam puanları öğretmenlerin evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumuna göre t-testi sonuçları yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Bu Araştırma verilerine göre, bilişsel boyut tutum toplam puanları ve evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumu arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(68)=1,905$ $p>.05$].

Evinde ADSL (24 saat internet) bulunan öğretmenlerin tutumlarının “bilişsel boyut” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=49,6739$ iken evinde ADSL (24 saat internet) bulunmayan öğretmenlerin “bilişsel boyut” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=44,7500$ ’dür.

Araştırma sonuçlarına göre evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumu faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 63: Bilişsel Boyut Toplam Puanlarının Evinde Bilgisayar Olmamasının Nedenine Göre T-Testi Sonuçları

Evinde Bilgisayarı Olmamasının Nedeni	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Maddi imkanlarının elverişsiz olması	4	44,7500	9,8107	7	1,170	,280
Başka kişi ya da kuruma ait bilgisayarla işlerimi gördüğümünden	5	38,6000	5,9414			

Yukarıdaki tabloda bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyut toplam puanları öğretmenlerin evinde bilgisayar olmamasının nedenine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma verilerine göre bilişsel boyut tutum toplam puanları ve evinde bilgisayar olmamasının nedeni arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(7)=1,170$ $p>.05$].

Maddi imkanlarının elverişsiz olması nedeniyle evinde bilgisayar olmayan öğretmenlerin tutumlarının “bilişsel boyut” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=44,7500$ iken, başka kişi yada kuruma ait bilgisayarla işlerini gördüğünden evinde bilgisayar olmayan öğretmenlerin “bilişsel boyut” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=38,6000$ ’dir.

Araştırma sonuçlarına göre evinde bilgisayar olmamasının nedeni faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 64: Bilişsel Boyut Toplam Puanların Görev Yaptığı Okul Türüne Göre T-Testi Sonuçları

Görev Yaptığı Okul Türü	N	\bar{X}	S	sd	t	p
İlköğretim	38	51,3684	8,5564	68	3,131	,003
Lise	32	43,9688	11,1976			

Yukarıdaki tabloda bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyut toplam puanları öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre t-testi sonuçları verilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, bilişsel boyuttaki tutum toplam puanları ve görev yaptıkları okul türü arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$t(68)=3,131$ $p<.05$].

İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin tutumlarının bilişsel boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=51,3684$ iken, liselerde görev yapan öğretmenlerin bilişsel boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=43,9688$ 'dir.

Araştırma verilerinden, görev yapılan okul türü faktörü, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin "bilişsel boyut"taki tutumlarında farklı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin liselerde görev yapan öğretmenlere göre bilgisayar destekli eğitimin bilişsel boyutunda tutum düzeylerinin yüksek olmasının yorumlanabilmesi için her iki okul ve öğretmen olanaklarının, öğrenci profillerinin ve haftalık ders saatinin bilinmesine ihtiyaç vardır.

DİKAB dersi ilköğretim okullarında haftalık ders saati iki, liselerde bir ders saati olması, bilgisayar teknoloji laboratuvarlarını ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin yararlanma olanağının lise öğretmenlerine göre yüksek olması, sınıf derslik sisteminin pek çok ilköğretim okulunda hayata geçirilmiş olması önemli bir etkidir. Ayrıca ilköğretim müfredatına göre faaliyet gösteren ders sitelerinin hazırladığı BDE'ye uygun ders materyallerinden yararlanma söz konusudur. Öte yandan ilköğretim öğrencilerinin soyut kavramları tam olarak anlamakta zorlandıkları için öğretmenlerin BDE'nin konuyu somutlaştırma özelliğinden yararlanabilmektedirler. Bütün bu sebeplere bağlı olarak ilköğretimde çalışan öğretmenler, lisede çalışan öğretmenlere göre bilgisayar destekli eğitime yönelik bilişsel tutum bakımından anlamlı bir farklılaşma sergilemektedirler.

Araştırmanında bir sonucu olarak da eğitim öğretimde BDE'ye yer veren öğretmenlerin tutum düzeyleri duygusal ve bilişsel boyutta yüksek çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun ilköğretim okullarında görev yapıyor olması da bu farkın ortaya çıkmasında önemli etkiye sahiptir.

“DİKAB öğretmenleri arasında görev yapılan okul türüne göre anlamlı bir farklılık vardır.” Hipotezimiz tutumların bilişsel boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 65: Bilişsel Boyut Toplam Puanların Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Göre Analizi (ANOVA)

Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri	N	\bar{X}	S
1 İl Merkezi	35	46,0857	11,8505
2 İlçe Merkezi	27	50,4074	9,3367
3 Kasaba ve Köy	8	48,1250	5,6173
Toplam	70	47,9857	10,4583

Yukarıdaki tabloda tutumların bilişsel boyutu düzeylerinin öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim yerine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 66: Tutumların Bilişsel Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	284,849	2	142,425	1,314	,276
Guruplar içi	7262,136	67	108,390		
Toplam	7546,986	69			

Araştırma sonuçlarına göre tutumların bilişsel boyut puanları ve öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim yeri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(2-67)=1,314$, $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, okulun bulunduğu yerleşim yeri faktörünün, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

BDE Yapma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
------------------	---	-----------	---	----	---	---

BDE yapan	52	51,8077	7,5952	68	6,613	,000
BDE yapmayan	18	36,9444	9,8547			

Tablo 67: Bilişsel Boyut Toplam Puanların Bilgisayarın Eğitimde Yardımcı Araç Olarak Kullanılması Anlamına Gelen BDE Yapma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Yukarıdaki tabloda bilişsel boyut toplam puanlarının öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitim yapma durumuna göre t-testi sonuçları verilmiştir. Sonuçlara göre, bilişsel boyuttaki tutum toplam puanları ve bilgisayarın eğitimde yardımcı araç olarak kullanılması anlamına gelen bilgisayar destekli eğitim yapma durumu arasında anlamlı fark bulunmaktadır [t(68)=6,613 p<.05].

Bilgisayar destekli eğitim yapan öğretmenlerin tutumlarının bilişsel boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=51,8077$ iken bilgisayar destekli eğitim yapmayan öğretmenlerin bilişsel boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=36,9444$ 'dür. Araştırma sonuçlarına göre, bilgisayar destekli eğitim yapma faktörünün, bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Bilgisayar destekli eğitim yapma konusunda olumlu duygusal tutuma sahip olan öğretmenlerin bunu bilişsel olarak desteklemesi olağan bir durumdur. Zira derslerinde BDE yapma konusunda olumlu duyguya sahip DİKAB öğretmenleri bu duygusal tutumunu fiiliyata dökererek bilgisayarla daha çok meşgul olacaklardır. Çünkü bu öğretmenler, bilgisayar destekli eğitime ilişkin gerekli bilgi seviyesine sahip olma gayret ve çabası içerisinde olacaklardır. Bilgisayara ilişkin hazır bulunuşluk seviyeleri yüksek olduğu için istedikleri ve ihtiyaç duydukları ders materyallerini imkan bilgi ve becerileri ölçüsünde hazırlayabilmekte ya da bu tür materyallerin bulunduğu ilgili web sitelerini kullanmaktadırlar.

Elbette BDE yapan bir öğretmenin bilgisayar bilgisi ile yapmayan bir öğretmenin bilgisayar bilgisi bir olmayacaktır. Zira bilenlerle bilmeyenler arasında fark vardır. Bu farkın kaynağı bilme isteği ve arzusunu taşıyan öğretmene ait olacaktır. Duygusal boyuttaki yüksek tutum, bilişsel tutuma sahip olma düzeylerini de olumlu etkilemektedir ve bu öğretmenler BDE eğitim yapabilmektedirler.

“DİKAB öğretmenleri arasında BDE yapma durumuna göre anlamlı bir farklılık vardır.” Hipotezimiz tutumların bilişsel boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 68: Bilişsel Boyut Toplam Puanların BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Analizi (ANOVA)

BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiği Durumu	N	\bar{X}	S
--	---	-----------	---

1	İnanç ile ilgili konuları içermektedir	9	49,2222	5,6298
2	İbadetlerle ilgili konuları içermektedir	20	53,8000	6,3875
3	Sure ve dua öğretimi ile ilgili konuları içermektedir	3	50,0000	13,0767
4	Diğer	20	51,2500	8,6321
Toplam		52	51,8077	7,5952

Yukarıdaki tabloda bilişsel boyutu düzeylerinin öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programların en çok hangi konuları içerdiğine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 69: Bilişsel Boyut Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	155,571	3	51,857	,893	,451
Guruplar içi	2786,506	48	58,052		
Toplam	2942,077	51			

Yukarıda yer alan sonuçlara göre bilişsel boyutundan alınan puanlar ve öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programların en çok hangi konuları içerdiği durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(3-48)=,893$ $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programların en çok hangi konuları içerdiği faktörünün, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının bilişsel boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 70: Bilişsel Boyut Toplam Puanların BDE’de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumuna Göre Analizi (ANOVA)

BDE’de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumu	N	\bar{X}	S
1 Kendi imkanlarımla	45	52,4444	7,3964
2 Okulun imkanlarıyla	4	44,7500	9,4648

3	Diğer	3	51,6667	4,9329
Toplam		52	51,8077	7,5952

Yukarıdaki tabloda bilişsel boyut düzeylerinin öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programları elde etmelerinde en etkili olan yol durumuna göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 71: Bilişsel Boyut Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programları Elde Etmelerinde En Etkili Olan Yola Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	217,549	2	108,775	1,956	,152
Guruplar içi	2724,528	49	55,603		
Toplam	2942,077	51			

Yukarıda yer alan sonuçlara göre tutumlarının bilişsel boyutundan alınan puanlar ve öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programları elde etmelerinde en etkili olan yol durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(2-49)=1,956 p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programları elde etmelerinde en etkili olan yol faktörünün, tutumların bilişsel boyutunda farklı etkilere sahip olmadığını anlaşılmaktadır.

3.Psikomotor (Davranışsal) Boyuttaki Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri

Aşağıdaki tabloda bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda yer alan 20 tutuma sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler verilmiştir.

Tablo 72: Psikomotor (Davranışsal) Boyutta Tutumlara Sahip Olma Düzeyleri

Psikomotor (Davranışsal) Boyutta Yer Alan Tutumlar:	\bar{X}	Tutum düzeyi
Psikomotor Boyut6. Merak ettiğim konuları internetten araştırırım.	4,2714	Tam
Psikomotor Boyut10. Yıllık ve günlük planlarımı bilgisayarda hazırlıyorum.	4,1857	Oldukça
Psikomotor Boyut1. Bilgisayarı aktif olarak kullanıyorum.	4,0714	Oldukça
Psikomotor Boyut18. DİKAB dersi ile ilgili internet sitelerini	4,0000	Oldukça

takip ediyorum.		
Psikomotor Boyut5. Okulumdaki bilgisayarları eğitim amaçlı kullanıyorum.	3,8571	Oldukça
Psikomotor Boyut9. Yazışmalar ve resmi evraklar için bilgisayarı kullanıyorum.	3,8000	Oldukça
Psikomotor Boyut7. Bilgisayardan müzik dinler, film izlerim.	3,6429	Oldukça
Psikomotor Boyut8. Bilgisayarı derslerde kullanıyorum.	3,6143	Oldukça
Psikomotor Boyut12. Bilgisayarda dersimle ilgili konularda bilgisayarda materyal hazırlıyorum.	3,5143	Oldukça
Psikomotor Boyut11. Konuların işlenişinde bilgisayarı kullanıyorum.	3,5000	Oldukça
Psikomotor Boyut3. Bilgisayar ile ilgili teknolojik gelişmeleri yakından takip ediyorum.	3,4286	Oldukça
Psikomotor Boyut16. Derslerimde bilgisayar aracılığıyla müzik, film ve animasyon gibi sesli ve görüntülü öğelerden yararlanıyorum.	3,4286	Oldukça
Psikomotor Boyut4. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) çalışmalarını yakından takip ediyorum.	3,4000	Oldukça
Psikomotor Boyut2. Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile ilgili yazı, kitap ve makaleler okurum.	3,3143	Orta
Psikomotor Boyut15. Başkalarının hazırlamış olduğu slaytları kullanarak ders işliyorum.	3,2857	Orta
Psikomotor Boyut19. Diğer meslektaşlarımla internet aracılığıyla haberleşip bilgi alışverişinde bulunuyorum.	3,2857	Orta
Psikomotor Boyut20. DİKAB dersinde bir öğretim materyali olarak projeksiyon kullanıyorum.	3,2571	Orta
Psikomotor Boyut17. Konuyla ilgili resimleri ders işleniş sırasında bilgisayar aracılığıyla öğrencilerime aktarıyorum.	3,2429	Orta
Psikomotor Boyut14. Derste kullanmak üzere slaytlar ve sunular hazırlıyorum.	3,0429	Orta
Psikomotor Boyut13. Bilgisayarda kavram haritaları oluşturuyorum.	2,6857	Orta

Yukarıdaki tabloda verilen bulgulara göre araştırmaya araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlardan 1'ine "tam", 12'sine "oldukça", 7'sine de "orta" derecede sahip oldukları görülmektedir. Bulgulara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu üç tutum sırasıyla şunlardır: "Merak ettiğim konuları internetten araştırırım", "Yıllık ve günlük planlarımı bilgisayarda hazırlıyorum" ve "Bilgisayarı aktif olarak kullanıyorum" En az sahip olunan üç tutum maddesi ise sırasıyla şunlardır. "Bilgisayarda kavram haritaları oluşturuyorum", "Derste kullanmak üzere

slaytlar ve sunular hazırlıyorum”, “Konuyla ilgili resimleri ders işlenişi sırasında bilgisayar aracılığıyla öğrencilerime aktarıyorum”

Burada bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda “tam”, “oldukça” ve “orta” düzeyde sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerinin tutumlara sahip olma düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ise 2,6857- 4,2714 arasında değişmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutu tutum düzeyleri araştırma ölçeğinde belirlenen bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine dair elde edilen veriler incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 73: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Erkek	53	70,8491	20,0580	68	,015	,988
Kadın	17	70,7647	19,4792			

Yukarıdaki tabloda tutumların “psikomotor (davranışsal) boyut” toplam puanları öğretmenlerin cinsiyetlerine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Bu bulgulara göre, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutum toplam puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(68)=,015, p>.05$].

Erkek öğretmenlerin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=70,8491$ iken kadın öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=70,7647$ ’dir.

Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet faktörünün, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlarında farklı etkilere sahip olmadığını anlaşılmaktadır.

Tablo 74: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tutumlarının Psikomotor (Davranışsal) Boyutu Toplam Puanlarının Medeni Duruma Göre T-Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evli	49	71,9388	21,0034	68	,715	,477
Bekar	21	68,2381	16,7568			

Yukarıdaki tabloda psikomotor (davranışsal) boyut toplam puanlarının öğretmenlerin medeni durumlarına göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutum toplam puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(68)=,715, p>.05$].

Araştırmaya katılan evli öğretmenlerin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=71,9388$ iken bekar öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=68,2381$ 'dir.

Araştırma sonuçlarına göre, medeni durum faktörünün, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlarında farklı etkilere sahip olmadığını anlaşılmaktadır.

Tablo 75: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Analizi (ANOVA)

Ortalama Aylık Gelir:	N	\bar{X}	S
900-1500 YTL	47	71,5745	18,1752
1501-2500 YTL	14	66,4286	21,9009
2501 YTL ve üstü	9	73,7778	25,4597
Toplam	70	70,8286	19,7785

Yukarıdaki tabloda tutumların psikomotor (davranışsal) boyutu düzeylerinin ailenin aylık ortalama gelirlerine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 76: Psikomotor (Davranışsal) Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerin Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	375,469	2	187,735	,473	,625
Guruplar içi	26616,473	67	397,261		
Toplam	26991,943	69			

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutundan aldıkları puanları ve öğretmenlerin aylık ortalama gelirleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(2-67)=,473$, $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, aylık ortalama gelir faktörünün, tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 77: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Kıdeme Göre Analizi (ANOVA)

Kıdem (Hizmet süresi)	N	\bar{X}	S
1-5 yıl	32	70,3750	19,7317
6-10 yıl	8	73,1250	15,0564
11-15 yıl	9	77,0000	20,6519
16-20 yıl	11	66,1818	15,2369
21 ve daha fazla	10	70,0000	27,8209
Toplam	70	70,8286	19,7785

Yukarıdaki tabloda tutumların psikomotor (davranışsal) boyutu düzeylerinin kıdemlere göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 78: Psikomotor (Davranışsal) Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	635,931	4	158,983	,392	,814
Guruplar içi	26356,011	65	405,477		
Toplam	26991,943	69			

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutundan aldıkları puanları ve kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(4-65)=,392$, $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, kıdem faktörünün, tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 79: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Tutumlarının Psikomotor (Davranışsal) Boyutu Toplam Puanlarının Mezuniyet Düzeyine Göre T-Testi Sonuçları

Mezuniyet Düzeyi	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Lisans	57	71,2281	19,0423	68	,352	,726
Lisansüstü	13	69,0769	23,5176			

Yukarıdaki tabloda, bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyut toplam puanları öğretmenlerin mezuniyet düzeyine göre t-testi sonuçları verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutum toplam puanları ve mezuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(68)=,352$ $p>.05$].

Lisans mezunu öğretmenlerin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=71,2281$ iken lisansüstü mezunu öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=69,0769$ 'dur.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin mezuniyet düzeyi faktörünün, tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 80: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Mezun Oldukları Bölüme Göre Analizi (ANOVA)

Mezun Oldukları Bölüm	N	\bar{X}	S
1 Yüksek İslam Enstitüsü	3	76,3333	21,0079
2 İlahiyat Fakültesi	54	67,4444	20,2052
3 İlköğretim DİKAB Öğretmenliği	13	83,6154	11,6800
Toplam	70	70,8286	19,7785

Yukarıdaki tabloda tutumların psikomotor (davranışsal) boyutu düzeylerinin öğretmenlerin mezun oldukları bölüme göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 81: Psikomotor (Davranışsal) Boyutuna İlişkin Tutum Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüme Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Guruplar arası	2834,866	2	1417,433	3,931	,024	2-3
Guruplar içi	24157,077	67	360,553			
Toplam	26991,943	69				

Yukarıdaki tabloda, tutumların psikomotor (davranışsal) boyutundan alınan puanların, mezun olunan bölümlere göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir [F(2-67)=3,931 p<.05].

Bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda mezun olunan bölüm faktörünün farklı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Farkın kaynağını görmek üzere yapılan LSD post-hoc çoklu karşılaştırma testine göre İlahiyat bölümlerinden mezun olan öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime yönelik psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlara ($\bar{X}=67,4444$), İDÖB öğretmenliği ($\bar{X}=83,6154$) bölümü mezunu öğretmenlere göre daha düşük düzeyde sahip oldukları görülmektedir.

İDÖB öğretmenliği bölümü mezunlarının lisans öğrenimlerinde aldıkları bilgisayar eğitimlerinin bu farkın ortaya çıkmasında önemli etkiye sahip olduğu düşünülebilir. Ayrıca İlköğretim DİKAB mezunlarının yetiştiği zaman dilimi de bilgisayarlara ulaşma ve kullanma olanaklarının arttığı bir dönemdir. Dolayısıyla öğretmenlik görevlerini yaparken bilgisayara ilişkin sahip oldukları olumlu duygusal ve bilişsel tutumları psikomotor boyutta da ortaya koymaktadırlar.

Ankete katılan öğretmenlerin mezun oldukları bölüm %77.1 oranla ilahiyat fakültesi olarak birinci sıradadır. Anket bağımsız değişkenlerinden olan kıdem yılı 1-5 yılları aralığında %45.7 gibi önemli bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bütün bunlara rağmen İlköğretim DİKAB öğretmenliği mezunları yaşamlarında teknolojiye çok daha fazla yer vermektedirler. Bilgisayar kullanmaktan haz almaktadırlar. Bilgisayar ve internete kolayca ulaşabilmektedirler. Bilgisayar kullanma onlar için bir hobi niteliğindedir. Bilgisayar bilgileri, merak ve ilgileri sebebiyle yüksek seviyededir. Teknik olarak bilgisayar yazılım ve donanım bilgilerine sahiptirler. Dolayısıyla İlahiyat mezunlarına göre farklılık olması doğaldır. 1-5 yılları arası kıdem yıllarındaki oranın büyük bir kısmı İlahiyat mezunlarına ait olmasına rağmen Psikomotor boyutta İDÖB mezunları kadar BDE yapamayabilirler.

Son beş on yıldır bilgisayar ne ucuz ne de herkesçe kolaylıkla ulaşılabilirdi. En basitinden e-posta sahibi olan öğrenci sayısı yok denecek kadar az idi. Yüksek İslam mezunlarındaki durum ise ankete katılan öğretmenlerin sayısı ile ilgilidir. Üç kişi gibi az bir öğretmenin anketi cevaplaması oradaki oranın İlahiyat mezunlarının psikomotor boyutta önüne geçirmiştir. Yine de bu araştırma Yüksek İslam Enstitüsü mezunları bilgisayar konusunda birikime sahip olduklarını ve davranışlarıyla da bu birikimlerini ortaya koyduklarını tespit etmiştir. Normal olarak kıdem ve mezuniyet tarihleri geriye doğru gittikçe genelde teknoloji kullanımı özelde bilgisayar kullanımı oldukça azalmaktadır. Günümüzde okullarda çalışan kıdemce ve yaşça ilerlemiş öğretmenler e-okul işlemlerini yapmaktan dahi uzaktırlar. Doğrusu pek az öğretmen duygusal tutuma sahip olma noktasında ilgisizdir. Ancak bunu bilişsel boyuta taşıyıp ortaya ürün koymak, BDE yapmak gibi fiili bir şeyler yapmak zordur.

“DİKAB öğretmenleri arasında mezun olunan bölüme göre anlamlı bir farklılık vardır.”

Hipotezimiz tutumların psikomotor boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 82: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçeneğe Göre Analizi (ANOVA)

Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmede En Etkili Olan Seçenek	N	\bar{X}	S
Kendi kendime	37	76,1892	18,4404
Özel kurs alarak	15	63,5333	19,1754
Üniversitede aldığım ders sayesinde	3	79,0000	14,7309
Hizmetiçi eğitim yoluyla	15	63,2667	21,1271
Toplam	70	70,8286	19,7785

Yukarıdaki tabloda tutumların psikomotor (davranışsal) boyutu düzeylerinin bilgisayar kullanmayı öğrenmelerinde en etkili olan seçeneğe göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 83: Psikomotor (Davranışsal) Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin Bilgisayar Kullanmayı Öğrenmelerinde En Etkili Olan Seçeneğe Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	2919,601	3	973,200	2,668	,055
Guruplar içi	24072,342	66	364,732		
Toplam	26991,943	69			

Yukarıda yer alan araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerinin tutumların psikomotor (davranışsal) boyutundan aldıkları puanları ile öğretmenlerin bilgisayar kullanmayı öğrenmelerinde en etkili olan seçenek arasında anlamlı bir farklılık yoktur [F(3-66)=2,668, p>.05].

Araştırma sonuçlarına göre bilgisayar kullanmayı öğrenmede en etkili olan seçenek faktörünün, tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 84: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Evinde Bilgisayar Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Evinde Bilgisayar Bulunma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evinde bilgisayar bulunan	61	72,5410	20,0878	68	1,922	,059
Evinde bilgisayar bulunmayan	9	59,2222	13,1793			

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin evinde bilgisayar bulunma durumuna göre bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyut toplam puanları t-testi sonuçları verilmiştir. Öğretmenlerin, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutum toplam puanları ve bilgisayara sahip olma durumu arasında anlamlı bir fark yoktur [t(68)=1,922 p>.05].

Evinde bilgisayarı olan öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=72,5410$ iken evinde bilgisayarı olmayan öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=59,2222$ 'dir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin evinde bilgisayar bulunma faktörünün, tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 85: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Evinde ADSL (24 saat internet) Bulunma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Evinde ADSL (24 saat internet) Bulunma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evinde 24 saat internet bulunan	46	75,1087	19,9502	68	2,610	,011
Evinde 24 saat	24	62,6250	16,9701			

internet bulunmayan						
---------------------	--	--	--	--	--	--

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumuna göre bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının “psikomotor (davranışsal) boyut” toplam puanları t-testi sonuçları verilmiştir. Öğretmenlerin, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutum toplam puanları ve evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumları arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$t(68)=2,610$ $p<.05$]. Evinde ADSL (24 saat internet) bulunan öğretmenlerin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=75,1087$ iken evinde ADSL (24 saat internet) bulunmayan öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=62,6250$ ’dir. Araştırma sonuçlarına göre, evinde ADSL (24 saat internet) bulunma faktörünün bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Gelişen bilişim teknolojilerinden öğretmenlerin yararlanması, bilgisayar ve internet’in eğitim alanına uyarlanarak kullanılması, eğitim-öğretimin kalitesinin yükseltilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Gelecek kuşakların eğitiminden sorumlu olan öğretmenlerin, öğrencilerine bilgisayar ve internet kullanım bilinci kazandırmaları öncelikle kendilerinin bu teknolojiyle tanışmalarına ve kendilerini çağdaş eğitim teknolojileri ile donatmalarına bağlıdır.

Bu anlamda ülkede de internet kullanıcılığı ve ADSL (24 saat internet) hizmeti gün be gün artmaktadır. Bilgisayar ve internet teknolojileri böylesine yaygınlaşmışken onlardan uzak kalmak ya da onları verimli kullanamayacak kadar temel eğitimden mahrum olmak büyük bir eksikliktir. Öğretmenler, alanıyla ilgili pek çok bilgiye çok kısa zamanda ulaşma ve edindiği bilgileri eğitim öğretim materyali haline dönüştürebilme imkanına sahiptir. DİKAB öğretmenleri açısından da durum bu şekildedir. Din eğitimi ile ilgili web sayfaları da internet dünyasında yerini almıştır. (www.dinkulturuogretmeni.com, <http://www.dikab.com>, www.dindersi.com, www.dinibil.com, www.dinahlak.com) DİKAB dersiyle ilgili gerekli bilgi ve dokümanların yer aldığı birçok web sayfası bulunmaktadır.

Derslerinde bilgisayar destekli eğitim yapmak isteyen din kültürü öğretmenleri de ilgili web sayfalarını ziyaret ederek kolaylıkla istedikleri bilgiye ve dokümana ulaşabilmektedirler. Ayrıca internet e-posta grupları oluşturularak materyal paylaşım olanağı da mümkün olabilmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlere yöneltilen açık uçlu sorularda en çok isek ve ihtiyacın web ortamında yeterli ve nitelikli ders materyallerin olmayışı ve bu alanda öğretmenleri destekleyici BDE’ye uygun materyallerin hazırlanıp yararlanmaya sunulması düşüncesi paylaşılmıştır.

Bu araştırma da evinde ADSL (24 saat internet) bulunan öğretmenler, internetten dersleriyle ilgili olarak bilgi edinme ve materyal sağlama gibi konularda faydalanarak bunları eğitim-öğretim faaliyetlerinde işe koşarak psikomotor (davranışsal) anlamda daha yüksek tutuma sahip olduklarını ortaya koymuşlardır.

“DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.” Hipotezimiz tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 86: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Evinde Bilgisayar Olmamasının Nedenine Göre T-Testi Sonuçları

Evinde Bilgisayarı Olmamasının Nedeni	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Maddi imkanlarının elverişsiz olması	4	70,0000	7,6158	7	3,253	,014
Başka kişi yada kuruma ait bilgisayarla işlerimi gördüğümünden	5	50,6000	9,7365			

Yukarıdaki tabloda evinde bilgisayar olmamasının nedenine psikomotor (davranışsal) boyut toplam puanlarının t-testi sonuçları verilmiştir.

Öğretmenlerin, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutum toplam puanları ve evinde bilgisayar olmamasının nedeni arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t(7)=3,253$ $p<.05$].

Maddi imkanlarının elverişsiz olması nedeniyle evinde bilgisayarı olmayan öğretmenlerin tutumları psikomotor (davranışsal) boyut puan ortalamaları $\bar{X}=70,0000$ iken başka kişi yada kuruma ait bilgisayarlarla işlerini gördüğünden evinde bilgisayarı olmayan öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=50,6000$ 'dir. Araştırma sonuçlarına göre evinde bilgisayar bulunmama nedeni faktörünün psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Bilgisayarın etklili ve yararlı bir eğitim aracı olduğu yapılan araştırmalarca bilinmektedir. Bu özellik, eğitim- öğretim faaliyetlerini yürüten öğretmenlerce bu teknolojiden en ileri düzeyde yararlanılmalarını zorunlu kılmaktadır. Eğitim sektörü, bu bilgi kaynaklarıyla iç içe olmak durumundadır. Ne var ki günümüz yaşam koşulları, hayat pahalılığı ve öğretmenlerin içinde buldukları maddi imkansızlıklar teknolojilerden yararlanma konusunda en büyük engel teşkil etmektedir.

“DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları evinde bilgisayar olmamasının nedenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.” Hipotezimiz tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 87: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Görev Yaptığı Okul Türüne Göre T-Testi Sonuçları

Görev Yaptığı Okul Türü	N	\bar{X}	S	sd	t	p
İlköğretim	38	77,3421	16,2485	57,788	3,128	,003
Lise	32	63,0938	21,0197			

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyut toplam puanları t-testi sonuçları verilmiştir.

Öğretmenlerin, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutum toplam puanları ve görev yaptıkları okul türü arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$t(57,788)=3,128$ $p<.05$].

İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=77,3421$ iken, liselerde görev yapan öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=63,0938$ 'dir. Araştırma sonuçlarına göre, görev yapılan okul türü faktörünün, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

İlköğretim okullarında haftalık ders saatinin iki, liselerde bir olması, ilköğretim okullarında bilgisayara teknoloji laboratuvarlarının liselere göre sayıca daha fazla olması, öğrencileri derslerde bilgisayar kullanırken idare ve kontrol etmenin liselere göre daha kolay olması ve ilköğretim öğrencilerinin hazır bulunuşluk seviyelerinin lise öğrencilerine göre yüksek oluşu gibi nedenlere bağlı olarak bilgisayarlardan yararlanan İlköğretim DİKAB öğretmenleri BDE'ye ilişkin tutumların psikomotor boyutunda lise öğretmenlerine göre daha yüksek tutuma sahip olacaktır. Zira öğretmenliğinde BDE yer vermeyen ya da veremeyen bir lise DİKAB öğretmeni psikomotor boyutta da daha geride olacaktır. Bu durum onların bilgisayar kullanmadıkları anlamına gelmemektedir. Ancak BDE yapma da gerek yukarıda belirtildiği gibi ders saati sayısı, lise öğrencisinin yaşça büyük ve DİKAB dersine karşı ilgisiz olması, sınıf içi otoritenin zorluğu, lise müfredatına uygun ders materyalinin az oluşu, lise okul yönetimlerinin derslerde teknoloji kullanımı konusunda yeterli özeni göstermeyerek alt yapı hazırlayamaması ve öğretmenlerce klasik düz anlatım yönteminin kolay ve zahmetsiz olması

gibi pek çok olumsuz etken lise DİKAB öğretmenlerinin psikomotor boyutta İlköğretim DİKAB öğretmenlerine göre daha az tutuma sahip olmasını netice vermiştir.

“DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.” Hipotezimiz tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 88: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yerine Göre Analizi (ANOVA)

Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri	N	\bar{X}	S
İl Merkezi	35	70,1429	22,6471
İlçe Merkezi	27	72,7407	18,1184
Kasaba ve Köy	8	67,3750	10,7429
Toplam	70	70,8286	19,7785

Yukarıdaki tabloda tutumların psikomotor (davranışsal) boyut düzeylerinin öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim yerine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 89: Psikomotor (Davranışsal) Boyuta İlişkin Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulun Bulunduğu Yerleşim Yerine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	210,597	2	105,298	,263	,769
Guruplar içi	26781,346	67	399,722		
Toplam	26991,943	69			

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutundan aldıkları puanları ve öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim yeri arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$f(2-67)=,263$ $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim yeri faktörünün, araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 90: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların Bilgisayarın Eğitimde Yardımcı Araç Olarak Kullanılması Anlamına Gelen Bilgisayar Destekli Eğitim Yapma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

BDE Yapma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
BDE yapan	52	78,7885	13,6473	68	7,839	,000
BDE yapmayan	18	47,8333	16,5929			

Yukarıdaki tabloda psikomotor (davranışsal) boyut toplam puanlarının öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitim yapma durumuna göre t-testi sonuçları verilmiştir.

Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutum toplam puanları ve bilgisayar destekli eğitim yapma durumu arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [t(68)=7,839 p<.05].

Bilgisayar destekli eğitim yapan öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut puan ortalamaları $\bar{X}=78,7885$ iken bilgisayar destekli eğitim yapmayan öğretmenlerin psikomotor (davranışsal) boyut ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=47,8333$ 'tür. Araştırma sonuçlarına göre, bilgisayar destekli eğitim yapma faktörünün, psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlarda farklı etkilere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Çünkü bu öğretmenler bilgisayar destekli eğitime ilişkin gerekli bilgi seviyesine sahip olmaları ve istedikleri ve ihtiyaç duydukları ders materyalini hazırlayabildikleri için BDE eğitim yapabilmektedirler. Araştırmanın bilişsel boyut analizinde BDE yapanların bilişsel boyut tutumlarının yüksek çıkmasının psikomotor boyut tutum düzeyini de etkilemesi olasıdır.

Bilgisayar donanım ve yazılım bilgisine sahip öğretmenlerin imkanlar dahilinde bu bilgi ve becerilerini eğitim-öğretim sürecine katması ve ders müfredatıyla ilgili hem materyal hazırlayarak hem de ders sitelerini ziyaret ederek elde ettikleri materyalleri uyarlayıp derslerinde yardımcı araç gereç olarak kullanmaları araştırmaya konu olan öğretmenlerin BDE yapmayanlara göre araştırmanın psikomotor boyut tutumuna yüksek düzeyde sahip olmalarında önemli etkindir.

“DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları öğretmenlerin bilgisayarın eğitimde yardımcı araç olarak kullanılması anlamına gelen bilgisayar destekli eğitim yapma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.” Hipotezimiz tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda doğrulanmıştır.

Tablo 91: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Analizi (ANOVA)

BDE’de Kullanılan Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiği Durumu	N	\bar{X}	S	
1	İnanç ile ilgili konuları içermektedir	9	72,7778	6,9781
2	İbadetlerle ilgili konuları içermektedir	20	81,8000	11,2886
3	Sure ve dua öğretimi ile ilgili konuları içermektedir	3	81,6667	23,2881
4	Diğer	20	78,0500	16,3207
Toplam	52	78,7885	13,6473	

Yukarıdaki tabloda tutumların psikomotor (davranışsal) boyut düzeylerinin öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programların en çok hangi konuları içerdiğine göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 92: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programların En Çok Hangi Konuları İçerdiğine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Guruplar arası	542,301	3	180,767	,969	,415
Guruplar içi	8956,372	48	186,591		
Toplam	9498,673	51			

Yukarıdaki tabloda bulunan sonuçlara göre tutumların psikomotor (davranışsal) boyutundan aldıkları puanlar ile öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programların en çok hangi konuları içerdiği durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(3-48)=,969 p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, BDE’de kullanılan programların en çok hangi konuları içerdiği faktörünün, tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olmadığını anlaşılmaktadır.

Tablo 93: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Toplam Puanların BDE’de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumuna Göre Analizi (ANOVA)

BDE’de Kullanılan Programları Elde Etmede En Etkili Yol Durumu	N	\bar{X}	S
--	---	-----------	---

1	Kendi imkanlarımla	45	80,2222	13,0869
2	Okulun imkanlarıyla	4	63,7500	17,0367
3	Diğer	3	77,3333	6,6583
Toplam		52	78,7885	13,6473

Yukarıdaki tabloda tutumların psikomotor (davranışsal) boyut düzeylerinin öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programları elde etmelerinde en etkili olan yol durumuna göre varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 94: Psikomotor (Davranışsal) Boyut Tutum Düzeylerin Öğretmenlerin BDE’de Kullandıkları Programları Elde Etmelerinde En Etkili Olan Yola Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Guruplar arası	1003,479	2	501,739	2,894	,065
Guruplar içi	8495,194	49	173,371		
Toplam	9498,673	51			

Yukarıda yer alan tablodaki sonuçlara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin tutumlarının psikomotor (davranışsal) boyutundan aldıkları puanları ve öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programları elde etmelerinde en etkili olan yol durumu arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F(2-49)=2,894$ $p>.05$].

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin BDE’de kullandıkları programları elde etmelerinde en etkili olan yol faktörünün, tutumların psikomotor (davranışsal) boyutunda farklı etkilere sahip olmadığını anlaşılmaktadır.

SONUÇLAR

Bu bölümde yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar ortaya konulacak ve bu sonuçlardan yola çıkılarak bir takım önerilerde bulunulacaktır.

Yapılan bu araştırmada, Edirne ilinde görev yapan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum düzeyleri tespit edilmiş ve bu tutum düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, mesleki kıdem, mezuniyet düzeyi, mezun oldukları bölüm, evinde bilgisayar sahibi olma, evinde bilgisayar olmamasının en önemli nedeni, evinde ADSL olma, görev yaptıkları okul türü, görev yaptıkları okulun bulunduğu yerleşim merkezi, bilgisayar destekli eğitim yapma durumu, bilgisayar destekli eğitimde kullanılan programların en çok hangi konuları içerdiği, bilgisayar destekli eğitimde kullanılan programların eğitim programlarını destekleyici nitelikte olması durumu, bilgisayar destekli eğitimde kullanılan programların öğrencilerin gelişimsel düzeylerine uygunluğu ve kullanılan bilgisayar programlarının elde edilmesinde en etkili yol durumları gibi bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Aşağıda araştırma sonuçlarına göre bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlar ile ilgili sonuçlar verilmiştir.

1. Duygusal Boyut İle İlgili Sonuçlar

Araştırmaya konu olan öğretmenler, bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumlara sahiptirler. Araştırma bulgularına göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin duygusal boyuttaki tutumların tümüne “tam” derecede sahip oldukları görülmektedir. Bulgulara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu üç tutum sırasıyla, “DİKAB öğretmenin bilgisayar destekli eğitim hakkında bilgi sahibi olması gerekir”, “Okulda BDE amaca yönelik olarak kullanılmalıdır” ve “En az bir bilgisayar programını çok iyi öğrenmek isterim” şeklinde belirlenmiştir. En az sahip olunan üç tutum maddesi ise sırasıyla “BDE'ye en çok ihtiyacı olan derslerden birisi DİKAB'dır”, “Çeşitli amaçlarla hazırlanmış haritalar, şemalar, fotoğraflar, dünyada yaşanan önemli gelişmelerle ilgili yazılar... vb. aynı anda ancak BDE ile verilebilir” ve “Gezi-gözlem yönteminin uygulanamadığı durumlarda BDE kullanılmalıdır” şeklindedir.

Araştırma bağımsız değişkenlerinden olan bilgisayar destekli eğitim yapma durumunun öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin duygusal boyuttaki tutumları üzerinde farklı etkilere sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin, duygusal boyuttaki tutum toplam puanları ve bilgisayar destekli eğitim yapma durumu arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Buna göre bilgisayar destekli eğitim yapan öğretmenler yapmayanlara göre daha yüksek tutum düzeyine sahiptirler.

Araştırmada bağımsız değişken olarak belirlenen ve hipotezlerden biri olan “Araştırmaya katılan öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları bilgisayar destekli eğitim yapma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır” varsayımı tutumların duygusal boyutunda doğrulanmıştır.

2. Bilişsel Boyut İle İlgili Sonuçlar

Araştırmaya konu olan öğretmenler, bilgisayar destekli eğitime ilişkin “bilişsel” boyuttaki tutumlara sahiptirler.

Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin en fazla sahip olduğu üç tutum sırasıyla, “İnternete bağlanıp istediğim siteyi ziyaret edebilirim”, “İnternette arama motorları sayesinde araştırdığım konu hakkında bilgilere ulaşabilirim” ve “Bilgisayardan film açıp izleyebilirim” şeklinde belirlenmiştir. En az sahip olunan üç tutum maddesi ise sırasıyla “BDE uygulamasında kendimi yeterli buluyorum”, “Herhangi bir fotoğraf ya da resmi, kitabı, belgeyi tarayıcıdan taratıp bilgisayar ortamına aktarabilirim”, “Power point programında slayt hazırlayabilirim” şeklindedir.

Araştırma ölçeğinde belirlenen bağımsız değişkenlerin araştırmanın bilişsel boyut tutumlarının belirlenmesi üzerindeki sonuçları şunlardır:

1. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları mezun olunan bölüme göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre İlköğretim DİKAB öğretmenliği bölümü mezunlarının BDE’ye ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları, Yüksek İslam Enstitüsü ve İlahiyat Fakültesi mezunlarına göre daha yüksek düzeydedir.

2. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları evinde bilgisayar bulunma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre evinde bilgisayar bulunan öğretmenleri BDE’ye ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları, evinde bilgisayar bulunmayanlara göre daha yüksek düzeydedir.

3. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları görev yapılan okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre ilköğretim okullarda görev yapan öğretmenlerin BDE’ye ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları, lise ve dengi okullarda görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek düzeydedir.

4. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları bilgisayar destekli eğitim yapma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre bilgisayar destekli eğitim yapan öğretmenlerin BDE'ye ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları, BDE yapmayanlara göre daha yüksek düzeydedir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilişsel boyuttaki tutumları, mezun olunan bölüm, evinde bilgisayar bulunma durumu, görev yapılan okul türü ve bilgisayar destekli eğitim yapma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Dolayısıyla bu değişkenlere ilişkin olarak araştırmada belirlenen hipotezler doğrulanmıştır.

3. Psikomotor (Davranışsal) Boyut İle İlgili Sonuçlar

Araştırmaya konu olan öğretmenler, bilgisayar destekli eğitime ilişkin psikomotor (davranışsal) boyuttaki tutumlara sahiptirler.

Bulgulara göre araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu üç tutum sırasıyla, “Merak ettiğim konuları internetten araştırırım”, “Yıllık ve günlük planlarımı bilgisayarda hazırlıyorum” ve “Bilgisayarı aktif olarak kullanıyorum” şeklinde belirlenmiştir. En az sahip olunan üç tutum maddesi ise sırasıyla “Bilgisayarda kavram haritaları oluşturuyorum”, “Derste kullanmak üzere slaytlar ve sunular hazırlıyorum”, “Konuyla ilgili resimleri ders işlenişi sırasında bilgisayar aracılığıyla öğrencilerime aktarıyorum” şeklindedir.

Araştırma ölçeğinde belirlenen bağımsız değişkenlerin araştırmanın psikomotor (davranışsal) boyut tutumlarının belirlenmesi üzerindeki sonuçları şunlardır:

1. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları mezun olunan bölüme göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre İlköğretim DİKAB öğretmenliği bölümü mezunlarının BDE'ye ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları, Yüksek İslam Enstitüsü ve İlahiyat Fakültesi mezunlarına göre daha yüksek düzeydedir.

2. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre evinde ADSL (24 saat internet) bulunan öğretmenlerin BDE'ye ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları, evinde ADSL (24 saat internet) bulunmayanlara göre daha yüksek düzeydedir.

3. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları evinde bilgisayar bulunmama nedenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre evinde bilgisayar bulunmama nedeni maddi imkanların elverişsizliği olan öğretmenlerin BDE’ye ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları, evinde bilgisayar bulunmama nedeni başka kişi yada kuruma ait bilgisayarlarla işlerini görme olanlara göre daha yüksek düzeydedir.

4. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları görev yapılan okul türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre ilköğretim okullarda görev yapan öğretmenlerin BDE’ye ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları, lise ve dengi okullarda görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek düzeydedir.

5. Öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları bilgisayar destekli eğitim yapma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Buna göre bilgisayar destekli eğitim yapan öğretmenlerin BDE’ye ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları, BDE yapmayanlara göre daha yüksek düzeydedir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin “psikomotor (davranışsal)” boyuttaki tutumları, mezun olunan bölüm, evinde ADSL (24 saat internet) bulunma durumu, evinde bilgisayar bulunmama nedeni, görev yapılan okul türü ve bilgisayar destekli eğitim yapma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Dolayısıyla bu değişkenlere ilişkin olarak araştırmada belirlenen hipotezler doğrulanmıştır.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgular dikkate alınarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. DİKAB dersi eğitim-öğretim sürecini yürüten öğretmenlerin, bu sürece önemli katkısı olan BDE eğitime ilişkin yüksek tutumlara sahip olmaları büyük önem taşımaktadır. Bilgisayar destekli öğretim çalışmalarının başarıyla sonuçlanabilmesi için öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitim tutumlarını yükseltecek; bilgisayar okur-yazarlık kurslarının açılması, öğretmenlerin uygulamalı olarak bilgisayar destekli öğretim denemeleri yapması ve bunun gibi çalışmaların organize edilmesi sağlanabilir. Burada önemli olan dersin etkin ve verimli geçmesi, öğrencilerde olumlu davranış değişikliklerinin gerçekleşmesidir. Bu amaca hizmet etmek için gereken tüm maddi manevi gayret ve emek gösterilmelidir ve bu gaye için gerekli tedbirler ilgilence alınmalıdır. Aksi takdirde kaybolan nesillerin ve değerlerin telafisi için gereken maddi ve manevi çaba ve emek daha fazla olacaktır. Testi kırılmadan tedbir alınmalıdır. Öğretmenler kendi başına bırakılmamalıdır. Gerekli hizmet içi eğitimlerden geçirilerek donanımlı hale getirilmeli kendilerine lojistik destek sağlanmalı ve motivasyonu yüksek tutulmalıdır.

2. Bilgisayar destekli öğretim uygulamalarının başarısının uygulamaların yürütücüsü durumunda olan öğretmenlerin yetiştirilmesi ve bu araştırmaya katılanların da öğretmen oldukları gerçeği de dikkate alınarak, İlahiyat ve İlköğretim DİKAB programlarında bilgisayarın öğretim amaçlı kullanımı ile ilgili dersler yüksek kredi ile kuramsal ve uygulamalı olarak yer almalıdır. Araştırma bulgularından olan İlköğretim DİKAB bölümü mezunu olanların İlahiyat ve Yüksek İslam Enstitüsünden mezun olanlara göre daha yüksek düzeyde BDE'ye ilişkin tutuma sahip olduğu durumu, üniversitede alınan bilgisayar derslerinin eğitim-öğretime olumlu bir yansımasıdır. Öğretmen olmadan daha öğrencilik yıllarında öğretmen adayları bilişim teknolojisi okuryazarlığı yüksek düzeyde olarak yetiştirilmelidir.

3. Her üç boyutta (duygusal, bilişsel ve psikomotor) BDE yapmayanların, yapanlara göre BDE'ye ilişkin tutumlarının düşük oldukları araştırmanın önemli bir bulgusudur. DİKAB öğretmenleri eğitim-öğretim ortamında bilgisayar teknolojisinden yararlanma konusunda motive edilebilir. Onları destekleyici çalışmalar yapılabilir.

4. Öğretmenler, bilgisayar kullanımı ve BDE ile ilgili ders materyali hazırlama konusunda verimli ve etkin bir hizmet içi eğitimden geçirilebilir. Araştırmaya katılan bir kısım öğretmenler, bilgisayar kullanma konusunda kendini yeterli bulmadığını, projeksiyon

makinesini kullanmayı bilemediğini, ders müfredatına uygun powerpoint sunuları hazırlayamadığını, derslerde kullanabilecekleri video film gibi görsel ve işitsel materyalleri kesip birleştirmeler yaparak uygun ders materyaline dönüştüremediklerini belirtmişlerdir. Daha verimli ve kendini yenileyebilen DİKAB dersleri ve öğretmenleri için, hizmet içi eğitim kurslarıyla bu sorunları giderici tedbirler alınabilir.

5. Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün öncülüğünde İlahiyat Fakülteleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da desteğini alarak, alanda çalışan öğretmenlere yönelik hazırlanabilecek web siteleri oluşturularak ilköğretim ve lise müfredatına hitap edecek şekilde çok yönlü ders materyallerini DİKAB öğretmenlerinin hizmetine sunabilirler. Ayrıca MEB EGİTEK ile de yapılacak bir protokol ile hazırlanan ders materyallerinin bakanlık onaylı hale getirilerek, bazı okul yönetimlerinde de gündeme getirilen MEB onaylı olup olmama tartışmaları da bu şekilde aşılabılır. Böylelikle araştırma sonuçlarına göre BDE'ye ilişkin yüksek düzeyde olumlu tutuma sahip olan DİKAB öğretmenlerinin kaliteli ders materyali konusunda yaşadıkları sıkıntılar giderilebilir.

6. Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere DİKAB öğretmenlerinin BDE'ye ilişkin yüksek düzeyde tutumlara sahip olmaları avantaja dönüştürülebilir. Hizmet içi eğitimler anlamlı ve verimli hale getirilebilir. Hizmet içi eğitim kurslarının, öğretmenlerin hem sürekli gelişen ve yenilenen eğitim teknolojilerini kullanabilmelerine yönelik hem de önceden belirlenmiş ihtiyaçları doğrultusunda uygun zaman ve zeminde yapılarak, hizmet içi eğitim kurslarının çeşit, sayı ve kalitelerinin artırılmasının da oldukça yarar vardır.

7. Okullarda BDE için gerekli teknolojik alt yapı ve donanım artırılabilir. Okul yöneticilerinin teknolojik araç ve gereçlerin kullanımını konusunda öğretmenlere destek olmadıkları araştırmaya katılan öğretmenlerin dile getirdikleri bir durumdur. Bu konuda MEB destekli tedbirler alınabilir. DİKAB sınıfları oluşturulması için çalışmalar yapılabilir. Özellikle Bilgisayar teknolojisi donanımlı bir DİKAB sınıfı, araştırmaya katılan pek çok DİKAB öğretmenin BDE çalışmaları konusunda en çok arzu ettikleri bir husustur. Bu konuda duyarlı zengin hayırsever iş adamları teşvik edilerek teknoloji donanımlı pek çok DİKAB sınıfı oluşturulabilir.

8. Araştırmaya katılan öğretmenlerin de dile getirdiği gibi, en çok sıkıntı çekilen konulardan birisi de BDE'ye uygun kaliteli ve profesyonel DİKAB dersleri müfredatına uygun, görselliği ve işitselliği destekleyici bilgisayar ve projeksiyonla kullanılacak ders kaynaklarının azlığıdır. Kendilerine din eğitim ve öğretimini çalışma alanı olarak belirlemiş

kişi ve kurumların bu eksikliği giderecek yönde teknoloji odaklı bilimsel araştırmalar, cd'ler, video cd'ler, slaytlar, sunular, kavram haritaları vb. gibi çalışmalar yapabilirler. Materyallerin sayısı, kalitesi ve onlara ulaşma imkanları arttırılabilir.

9. Liselerde görev yapan Din Kültürü öğretmenlerinin duygusal boyutta yeterli tutuma sahip olmalarına rağmen bilişsel ve psikomotor boyutta daha düşük tutum düzeyine sahip olmalarının nedenleri başka bir araştırma konusu olabilir. Ayrıca lise öğretmenlerine yönelik eksik oldukları noktalarda hizmet içi faaliyetler düzenlenebilir. Günümüzde, önemli bir etkiye sahip olduğu araştırmalarca da tespit edilen BDE'nin liselerde de etkin olarak kullanılmasının yolları araştırılmalıdır. Lise öğrencilerinin dikkatini çekecek etkili çalışmalar yapılmalıdır. Günümüz Türkiye'sinde gençliğin yüz yüze olduğu tehlikeler ve sorunlar da göz önünde bulundurulduğunda DİKAB derslerinin önemi bir kat daha artmaktadır.

10. Yapılacak yeni araştırmalarda BDE'ye ilişkin diğer illerde görev yapan DİKAB öğretmenlerinin bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları ve bu tutumları etkileyen faktörler araştırılıp daha genel sonuçlar elde edilebilir. Ayrıca eğitim ve öğretimde bilgisayarlardan yararlanmada önemli rol oynayan öğretmenlerin ilgi, beklenti, tutum ve görüşlerini belirlemeye yönelik olarak yeni araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, Yavuz, **Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi: İstanbul Okulları Örneği**, <http://www.tojet.net/articles/2211.htm> , 25 Ocak 2008.
- ; **Bilgisayar Destekli Eğitimde Uygulamalar**, Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2005.
- Alkan, Cevat, **Eğitim Teknolojisi**, Anı Yayınları, Yenilenmiş 7. Baskı, Ankara, 2005.
- Arslan, Berrin, **Bilgisayar Destekli Eğitime Tabi Tutulan Ortaöğretim Öğrencileriyle Bu Süreçte Eğitici Olarak Rol Alan Öğretmenlerin BDE' e İlişkin Görüşleri**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1996.
- Asan, Aşkın, **Bilgisayar Destekli Din Eğitimi**”, **Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, S. 7, Emre Matbaacılık, İstanbul, 2000.
- Aydın Mehmet Zeki, **Din Öğretiminde Yöntemler**, Nobel Yayın. 2.Baskı, Ankara, 2005.
- Bayraktar, Emel, **Bilgisayar Destekli Matematik Öğretimi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara, 1988.
- Demir, N., Kabadayı, A., **Erken Yaşta Renk Kavramının Kazandırılmasında Bilgisayar Destekli Ve Geleneksel Öğretim Yöntemlerinin Karşılaştırılması**, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2008. <http://www.insanbilimleri.com>, İnternette 02.02.2008 tarihinde alınmıştır.
- Ekici, Yakup, **Afyonkarahisar İlinde Görev Yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

- Güneş, Bader, **Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Bir Eğitim Yazılımının Geliştirilmesi**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2007.
- Güneş, Neşe, **Bilgisayarla Öğretimde Değişik Yaklaşımların Öğrenme Üzerindeki Etkileri**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1991.
- Keser, Hafize, **Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Bir Model Önerisi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara, 1988.
- Kılavuz, M. Akif, **Çocuğun Dinî Eğitim ve Öğretiminde Bilgisayarın Yeri ve Önemi**, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 7, Bursa, 1998.
- MEB, **Eğitim Teknolojileri, Milli Eğitim Bakanlığı Web Sitesi** ,
<http://egitek.meb.gov.tr/Egitek/Birimlerimiz/EgitekiTaniyalim.pdf>, İnternette
26.01.2008 tarihinde alınmıştır.
- <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi69/index-gundem.htm> , 02.06.2010 tarihinde
internette alınmıştır.
- http://okulweb.meb.gov.tr/18/01/965671/belgeler/bde/bakanlik_okullarda_bilgi_teknolojileri.mht, İnternette 04.06.2010 tarihinde alınmıştır.
- Odabaşı, Ferhan, **Bilgisayar Destekli Eğitim**,
<http://www.aof.edu.tr/kitap/IOLTP/2276/unite08.pdf>, İnternette 26 Ocak
2008 tarihinde alınmıştır.
- Öcal, Mustafa, **Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotlar**, TDV Yayınları, Ankara, 2003.
- Şimşek, Nazmi, **Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı**, Nobel Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2002.
- Tandoğan, Mahmut, **Öğretmen ve Teknoloji**,
<http://www.aof.edu.tr/kitap/ioltp/1265/unite02.pdf>, İnternette 11.01.2008
tarihinde alınmıştır.

- Taştekin, Osman, **Bilgisayar Destekli Teknolojinin Görsel Sınıf Projesinde Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisine Uygulanabilirliği**, Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, S. 12, İstanbul, 2003.
- Tavşancıl, Ezel, **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**, Nobel Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2006.
- Tosun, Cemal, **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2002.
- Türkoğlu, Adil, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Mikro Basım, Ankara, 2002.
- Uşun, Salih, **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı**, Nobel Yayınları, Ankara, 2006.
- ; **Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri**, Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara, 2004.
- ; **Eğitim ve Öğretimde Bilgisayarların Yararları ve Bilgisayarlardan Yararlanmada Önemli Rol Oynayan Etkenlere İlişkin Öğrenci Görüşleri**, Kastamonu Eğitim Dergisi, C. 11, S. 2, Kastamonu, 2003.
- Vural, Birol, **Eğitim- Öğretimde Teknoloji ve Materyal Kullanımı**, Hayat Yayınları, İstanbul, 2006.
- Yalın, Halil İbrahim, **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Nobel Yayınları, Ankara, 2007.
- Yıldırım, Soner,
http://host.nigde.edu.tr/uludogan/dokumanlar/egitimde_bilgisayar_uygulamalari.pdf, İnternette 28.01.2008 tarihinde alınmıştır.
- Yorulmaz, Bilal, **Teknoloji Destekli Din Eğitiminin Öğrenci Başarısı ve Kalıcılığına Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005.
- ; **Teknoloji Destekli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğrenci Başarısı Ve Kalıcılığına Etkisi**, Değerler Eğitimi Dergisi, C. 3, S. 10, İstanbul, 2005.

EKLER

Ek: 1 Anket Formu

Sayın Meslektaşım,

Bu anket Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü'ne sunulacak olan “: **“Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler (Edirne Örneği)”** konulu Yüksek Lisans tezi için bilimsel bilgi toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Ankete adınızı, soyadınızı yazmanız gerekmektedir.

Ankette iki bölüm bulunmaktadır. Bölüm I’ de kişisel durumlarınıza ilişkin sorular bulunmaktadır. Bölüm II’ de ise “Bilgisayar Destekli Eğitime ilişkin Tutumları” tanımlayan çeşitli davranışlar yer almaktadır. Sorulardaki durum hakkında görüşünüzü uygun olan kutuya (X) işareti koyarak belirtiniz.

Eğer seçeneklerden herhangi biri sizin görüşünüzü tam yansıtmıyorsa görüşünüze en yakın olanı işaretleyiniz. Anketi tam ve içtenlikle cevaplamanız, araştırmamızın sağlıklı ve güvenilir sonuçlara ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Veysel ÖZGAN

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim DİKAB Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM (BDE)’E İLİŞKİN TUTUMLARI ANKET FORMU:

I.BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER:

1. Cinsiyetiniz? 1. () Erkek 2. () Kadın
2. Medeni durumunuz? 1. () Evli 2. () Bekar
3. Ailenizin ortalama aylık geliri?
 1. () 900 - 1500 YTL
 2. () 1501 - 2500 YTL
 3. () 2501 YTL ve üstü
4. Öğretmenlik mesleğindeki toplam çalışma süreniz .
 1. () 1-5 yıl
 2. () 6-10 yıl
 3. () 11-15 yıl
 4. () 16-20 yıl
 5. () 21 ve daha fazla

5. Mezuniyet düzeyiniz?
1. () Lisans 2. () Lisans üstü
6. Mezun olduğunuz bölüm?
1. () Yüksek İslam Enstitüsü
2. () İlahiyat Fakültesi
3. () İlköğretim Din K. Ve Ahlak Bil. Öğretmenliği
7. Bilgisayar kullanmayı öğrenmenizde en etkili olan seçeneği işaretleyiniz?
1. () Kendi kendime
2. () Özel kurs alarak
3. () Üniversitede aldığım ders sayesinde
4. () Hizmet içi eğitim yoluyla
5. () Diğer
8. Evinizde bilgisayar var mı? 1. () Evet 2. () Hayır
9. Evimde ADSL (24 saat internet)var. 1. () Evet 2. () Hayır
10. Bilgisayarınızın yoksa, olmamasının sizce en önemli nedeni nedir?
1. () Maddi imkanlarımın elverişsiz olması
2. () Bilgisayar kullanmayı bilmediğim için
3. () Bilgisayar kullanmayı sevmediğim için
4. () Başka kişi ya da kuruma ait bilgisayarlarla işlerimi gördüğüm için
5. () Diğer.....(varsa yazınız.)
11. Okulunuzdaki bilgisayarları kullanma imkanınız var mı?
1. () Evet 2. () Hayır
12. Görev yaptığınız okul türü?
1. () İlköğretim 2. () Lise 3. () Meslek Lisesi 4. () Anadolu Lisesi
5. () Diğer.....
13. Görev yaptığınız okulun bulunduğu yerleşim yeri?
1. () İl Merkezi 2. () İlçe Merkezi 3. () Kasaba 4. () Köy
14. Bilgisayarın eğitimde yardımcı araç olarak kullanılması anlamına gelen bilgisayar destekli eğitim yapıyor musunuz?
1. () Evet 2. () Hayır
(Cevabınız evet ise 15-16-17 ve 18. soruları cevaplandırınız.)
15. Bilgisayar destekli eğitim (BDE)'de kullandığınız programlar en çok hangi konuları içermektedir?
1. () İnanç ile ilgili konuları içermektedir.
2. () İbadetlerle ilgili konuları içermektedir.
3. () Ahlak ile ilgili konuları içermektedir.

4. () Sure ve dua öğretimi ile ilgili konuları içermektedir.
5. () Diğer.....(yazınız).

16. Kullandığım bilgisayar programları, eğitim programlarını destekleyici niteliktedir.
1. () Evet 2. () Hayır

17. Kullandığım bilgisayar programları öğrencilerin gelişimsel düzeylerine uygundur.
1. () Evet 2. () Hayır

18. Kullandığımız bilgisayar programlarını elde etmenizde en etkili yol hangisidir?
1. () Kendi imkanlarımla
2. () Okulun imkanlarıyla
3. () MEB Eğitim Teknolojileri bölümünden
4. () Üniversitelerin ilgili bölümlerinden
5. () Diğer

II. BÖLÜM:

	AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyup size uygun olan seçeneğe çarpı (X) işareti koyunuz. Boş bırakmamaya özen gösteriniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Bilgisayarlar eğitimin kalitesini artırmaz					
2.	Eğitimde bilgisayar kullanımına bir an önce geçilmelidir.					
3.	Bilgisayarların okullarda kullanılmaya başlanması eğitimimize bir dinamizm kazandıracaktır.					
4.	En az bir bilgisayar programını çok iyi öğrenmek isterim.					
5.	DİKAB dersinde bilgisayar destekli eğitim (BDE) 'i gerekli buluyorum.					
6.	Bilgisayar destekli eğitim (BDE)'in DİKAB öğrenimini kolaylaştırdığını düşünüyorum.					
7.	Okulda bilgisayar destekli eğitim (BDE) amaca yönelik olarak kullanılmalıdır.					
8.	Bilgisayarın DİKAB dersinde kullanılması, öğrencilerin derse olan ilgisini artıracaktır.					
9.	BDE, geleneksel eğitime oranla, öğrenci başarısını olumlu yönde etkiler ve öğrenci motivasyonunu artırır.					
10.	Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile konular daha sistemli ve daha kısa sürede öğrenilebilir.					
11.	Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ilgimi çekmektedir.					
12.	DİKAB dersinde bilgisayar kullanılmasının gereğine inanıyorum.					
13.	DİKAB konuları görsel ve işitsel öğelere daha çok yer verilerek daha iyi öğrenilir.					
14.	Gezi-gözlem yönteminin uygulanamadığı durumlarda BDE kullanılmalıdır.					

15.	Çeşitli amaçlarla hazırlanmış haritalar, şemalar, fotoğraflar, dünyada yaşanan önemli gelişmelerle ilgili yazılar. vb. aynı anda ancak bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile verilebilir.					
16.	Bilgisayar destekli eğitim (BDE), DİKAB öğretmenlerini tembelleğe itecektir.					
17.	Bilgisayar destekli eğitim (BDE)'e en çok ihtiyacı olan derslerden birisi DİKAB'dır.					
18.	Dini konuların öğrenilmesinin bilgisayar destekli eğitim (BDE) sayesinde daha eğlenceli olacağını düşünüyorum.					
19.	Eğitimde bilgisayarın kullanımı öğretmene büyük destek sağlayacaktır.					
20.	Üniversitelerin DİKAB öğretmeni yetiştiren bölümlerine bilgisayarla ilgili dersler konulmalıdır.					
21.	DİKAB öğretmeninin bilgisayar destekli eğitim hakkında bilgi sahibi olması gerekir.					
22.	Bilgisayarı derslerimde daha etkili kullanmanın yollarını araştırırım.					
23.	Din Kültürü dersinde BDE yapmak yerine konuyu kendim anlatırım.					
24.	Bilgisayar desteği ile yapılan eğitimin katkısı harcanan emeği karşılamaz.					

	AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyup size uygun olan seçeneğe çarpı (X) işareti koyunuz. Boş bırakmamaya özen gösteriniz.	Hiç	Az	Orta	İyi	Çok iyi
1.	Bilgisayar kullanmayı biliyorum.					
2.	Bilgisayar destekli eğitim (BDE) uygulamasında kendimi yeterli buluyorum.					
3.	Bilgisayardaki bir programı açıp kullanabilirim.					
4.	Bilgisayardan müzik parçası dinleyebilirim.					
5.	Bilgisayardan film açıp izleyebilirim.					
6.	Word programında istediğim bir yazıyı yazabilirim.					
7.	Excel programında tablo oluşturabilirim.					
8.	Power point programında slayt hazırlayabilirim.					
9.	İnternete bağlanıp istediğim siteyi ziyaret edebilirim.					
10.	İnternette arama motorları sayesinde araştırdığım konu hakkında bilgilere ulaşabilirim.					
11.	Elektronik posta (e-posta) alıp gönderebilirim.					
12.	Herhangi bir fotoğraf ya da resmi, kitabı, belgeyi tarayıcıdan taratıp bilgisayar ortamına aktarabilirim.					

	AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyup size uygun olan seçeneğe çarpı (X) işareti koyunuz. Boş bırakmamaya özen gösteriniz.	Asla	Nadiren	Ara sıra	Sıklıkla	Her zaman
1.	Bilgisayarı aktif olarak kullanıyorum.					
2.	Bilgisayar destekli eğitim (BDE) ile ilgili yazı, kitap ve makaleler okurum.					
3.	Bilgisayar ile ilgili teknolojik gelişmeleri yakından takip					

	ediyorum.					
4.	Bilgisayar destekli eğitim (BDE) çalışmalarını yakından takip ediyorum.					
5.	Okulumdaki bilgisayarları eğitim amaçlı kullanıyorum.					
6.	Merak ettiğim konuları internetten araştırırım.					
7.	Bilgisayardan müzik dinler, film izlerim.					
8.	Bilgisayarı derslerde kullanıyorum.					
9.	Yazışmalar ve resmi evraklar için bilgisayarı kullanıyorum.					
10.	Yıllık ve günlük planlarımı bilgisayarda hazırlıyorum.					
11.	Konuların işlenişinde bilgisayarı kullanıyorum.					
12.	Bilgisayarda dersimle ilgili konularla ilgili materyal hazırlıyorum.					
13.	Bilgisayarda kavram haritaları oluşturuyorum.					
14.	Derste kullanmak üzere slaytlar ve sunular hazırlıyorum.					
15.	Başkalarının hazırlamış olduğu slaytları kullanarak ders işliyorum.					
16.	Derslerimde bilgisayar aracılığıyla müzik, film ve animasyon gibi sesli ve görüntülü öğelerden yararlanıyorum.					
17.	Konuyla ilgili resimleri ders işlenişi sırasında bilgisayar aracılığıyla öğrencilerime aktarıyorum.					
18.	DİKAB dersi ile ilgili internet sitelerini takip ediyorum.					
19.	Diğer meslektaşlarımla internet aracılığıyla haberleşip bilgi alışverişinde bulunuyorum.					
20.	DİKAB dersinde bir öğretim materyali olarak projeksiyon kullanıyorum.					

Aşağıdaki soruları okuyup boş bırakılan yerlere size uygun cevapları yazınız.

1. DİKAB derslerinde Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE)'de en çok karşılaştığımız problemler nelerdir?
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DİKAB) derslerinde Bilgisayar Destekli Eğitim'i daha etkin kullanmak için düşünceleriniz nedir?
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.

Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederim.

Veysel ÖZGAN

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İlköğretim DİKAB Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ek: 2 Resmi Yazışmalar

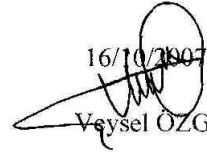
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
BURSA

Enstitünüzün İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı, tezli yüksek lisans programı, 20003130 numaralı öğrencisiyim. **“Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler (Edirne Örneği)”** adlı Yüksek Lisans tez çalışmamı tamamlayabilmem için Edirne il ve ilçeleri ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerine anket uygulamak zorundayım. Bu sebeple Edirne Valiliği’nden olur yazısını alınması gerekmektedir.

Gereğinin yapılmasını bilgilerinize arz ederim.

Adres:

İMKB İlköğretim Okulu
Beylikdüzü / Büyükçekmece
İSTANBUL

16/10/2007

Veysel ÖZGAN

Uygundur

Danışman

Doç. Dr. M. ALİ KILAVUZ

Kilavuz

- EKLER: 1-Anket Formu (4 sayfa)
2-Yüksek Lisans Tez Projesi (19 sayfa)
3- Araştırmanın Teslim Edileceğine İlişkin Taahhütname Tutanağı

T.C
EDİRNE VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.4.22.00.04.510/(1243)- 28713
Konu : Anket çalışması.

VALİLİK MAKAMINA

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Veysel ÖZGAN' ın 2007-2008 öğretim yılı birinci yarıyıl döneminde 04.01.2008, ikinci yarıyıl döneminde 23/05/2008 tarihine kadar İlimiz Merkez ve İlçelerindeki İlköğretim ve Ortaöğretim Okulları Din Kültürü ve Ahlak bilgisi gönüllü Öğretmenlerine yönelik "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler (Edirne Örneği)" konulu tez çalışmasını uygulama isteği ile ilgili 22/10/2007 tarih ve 350/ 3329 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

İlimiz Merkez ve İlçelerindeki İlköğretim ve Ortaöğretim Okulları Din Kültürü ve Ahlak bilgisi gönüllü Öğretmenlerine yönelik ekte sunulan anket formuna göre eğitim ve öğretimi aksatmadan **Okul Müdürlerinin sorumluluğunda** söz konusu anket çalışmasının yapılabilmesi için gerekli izin verilmesini arz ederim.

Hulusi BEŞİROĞLU
Milli Eğitim Müdürü

EKİ: Anket Örneği (4 Sayfa)

OLUR

15.../11/2007

Cengizhan AKSOY

Vali a.

Vali Yardımcısı

Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Vilayet Binası Kat:3 22020 EDİRNE.
Bilgi için:
Telefon: (0 284) 225 16 32
Faks : (0 284) 225 49 08
E-posta: edirnemem@meb.gov.tr
Eletronik Ağ: http://edirne.meb.gov.tr

